
MUSEOON OPPIMAAN!

Luostarinmäen käsityöläismuseon alakouluille suunnatun
museo-opetuksen kehittäminen

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Ohjaustoiminnan koulutusohjelma

Lahdensivu, kevät 2015

Elisa Koskilahti

LAHDENSIVU

Ohjaustoiminnan koulutusohjelma
Pedagoginen ohjaustoiminta

Tekijä	Elisa Koskilahti	Vuosi 2015
Työn nimi	Museoon oppimaan! Luostarinmäen käsityöläismuseon alakouluille suunnatun museo-opetuksen kehittäminen	

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää Luostarinmäen käsityöläismuseon alakouluille suunnattua museo-opetusta. Luostarinmäen käsityöläismuseo on Turussa sijaitseva yli 200 vuotta vanha puutaloalue, jonka rakennuksiin on sisustettu käsityöläisten asuntoja ja verstaita. Museo tarjoaa kouluille lähinnä opastettuja kierroksia, mutta tarkoituksena on kehittää monipuolisempaa ja parempaa museo-opetusta, kuin mitä se tällä hetkellä on. Tutkimuksen avulla pyrittiin selvittämään, millaista museo-opetusta Luostarinmäen käsityöläismuseon tulisi järjestää alakouluille. Samalla selvitettiin, millaista hyvä museo-opetus on, ja mitä hyvä yhteistyö museon ja alakoulujen välillä vaatii.

Tutkimuksen aineisto koottiin haastatteleamalla museolehtoria, kahta alakoulun opettajaa sekä yhtä 6.-luokkalaisten lasten ryhmää. Museolehtoriin ja opettajien haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina, lasten haastattelu sisälsi teemahaastattelun lisäksi myös toiminnallisen osion. Taustateorian työssä käytettiin museopedagogiikkaa sekä perehdyttiin museoon yleisesti ja avattiin museo-opetuksen yhteyttä perusopetuksen opetussuunnitelmiin.

Tutkimuksen perusteella alakouluille suunnatun museo-opetuksen tulee olla mahdollisimman tavoitteellista, koulujen kannalta helposti järjestettävää ja sisältää toiminnallisuutta. Museo-opetuksen tulee pohjautua museon omiin vahvuuksiin, ja siinä pitää olla arvo, jota ei voi koulussa oppimalla saavuttaa. Yhteistyön kannalta museon tulee olla aktiivinen osapuoli. Parhaimmaksi yhteistyön välineeksi nähtiin sähköposti. Tutkimuksen pohjalta tehtiin esitys Luostarinmäen käsityöläismuseon museo-opetuksen sisällöksi. Esitys pohjautuu perusopetuksen opetussuunnitelmiin sekä museon omiin vahvuuksiin, ja se sisältää konkreettisia, eri oppiaineisiin perustuvia ideoita.

Avainsanat museo-opetus, museopedagogiikka, museo oppimisympäristönä, kulttuuriperintö

Sivut 57 s. + liitteet 16 s.

LAHDENSIVU

Degree Programme in Crafts and Recreation
Pedagogic Crafts and Recreation

Author	Elisa Koskilahti	Year 2015
Subject of Bachelor's thesis	Come and learn at the museum! Developing the museum education of Luostarinmäki Handicrafts Museum for elementary schools	

ABSTRACT

The purpose of this Bachelor's thesis was to develop the museum education at Luostarinmäki Handicrafts Museum which is aimed at elementary schools. Luostarinmäki Handicrafts Museum is a large area of approximately 200-year-old wooden houses in Turku. There are over 30 workshops from different fields of craftsmanship. At the moment, the museum offers mostly guided tours for the schools. The purpose of the museum is to offer more varied and better museum education than it is at the moment. The aim of this study was to explore what kind of museum education Luostarinmäki Handicrafts Museum should offer to the elementary schools. Another aim was to find out what good museum education means and what good co-operation between the museum and the schools requires.

The data were collected by interviewing the educational officer of the museum, two teachers from elementary schools and a group of 6th grade pupils. The method used was a thematic interview, but children's interview also included an activity-based part. The background information dealt with museum pedagogy, museums in general and the connection between museum education and a national core curriculum for basic education.

According to the results of the study, museum education for the elementary schools should be as target-oriented as possible, be easily arranged by the schools and include activities. Museum education should be based on the museum's own strengths and it should include a value which cannot be reached by learning at school. The museum should have the active role when discussing about the co-operation. E-mail was seen as the best means of communication. Based on the study, a proposal was made for Luostarinmäki Handicrafts Museum to develop its museum education. The proposal is based on the national core curriculum for basic education and the museum's strengths. The proposal includes concrete suggestions appropriate with different school subjects.

Keywords museum education, museum pedagogy, museum as a learning environment, cultural heritage

Pages 57 p. + appendices 16 p.

SISÄLLYS

1	RETKE LUOSTARINMÄEN KÄSITYÖLÄISMUSEOON.....	1
2	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT.....	2
2.1	Työelämäyhteys	2
2.2	Kulttuuripolku Turun museokeskuksessa	3
2.3	Työn tavoitteet.....	4
2.4	Tutkimuskysymykset ja teoreettiset lähtökohdat	5
3	MIKÄ MUSEO?.....	6
3.1	Kulttuuriperintö.....	6
3.2	Lyhyt historia museoiden syntymisestä ja kehittymisestä	8
3.3	Museoiden tarkoitus	11
3.4	Museoiden tulevaisuuden haasteet	14
3.5	Turun museokeskuksen tulevaisuuden näkymät	17
4	MUSEO OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ	17
4.1	Museopedagogiikka	18
4.2	Oppiminen museossa.....	19
4.3	Lapsi museokävijänä.....	22
4.4	Kokemuksia museosta oppimisympäristönä	23
4.5	Museo-opetuksen yhteys opetussuunnitelmiin.....	24
4.5.1	Historia	24
4.5.2	Käsityö.....	25
4.5.3	Äidinkieli ja kirjallisuus	27
4.5.4	Ympäristötieto	29
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	31
5.1	Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä.....	32
5.2	Aboa Vetus & Ars Novan museolehtorin haastattelu	33
5.3	Alakoulun opettajien haastattelut	36
5.4	Toimintatuokio 6.-luokkalaisten lasten kanssa	39
6	TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	44
6.1	Museo-opetuksen sisältö	44
6.2	Museon ja alakoulujen välinen yhteistyö	48
6.3	Tutkimuksen sovellettavuus ja hyödynnettävyys.....	49
7	LUOSTARINMÄEN KÄSITYÖLÄISMUSEON MUSEO-OPETUS	50
8	MILLAINEN RETKI OLI JA MITEN SE MENI?.....	52
	LÄHTEET	54

-
- Liite 1 Alakoulun opettajien teemahaastattelun runko
 - Liite 2 Museolehtorin teemahaastattelun runko
 - Liite 3 6.-luokkalaisten lasten toimintatuokio
 - Liite 4 Lupa lasten haastatteluun
 - Liite 5 Esitys museo-opetuksen sisällöksi

1 RETKI LUOSTARINMÄEN KÄSITYÖLÄISMUSEOON

Luostarinmäen käsityöläismuseolla on erityisen hieno mahdollisuus vaikuttaa sekä kulttuuriperinnön ylläpitämiseen että käsityön asemaan tässä yhteiskunnassa. On tärkeää ymmärtää mennyttä, mutta vielä tärkeämpää on ymmärtää, miksi se on tärkeää. Tämä opinnäytetyö on retki Luostarinmäen käsityöläismuseoon ja sen museo-opetuksen kehittämisen pariin.

Retken valmistelu alkoi keväällä 2014, kun oivalsin, että opinnäytetyössä on mahdollista yhdistää kiinnostus edellä mainittuja asioita kohtaan ja olla mukana kehittämässä Luostarinmäen käsityöläismuseon pedagogista toimintaa ja sitä kautta vaikuttaa perinteiden ja käsityön säilymiseen ja jatkumiseen. Tämä opinnäytetyö on syntynyt omasta kiinnostuksestani, joka on vahvistunut työskennellessäni Luostarinmäen käsityöläismuseossa.

Luostarinmäen käsityöläismuseolla oli selkeä tarve pedagogisen toiminnan kehittämiseksi. Esimerkiksi kouluille museo tarjoaa tällä hetkellä ainoastaan opastettuja kierroksia. Näin ollen opinnäytetyöni aiheeksi rajautui alakouluille suunnatun museo-opetuksen kehittäminen. Tarkoituksena oli tutkia, minkälaista museo-opetusta museon tulisi järjestää alakouluille. Tutkin sitä, mitä hyvä museo-opetus tarkoittaa ja mitä hyvä yhteistyö museon ja alakoulujen välillä vaatii. Tutkimusta varten haastattelin Aboa Vetus & Ars Novan museolehtoria, kahta alakoulun opettajaa sekä yhtä 6.-luokkalaisten lasten ryhmää Turusta. Lasten haastattelu sisälsi myös toiminnallisen osion. Tein tutkimuksen pohjalta museolle esityksen museo-opetuksen sisällöksi, jonka tarkoitus on toimia museo-opetuksen suunnittelun pohjana.

Tutkimukseni taustaksi perehdyin muuan muassa siihen, mikä on museo, museoiden historiaan, niiden yhteiskunnalliseen tehtävään ja tarkoitukseen sekä niiden tulevaisuuden haasteisiin. Perehdyin myös museoon oppimisympäristönä, museopedagogiikkaan sekä tarkastelin museo-opetuksen yhteyttä opetussuunnitelmiin.

Museot ovat kaikessa aitoudessaan ja erityisyydessään oppimisympäristöjä, joita halutaan hyödyntää, ja joita halutaan tarjota hyödynnettäväksi. Järnefelt, Tokila ja Venäläinen (2008, 6) kuvaavat kulttuuriperinnön tuntemuksen osana kasvatustyötä ja opetusta edistävän eheän identiteetin rakentumista ja hyvän elämän toteutumista. Huovinen ja Kauppinen (2008, 5) jatkavat, että kulttuuriperinnön lukutaito on oleellinen taito erityisesti median tarjoaman maailmankuvan käsittelyssä ja arvioinnissa. Kulttuuriperinnön ymmärrys edistää myös kestävästä kehitystä. Kulttuuriperintöopetuksen mahdollisuuksien hyödyntäminen edellyttää kuitenkin laajaa asiantuntijuutta, josta koulujen ja museoiden välinen yhteistyö on yksi esimerkki.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

Selittääkseni opinnäytetyöni lähtökohtia kerron tässä luvussa työelämäyhteydestä, Turussa sijaitsevasta Luostarinmäen käsityöläismuseosta sekä museon pedagogiseen toimintaan liittyvästä Kulttuuripolusta. Esittelen työtäni määrittelevät tavoitteet, tutkimuskysymykset sekä teoreettiset lähtökohdat.

2.1 Työelämäyhteys

Opinnäytetyöni työelämäyhteys on Luostarinmäen käsityöläismuseo (kuva 1). Se on Turun ainoa yhtenäinen puutaloalue, joka on säilynyt vuonna 1827 tapahtuneesta kaupunkipalosta. Vanhat rakennukset sijaitsevat alkuperäisillä paikoillaan siinä, missä ne ovat olleet jo yli 200 vuotta. Taloihin on sisustettu käsityöläisten asuntoja, mutta myös yli 30 alan verstasta, jotka esittelevät esiteollisen ajan kaupunkikäsityön historiaa. Kesäisin vieraissa työskentelee käsityöläisiä ja kesä huipentuu elokuussa järjestettäviin Käsityötaidon päiviin. Tällöin Kultaisen Omenan Killan mestarit ja kisällit esittelevät noin neljäkymmentä käsityöammattia. Museo on kansainvälisesti merkittävä kohde ja sille on myönnetty FIJET:in, matkailualan kirjailijoiden ja toimittajien kansainvälisen liiton palkinto, ”Kultainen Omena”. (Luostarinmäen käsityöläismuseo 2013.)

Kuva 1. Luostarinmäen käsityöläismuseo (Luostarinmäen käsityöläismuseon postikortti, kuvat Raúl Gigante ja Martti Puhakka).

Luostarinmäen käsityöläismuseo on avoinna kesäisin toukokuun alusta Turun päivään asti syyskuussa. Kesäisin museo tarjoaa käsityöläisten työ-

näytöksiä, erilaisia teemaopastuksia sekä vuosittain vaihtuvia näyttelyitä ja monenlaisia tapahtumia eri kävijäryhmille sekä lasten syntymäpäiväkieroksia. Museoon pääsee myös aistimaan joulun tunnelmaa ja menneiden sukupolvien vaatimattomia jouluperinteitä, kun museo aukeaa kesän jälkeen jälleen ensimmäisenä adventtina ja on auki lähes koko joulun ajan. Pääsiäisenä museossa pääsee tutustumaan pääsiäismunien koristeluperinteeseen ja osallistumaan munanpyörityskilpailuun. Muina aikoina museo on avoinna tilauksesta. Museossa on museokauppa Hantvärkki, 1800-luvun lopun tyylin mukainen sekatarvakauppa eli hөөkarin puoti sekä posti, josta voi lähettää postia Luostarinmäen omalla postileimalla. (Luostarinmäen käsityöläismuseo 2013; Sjöberg-Pietarinen 2008, 8–9.)

Luostarinmäen käsityöläismuseo kuuluu Turun museokeskukseen eli toiminta on kaupungin alaista toimintaa (Luostarinmäen käsityöläismuseo 2013). Turun museokeskuksen tehtäviin kuuluu kaupungin kulttuuri-, taide- ja luonnonhistoriallisesta museotoimesta, esine- ja taidekokoelmien muodostamisesta ja ylläpidosta sekä kulttuuriympäristöasioista ja kulttuuriperinnön ja visuaalisen kulttuurin välittämisestä huolehtiminen. Turun museokeskuksen toimintaa ohjaavat Turun kaupungin määräykset ja ohjeet, mutta myös Museolaki, Museoasetus ja Vapaa-aikatoimialan johtosääntö. Turun museokeskus toimii Varsinais-Suomen maakuntamuseona. (Museopalvelujen toimintaohje 2013, 2.)

2.2 Kulttuuripolku Turun museokeskuksessa

Kulttuuripolun ansiosta jokainen Turun kaupungin peruskoululainen pääsee opintojensa aikana vierailemaan suureen osaan Turun kulttuuripalveluista (Kulttuuripolku n.d.). Kulttuuripolku on Turun koulutoimen ja kulttuurilaitosten yhteinen järjestelmä, jonka avulla peruskoululaisia innostetaan tutustumaan kotikaupunkinsa kulttuurielämyksiin. Jokaiselle luokkasteelle tarjotaan käyntejä museoihin, kirjastoihin, näyttelyihin, teattereihin, konsertteihin ja kulttuuritapahtumiin. Museo haluaa omalta osaltaan tarjota oppimista luokkahuoneen ulkopuolella. Omien juurten löytäminen ja menneestä ajasta oppiminen sekä kulttuuriperinteen vaaliminen ovat museon tavoitteita kulttuuripolkuvierailuille. (Kulttuuripolku Turun museokeskuksessa 2015.)

Kulttuuripolun avulla jokainen peruskoululainen käy noin kolme kertaa lukuvuodessa eri kulttuurilaitoksissa. Kulttuuripolku on opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikki peruskoulujen kulttuurivierailut on sisällytettävissä johonkin oppiaineeseen tai aihekokonaisuuteen. Kulttuuripolku siis tekee näistä joka tapauksessa tehtävistä vierailuista suunnitelmallisia ja kattavia. Turku lupaa käytännössä toteuttaa opetussuunnitelmien mukaiset vaatimukset Kulttuuripolun avulla. Oppilas saa kattavan läpileikkauksen turkulaisen kulttuurin kentästä ja näin hänestä kasvaa aktiivinen kulttuurikuntalainen. (Kulttuuripolku n.d.)

Luostarinmäen käsityöläismuseo on yläkoulujen 7.–8.-luokkien Kulttuuripolkukohde. Tällä hetkellä kouluilla on mahdollisuus tilata museolta opastus ”Elämä esiteollisen ajan kaupungissa”. Myös 3.–4.-luokat voivat tulla

museoon opastukselle vaihtoehtoisena kohteena. (Kulttuuripolku n.d.; Turun museokeskuksen Kulttuuripolku lukuvuonna 2014–2015 n.d.)

2.3 Työn tavoitteet

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää Luostarinmäen käsityöläismuseon pedagogista toimintaa. Tavoitteena oli tutkia, millaista museo-opetusta eli millaisia palveluita Luostarinmäen käsityöläismuseon tulisi tarjota alakouluille. Opinnäytetyön avulla pyrittiin myös selvittämään yhteistyömahdollisuuksia ja yhteistyön toimivuutta museon ja koulujen välille. Tutkimuksen perusteella tehtiin esitys siitä, mitä museo-opetus Luostarinmäen käsityöläismuseossa voisi olla. Tämä esitys tehtiin museo-opetuksen kehitystyön pohjaksi museohenkilökuntaa varten.

Tämä tutkimus keskittyy yksityiskohtaisesti yhteen museoon ja sen alakouluille suunnatun museo-opetuksen kehittämiseen. Tarkoituksena on pystyä soveltamaan opinnäytetyön avulla saatuja tietoja myös myöhempää tarvetta varten suunniteltaessa toimintaa ja yhteistyötä yläkoulujen, päiväkotien ja erilaisten oppilaitosten kanssa.

Tarve tällaisen toiminnan kehittämistä kohtaan on aito ja sen hyödyllisyys on jo todettu. Koulujen opettajille on aikaisemmin tehty kysely, jonka perusteella he pitivät melko yksiselitteisesti museo-opetusta hyödyllisenä. Opettajat eivät kuitenkaan tunne museoiden tarjoamia mahdollisuuksia. (Leskinen, sähköpostiviesti 18.9.2014.) Niinpä tämän opinnäytetyön tarkoitus oli perehtyä ja tutkia aihetta niin, että Luostarinmäen käsityöläismuseo saisi ideoita monipuolisen museo-opetuksen suunnittelemista ja kehittämistä varten. Museo tarjoaa kouluille lähinnä opastettuja kierroksia, mutta tarkoituksena on kehittää monipuolisempaa ja paremmin erilaisia oppijoita palvelevaa museo-opetusta kuin mitä tilanne tällä hetkellä on.

Haastattelin Aboa Vetus & Ars Novan, historian ja nykytaiteen museon museolehtoria, kahta alakoulun opettajaa sekä yhtä 6.-luokkalaisten lasten ryhmää. Haastattelin museotyöntekijää, koska hänellä on kokemusta museo-opetuksen järjestämisestä alakouluille, ja hän voi antaa tietoa siitä, mitä museo-opetus vaatii museon näkökulmasta ja millaisia kokemuksia sen järjestämisestä on. Opettajia haastattelin sen vuoksi, että juuri he suunnittelevat opetussisällöt ja toiminnan kouluilla. Lapsilta taas halusin kuulla mielenkiintoisia ideoita ja ajatuksia siitä, mitä museossa voisi tehdä. Ennen kaikkea halusin kuulla, minkälaisia ajatuksia museossa käynti heissä herättää ja millaisista asioista he ovat kiinnostuneita. Valitsin kuudennen luokan oppilaat haastateltaviksi sillä perusteella, että he osaavat ikänsä puolesta kertoa hyvin mielipiteensä, heillä on jo kokemusta museossa käymisestä ja he myös opiskelevat historiaa oppiaineena, mikä saattaa auttaa ymmärtämään tutkimuksen aihetta. Tarkoituksena oli saada mahdollisimman monipuolinen ja moniääninen aineisto, josta tulee näkyviin eri osapuolten näkemykset.

2.4 Tutkimuskysymykset ja teoreettiset lähtökohdat

Tässä opinnäytetyössä pyrittiin saamaan vastauksia seuraavaan kysymykseen:

- Minkälaista museo-opetusta Luostarinmäen käsityöläismuseon tulisi tarjota alakouluille?

Tätä kysymystä tarkensivat seuraavat kysymykset:

- Mitä hyvä museo-opetus Luostarinmäen käsityöläismuseossa edellyttää sekä alakoulun että museon näkökulmasta?
- Mitä keinoja toimiva museo-opetus vaatii museon ja alakoulujen väliseltä yhteistyöltä?

Tämä opinnäytetyö on teoreettiselta kannalta lähinnä tapaustutkimus. Se tutkii yksittäistä tapausta yhteydessä ympäristöönsä. Tutkimuksella pyritään kasvattamaan ymmärrystä tietystä ilmiöstä ilman, että tavoitellaan kovin yleistettävää tietoa. Tapaustutkimus onkin tyypillisesti tutkimusstrategiana silloin, kun halutaan ymmärtää kohdetta syvällisesti ja huomioida siihen liittyvä konteksti. Tutkimuksen yksilöllisestä luonteesta huolimatta arviointiin kuuluu usein myös asioiden laajempi pohtiminen. Tapaustutkimuksessa tavoitteena on yleisimmin ilmiöiden kuvailu. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 125–126; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Koska opinnäytetyöni lopputulos ei ole pelkkää ilmiöiden kuvailua, opinnäytetyöllä on myös toimintatutkimuksen piirteitä. Toimintatutkimus on tapaustutkimuksen kaltainen tutkimusstrategia, sillä se kohdistuu yksittäistapaukseen (Toimintatutkimus 2007). Toimintatutkimuksessa kuvaamisen ja selittelyn lisäksi tavoitteena on muuttaa vallitsevia käytäntöjä. Tutkimuksen avulla pyritään löytämään ratkaisuja ongelmiin ja olennaista on se, että tutkittavat ihmiset otetaan aktiivisiksi osallistujiksi mukaan tutkimukseen. (Saaranen-Kauppinen ym. 2006.) Tapaustutkimus voi hyvin olla tyypiltään toimintatutkimus, josta esimerkkinä oman työn ja siinä tapahtuvien käytäntöjen tutkiminen (Linnansaari 2004, 115).

Toimintatutkimus tuottaa tietoa käytännön kehittämiseksi. Siihen kuuluu usein syklisyys, jolloin yhtä suunnitelmaan perustuvaa kokeilua seuraa uusi suunnitelma. Toimintaa kehitetään ja hiotaan useiden suunnittelu- ja kokeilusykliden avulla. Suunnittelusta, toteutuksesta, havainnoinnista ja reflektoinnista muodostuva toimintatutkimuksen sykli alkaa tutkijan suunnitteleminen ja toteuttaminen toimintatavalla, jota havainnoidaan ja reflektoidaan. Näiden kokemusten perusteella voidaan suunnitella entistä parempi toimintatapa. (Heikkinen 2006, 16–35.) Tämän opinnäytetyön laajuus ei riitä tällaiseen monivaiheiseen ja sykliseen prosessiin, mutta työ tuottaa siitä huolimatta tietoa käytännön kehittämiseksi ja on tavallaan syklin ensimmäinen vaihe, jossa toimintaa suunnitellaan.

Tutkimusote tässä opinnäytetyössä on selkeästi kvalitatiivinen. Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on ilmiön kuvaaminen,

ymmärtäminen ja mielekkään tulkinnan antaminen. Laadullinen tutkimus pyrkii ilmiön syvälliseen ymmärtämiseen ja mahdollistaa sen rikkaan kuvaamisen ja selittämisen. Yhdestä tapauksesta pyritään saamaan mahdollisimman paljon irti eli yhtä tutkittavaa ilmiötä tarkastellaan mahdollisimman perusteellisesti. Kvalitatiiviseen tutkimukseen kuuluu suora kontakti tutkittavan ja tutkijan välille. (Kananen 2008, 24–25.)

Eskola (2001, 136) nostaa esille seikan, joka mielestäni kokoaa yhteen ajatuksen tutkimustavastani. Eskolan mukaan aineistojen tehtävä on ollut perinteisesti hypoteesien testaaminen. Tutkija on hakenut aineistosta vastausta tutkimuskysymykseen. Aineistojen tehtäväksi voidaan kuitenkin katsoa hypoteesien todentamisen lisäksi myös hypoteesien keksiminen. Aineistot eivät rajoita tai latista tutkijaa, vaan vauhdittavat ajattelua. Aineistot auttavat löytämään uusia näkökulmia, eivätkä ainoastaan todenna ennestään epäiltyjä asioita. Laadullisessa tutkimuksessa ei vain pyydetä vastauksia kysymyksiin, vaan vastaajat saavat tuottaa vapaasti käsityksensä tutkittavasta ilmiöstä. Aineistot voivat olla ajatusten virittäjiä, eivät valmiiden hypoteesien todentajia tai kumoajia.

3 MIKÄ MUSEO?

902. Se on Suomen museoliiton tämän hetkinen luku, joka kertoo, kuinka monta museota Suomessa on. Pelkästään Turussa on jo 20 museota, ja maamme pääkaupungissa niitä on jopa 61. (Museot.fi n.d.) Valtaosa suomalaisista museoista on ei-ammattillisia, pieniä ja pääasiassa kesäisin avoinna olevia paikallis- tai kotiseutumuseoita (Kostet 2007, 93). Museoita siis riittää, mutta tiedämmekö oikeastaan, mikä on museo? Miten museot ovat kehittyneet ja mikä on niiden tarkoitus? Entä mihin suuntaan museot tulevaisuudessa ehkä kehittyvät? Näihin kysymyksiin syvennyn seuraavaksi, jotta saamme käsityksen tämän päivän suomalaisesta museolaitoksesta ja suomalaisista museoista.

Tämän luvun tarkoituksena on auttaa ymmärtämään museota kokonaisuutena, eikä vain pedagogisena laitoksena. Vaikka tämä opinnäytetyö keskittyykin museon kasvatukselliseen ja opetukselliseen puoleen, on hyvä ymmärtää koko museota, sen toimintaa ja historiaa. Ilman näitä perustietoja käsitys museotoiminnasta jää mielestäni vajaaksi ja museon tehtävät ja tarkoitus jäävät piiloon kokonaisuuden kannalta. Kasvatus on vain osa museon toimintaa, eikä tämän opinnäytetyön tarkoituksena ole nostaa sitä muiden museon tehtävien yläpuolelle. Historian ymmärtäminen taas auttaa selventämään sitä, miksi museot ovat kehittyneet, jotta voimme ymmärtää myös niiden tulevaisuutta.

3.1 Kulttuuriperintö

Ennen museoiden maailmaan sukeltamista pitää määritellä ja avata yhtä museoalan olennaista termiä: kulttuuriperintö. Kulttuuriperintöä käytetään vapaasti perinteen ja kulttuurin synonyyminä, ja se on ilmaisuna levinnyt kaikkialle yleiskieleen. Kulttuuriperinnöksi mielletään lähes mikä tahansa

menneisyyteen liittyvä ilmiö. Käsite on laajentunut ja epämääräistynyt, jolloin sen käyttö tieteessä on haasteellista. Käsitettä on myös alettu käyttää poliittisten tarkoituserien ajamiseksi ja taloudellisten intressien oikeuttamiseksi. (Haanpää, Kivilaakso & Tuomi-Nikula 2013, 14–15.) Kulttuuriperinnön yhteydessä on kyse paljolti arvoista ja arvovalinnoista. Kenen mielestä siis mikäkin on arvokasta ja mitkä ovat syyt arvovalinnan taustalla? (Knuutila 2008, 13.)

Haanpää ym. (2013, 15) jakavat kulttuuriperinnön kahteen osa-alueeseen sen yhteiskunnallisen merkittävyyden ja julkisuusarvon perusteella. Ensimmäinen on julkisesti tai yhteisöllisesti tunnustettu ja virallisesti suojeltu aineellisen tai aineettoman kulttuurin jälki, jolla on merkitystä joko kansallisesti tai kansainvälisesti. Virallisia ja sen vuoksi ymmärrettyjä kulttuuriperinnön kohteita ovat kirjastojen, arkistojen ja museoiden kokoelmat sekä esimerkiksi suojelumerkinnän saaneet rakennukset. Tähän ensimmäiseen osaan kuuluvat myös monet luontokohteet ja maisemat sekä ihmisen toiminnasta kertova arkeologinen kulttuuriperintö.

Toinen kulttuuriperinnön osa-alue on edellistä arkisempaa, näkymättömämpää ja yksityisempää kulttuuriperintöä. Se on jälki menneisyydestä, ja sillä on erityisen suurta merkitystä ihmisen, yhteisön tai paikkakunnan arjelle ja identiteetille. Esimerkkeinä tavallisen suomalaisen arjen kulttuuriperinnöstä ovat mämmin syönti, kyläjuhla ja tapa saunoa. Perheen ja suvun kulttuuriperintöä voivat olla esiäidin kutoma ryijy tai suvun kaste-mekko. (Haanpää ym. 2013, 16.)

Kulttuuriperinnön käsite liittyy varsin usein tilanteisiin, joissa kulttuuriperinnöksi mielletty kohde on uhattuna. Mahdollisia uhkia ovat muun muassa modernisaatio tai taloudelliset ja poliittiset syyt. Pyrkimyksiä aineellisen kulttuuriperinnön säilyttämiselle eli rakennusten suojelulle oli jo ainakin 1800-luvulla. Kulttuuriperintö-käsitteen institutionalisoituminen ja sen arkikielistyminen tapahtuivat kuitenkin vasta toisen maailmansodan jälkeen, kun ymmärrettiin suuren osan aineellista eurooppalaista kulttuuria hävinneen sodan pommituksissa. Tämän havahtumisen seurauksena syntyi Unescon alainen ensimmäinen sopimus kulttuuriomaisuuden suojelusta vuonna 1954. Sopimuksia kulttuuri- ja luonnonperinnön säilyttämisestä on sittemmin tehty useita. (Haanpää ym. 2013, 16–17.)

Tällä hetkellä Suomi on sitoutunut Unescon sekä aineellisiin että aineetomiin kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemista koskeviin, niin sanottuihin maailmanperintösopimukseen. Aineeton kulttuuriperintösopimus tuli Suomessa voimaan vuonna 2013. Nyt huomiota kiinnitetään rakennusten ja luontokohteiden lisäksi myös entistä enemmän suullisiin perinteisiin, esittäviin taiteisiin, sosiaalisiin käytäntöihin, rituaaleihin ja juhmallisuuksiin, maailmankaikkeutta koskeviin tietoihin ja käsityksiin sekä perinteisiin käsityötaitoihin. Kielet ja uskonnot eivät kuulu sopimukseen käytännön syistä. Vaikka Unesco onkin määritellyt erikseen aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön, ei niitä useinkaan voi erottaa toisistaan, vaan ne kulkevat käsi kädessä. (Haanpää ym. 2013, 16–18.)

Knuutila (2008, 13) kirjoittaa artikkelissaan, kuinka Unescon kulttuuriperintöä koskevan toiminnan lisäksi on olemassa muitakin tahoja, jotka vaikuttavat laajentuneen kulttuuriperinnön käsitteen mukaiseen säilyttämiseen. Knuutila mainitsee traditiokeskeiset instituutiot, kuten järjestöt ja tapakulttuurin, esineelliseen kulttuuriperintöön liittyvän kaupallisen toiminnan, kuten ostamisen, myymisen ja maksullisen esittelyn sekä tietenkin museoiden ja valtiojohtoisten kulttuuriperintöohjelmien mukaisten kokoelmien muodostamisen ja kulttuurin säilyttämisen. Ei sovi myöskään unohtaa Haanpään ym. (2013, 17) mainitsemaa lainsäädännön vaikutusta kulttuuri- ja luonnonperinnön säilyttämiseen ja suojelemiseen.

Oli kyseessä sitten kulttuuriperintö tai perintö, se on merkityksellistä vanhenevalle sukupolvelle, joka alkaa vaalia nostalgiaa, mutta myös lapsille ja nuorille, jotka vielä etsivät itseään. Perintö on erityisen merkittävä tekijä juuri tässä oman identiteetin rakentumisessa. Kun kasvamme, tarvitsemme kiinnekohtia sekä aikaan että paikkaan. Perintö yhteisöllisessä mielessä kiinnittää ihmisiä ryhmän jäseniksi. (Kallio 2004, 5.) Kulttuuriperintö on mainittuna niin Turun museokeskuksen Kulttuuripolun tavoitteissa kuin perusopetuksen opetussuunnitelmassakin.

3.2 Lyhyt historia museoiden syntyisestä ja kehityksestä

Mitä tahansa kokoelmaa tai museota on vaikea pitää ensimmäisenä ja vanhimpana maailmassa, sillä keräily on ollut todennäköisesti aina ihmisen perusviettejä. Museo sanana ja rakennuksena on joka tapauksessa lähtöisin Kreikasta 430-luvulta eKr. Muusien eli tieteiden ja taiteiden jumalattarien pyhäkkö oli nimeltään museion. Museion tarkoitti koulua tai tutkimuslaitosta. Merkittävin museion oli Alexandrian tiedeakatemia Egyptissä, jonka yhteydessä oli laaja kirjasto sekä veistos- ja esinekokoelmat. Tämä museion oli siis tavallaan yhdistelmä yliopistoa ja museota. Rooman tullessa maailmanvallaksi Rooman itäpuolelle rakennettiin Tivolin huvila, 18 neliökilometrin kokoinen alue Kreikan taiteen merkittävimmistä tuotteista. Aluetta voidaan pitää jonkinlaisena ensimmäisenä ulkoilmamuseona. (Heinonen & Lahti 2001, 25–27; Rönkkö 2007, 71.)

Nykyaikaisessa tieteellisessä mielessä museoiden voidaan sanoa olevan renessanssiajan tuote. Katolinen maailmankuva jäi humanistisen, ihmiskeskeisen virtauksen alle, jolloin suhtautuminen ihmisen tekemiin esineisiin muuttui. Tavoitteena oli universaalin maailmankuvan hahmottaminen, mikä kosketti sekä keräilijöitä että tutkijoita. Kirjapainotaidon keksiminen auttoi tietoa leviämään entistä laajemmalle ja tiedonhalu kasvoi. Taiteen ja luonnon kuriositeettien lisäksi kokoelmat kasvoivat eläin- ja kasvikunnan saavutuksista aina tieteen ja tekniikan saavutuksiin. Kokoelmat saivat vähitellen tieteellisen ja systemaattisen piirteen ja merkittävänä seikkana historialliset ja luonnontieteelliset museot kehittyivät omaan suuntaansa. Renessanssiajan tuotteita ovat myös galleriat ja kabinetit. Ajan merkittävin esimerkki on Medicien suvun keräämä kokoelma Firenzessä. Museotilaksi vuonna 1582 avattua Galleria degli Uffizia pidetään Euroopan ensimmäisenä museona ja Medicit myös tiettävästi ottivat museo-sanan ensimmäi-

senä käyttöön sitten antiikin. (Heinonen ym. 2001, 28–30; Rönkkö 2007, 74–76.)

1700-luvulla tapahtunutta museoiden yksityisomistuksen siirtymistä julkiseen omistukseen ja museoiden avaamista yleisölle pidetään usein modernin museon kehittymisenä. Nykymuseon syntymisen alkuna pidetään usein Louvren kansallismuseon syntymistä. Sen syntyminen oli pitkän valmistelun ja Ranskan vallankumouksen seuraus. Valistuksen aika sai voimakkaan kansallismuseoaatteen heräämään koko Euroopassa. Orastava demokratia-ajattelu ja sen mukanaan tuoma suvaitsevaisuus sekä teknologian kehittyminen vaikuttivat myös museon opettavaan ja kasvattavaan näkökulmaan. Museoaate levisi Euroopasta Yhdysvaltoihin 1700-luvulla. Vapaussodan ja poliittisen ilmapiirin hengessä syntyneet museot ovat alusta alkaen korostaneet kasvatuksellisia ja opetuksellisia puolia, mutta myös elämyksellisyyttä. (Heinonen ym. 2001, 32–35; Rönkkö 2007, 79.)

Museotoiminnan kulta-aikaa edustaa 1800-luku. Tämän vuosisadan aikana museotoiminta otti suuria askeleita ja lukuisia esikuvallisia museoita perustettiin, muun muassa Saksaan ja Amerikan mantereelle. Teollistuminen, kaupungistuminen ja kaupallistuminen vaikuttivat museolaitoksen kehitykseen. Ensimmäinen maailmannäyttely Lontoon Kristallipalatsissa vuonna 1851 vaikutti niin museoiden syntyyn, kokoelmien luomiseen kuin näyttelytoimintaan ja museoarkkitehtuuriin. Kansatieteellisiä museoita syntyi, kun haluttiin säilyttää kansakunnan lähihistoriaa. Kaupungistumisen aikana museot tarjosivat juurilleen irrotetuille kiinnostuksen kohteille menneisyyteen. Arthur Hazelius perusti Tukholmaan 1870-luvulla Nordiska museetin, joka oli ensimmäinen kansatieteellinen museo. Vuosisadan lopulla syntyi myös ensimmäinen ulkomuseo, Skansenin ulkomuseo, niin ikään Tukholmaan. Museota pidettiin nyt julkisena laitoksena, jonka tehtävänä oli kerätä, säilyttää ja pitää esillä kokoelmiaan tieteellisin ja kasvatuksellisin periaattein. (Heinonen ym. 2001, 36–40; Rönkkö 2007, 83.)

Suomen museotoiminnan kannalta 1600-luku on erityisen tärkeä, sillä vuoteen 1883 asti voimassa ollut muinaismuistolainsäädäntö luotiin tuolloin. Tukholmaan perustettiin kolme antikvaarin virkaa, mistä katsotaan museotoimen alkaneen. 1600- ja 1700-luvuilla valvottiinkin tarkasti, että kiinteät muinaisjäännökset, maalöydöt, muistomerkit, haudat ja kirkkojen hallussa ollut aineisto tuli asiaan kuuluvalla tavalla ilmoitetuksi ja säilytetyksi. Tämän seurauksena yliopistoihin kerääntyi aineistoa. Luonnontieteellisten näytteiden lisäksi kuninkaallisten, piispojen, kanslerien ja professorien muotokuvia, kuparipiirroksia, rahoja ja mitaleita talletettiin. Vuonna 1640 perustettiin myös Turun akatemia, josta monet museotoimintaan vaikuttaneet ajatukset ovat saaneet alkunsa. (Heinonen ym. 2001, 47–49; Rönkkö 2007, 77.)

1700-luvulla luonnontieteet olivat museaalisen kiinnostuksen kohteina, mutta myös taidehistoria, arkeologia ja numismatiikka eli rahatie kiinnostivat. Erityisesti Turun akatemiaan alkoi kerääntyä kokoelmia, joista mainittakoon kotilo-, mineraali-, raha- ja muotokuvakokoelmat. Turun palo vuonna 1827 kuitenkin tuhosi Turun akatemian kokoelmat muutamaa

rahaa ja mitalia lukuun ottamatta täysin. Ajatus kansallismuseon perustamisesta sekä vahvistunut käsitys museosta julkisena opetus- ja kulttuurilaitoksena säilyivät akatemian muuttaessa Helsinkiin. Museolaitoksen kehityksen kannalta merkittävä yhdistys, Suomen Taideyhdistys, perustettiin vuonna 1846. Maamme ensimmäisenä paikallismuseona pidetty Raahan museo avattiin vuonna 1864. Teollistuminen toi ihmisiä kaupunkeihin 1800-luvun lopulla, jolloin aika oli yhteiskunnallisesti aktiivista ja myös kotiseututyö oli vilkasta, minkä seurauksena lukuisia maakuntamuseoita sekä paikallismuseoita perustettiin ympäri Suomea. Maamme vanhin erikoismuseo, Mustialan maataloushistoriallinen museo, perustettiin vuonna 1892. Ateneumin taidemuseon valmistuminen vuonna 1888 oli yksi aikansa suursaavutuksia. (Heinonen ym. 2001, 50–60.) Ateneumin taidemuseossa järjestettiin vuosisadan vaihteessa jo opastettuja kiertokäyntejä oppilasryhmille (Malmisalo-Lensu & Mäkinen 2007, 298–299).

Vuosikymmeniä jatkunut ajatus kansallismuseosta toteutui vihdoinkin vuonna 1910, kun Kansallismuseo valmistui. Se avautui yleisölle vuonna 1916 nimellä Suomen Kansallismuseo. Vuosisadan alun kehitykseen kuuluvat myös ulkomuseot, joiden esikuvana toimi Tukholmaan perustettu Skansen. Sagalundin kotiseutumuseo perustettiin Kemiön saareen vuonna 1900. Kansallismuseon suunnittelun yhteydessä oli ajatus ulkomuseosta, ja se konkretisoitui vihdoinkin vuonna 1909, kun Seurasaaren ulkomuseo avautui yleisölle. Autonomian ajan loppupuolella oli maamme museotoiminnan perusta luotu. Taide, kansatiede, kulttuurihistoria ja monet erikoisalajat olivat saaneet ensimmäiset museonsa ja muinaismuistohallinto ja -lainsäädäntö oli luotu. (Heinonen ym. 2001, 59–62; Härö 2010, 137.)

Viime vuosisadan alussa suurin osa museoista oli yksityisten perustamia ja ylläpitämiä, sillä monen paikallismuseon toiminta perustui yksityisten lahjoitusten ja harrastajien toiminnan varaan. Kaupungeissa museot taas olivat yleensä suoraan kuntien omistuksessa. Harrastajilla oli merkittävä rooli kokoelmien keruussa, eikä palkattua päätoimista ammattihenkilökuntaa ollut Helsingin lisäksi kuin Turussa. 1920-luvulla museoiden taloustilanne oli vaikea, mutta vuosikymmenen lopulla Suomen museoliitto ja museot pääsivät osaksi valtionavustuksia. Maamme merkittävin käsi- ja taideteollisuuden ulkomuseo, Luostarinmäen käsityöläismuseo, avattiin vuonna 1940. (Heinonen ym. 2001, 63–67; Sjöberg-Pietarinen 2008, 9.)

Museotoiminta vilkastui sodan lamauttaman toiminnan jälkeen jälleen 1950-luvulla. Suomen Museoliitto sai jaettavakseen valtionavustukset ja ne painottuivat nyt tutkimus- ja julkaisutoiminnan kehittämiseen. Museotoiminta kehittyi ammattimaiseksi nopealla tahdilla. 1960-luvulla syntyi käsite ”elävä museo”. Museoissa alettiin järjestää erilaisia tapahtumia ja oheistoimintaa osittain tylsistytäväksi muodostuneiden näyttelyiden rinnalle laajemman yleisön saavuttamiseksi. Erityisesti taidemuseot ryhtyivät tällaiseen toimintaan, jossa on nähtävissä informatiivisia ja pedagogisia tavoitteita. (Heinonen ym. 2001, 68–69.) Suomen Museoliitto kävi jo 1940-luvulla Yhdysvalloissa tutustumassa museoiden opetus- ja opastustoimintaan, mikä käsitti luentoja, retkiä, kursseja, työpajoja sekä laajaa koulujen ja museoiden välistä yhteistyötä. Suomessa ryhdyttiin 1970-

luvulta alkaen pohtimaan museoiden pedagogisia päämääriä uusien oppimiskäsitysten innoittamina. Behavioristinen käsitys sai väistyä 1980-luvun kokemuksellisen ja 1990-luvun konstruktivistisen oppimisen tieltä. (Malmisalo-Lensu ym. 2007, 299–300.)

Muinaismuistohallinto oli voimakkaassa muutostilassa 1960–1970 - luvuilla muun valtionhallinnon tavoin. Uusi organisaatio perustettiin vuonna 1972 ja sen nimeksi tuli Museovirasto. (Härö 2010, 142–143.) 1976 taas perustettiin kansainvälisen museoneuvoston (ICOM) Suomen osasto. Seuraavalla vuosikymmenellä alkoi myös museologian arvosanaopetus Helsingin ja Turun yliopistoissa museotyön teoreettisia periaatteita ja koulutusta koskevan keskustelun seurauksena. (Heinonen ym. 2001, 70–71.)

Suomen museot ovat suhteellisen myöhäisen kehityksen tulos verrattuna Euroopan museolaitokseen. Muinaismuistosuojelu ja -hallinto luotiin 1600-luvulla, mutta varsinaisesti museot ovat vasta 1800-luvun puolivälin tuote. Suomessa ei ole myöskään ollut kuningashuonetta tai rikasta aatelia tai porvaristoa, jotka olisivat olleet kiinnostuneita taide- ja esinekeräilyä keräämisestä. Museoiden ja museotyön perinteet löytyvätkin ensisijaisesti Turun akatemiasta ja Helsingin yliopistosta. (Heinonen ym. 2001, 71.)

3.3 Museoiden tarkoitus

”Museot eivät ole pölyisiä. Ajatukset saattavat olla.”
Museoliiton markkinointikampanjasta vuodelta 1986.

Kansainvälisen museoneuvosto ICOMin määritelmän mukaan museon on tarkoitus olla pysyvä, yhteiskunnan ja sen kehityksen hyväksi toimiva, yleishyödyllinen ja viranomaisten valvonnassa toimiva laitos, joka on säännöllisesti avoinna yleisölle, eikä toimi kaupallisella periaatteella tuottaakseen voittoa. Sen palveluksessa on museoammattillista henkilökuntaa ja se tallentaa, säilyttää, tutkii ja pitää näytteillä sekä tutkimusta ja opetusta varten että mielihyvää tuottaakseen aineellista todistusaineistoa luonnon ja ihmisen kehityksestä. (Heinonen ym. 2001, 261; Kallio 2007, 105.)

Museo on siis eräänlainen tutkimuslaitos, jolla on neljä tehtävää. Ensimmäinen, tallentava museoinstituutio, kerää, hoitaa ja asettaa käyttöön aineellista kulttuuri- ja luonnonperintöä. Tehtävän voi ajatella olevan arkistojen ja tieteellisten kirjastojen tapainen, mutta museoiden kokoelmia ei muodosteta automaattisesti, vaan valikoiden – lukuun ottamatta esihistoriallisia esineitä. (Heinonen ym. 2001, 261.)

Toinen tehtävä on tieteellinen. Museot luovat ja käsittelevät kokoelmansa tieteellisten periaatteiden mukaisesti. Tehtäviin kuuluu omien kokoelmien tutkiminen, mutta myös koko kulttuuri- ja luonnonympäristön kehityksen tutkiminen. Kolmas tehtävä on museon opetus- ja palvelutoiminta, johon tämä opinnäytetyö keskittyy. Suurelle yleisölle, harrastajille ja yksittäisille tutkijoille välitetään näyttelyiden, julkaisujen ja esitelmien avulla tutki-

mustietoa. Museot järjestävät muun muassa erilaisia työpajoja ja tuottavat oppimateriaalia oppilaitoksien käyttöön. Tällä tavoin museot liittyvät maan koulutus- ja kasvatustajustelmään. (Heinonen ym. 2001, 261.)

Neljäs tehtävä on elämyksien tuottaminen. Museo tarjoaa elämyksiä aineellisesta todellisuudesta konkreettisten kohteiden välityksellä, esimerkiksi työnäytösten, esteettisten esineiden tai kuvataiteen muodossa. (Heinonen ym. 2001, 261–262.) Elämys voidaan määrittellä syvästi koetuksi kokemukseksi, jossa on mukana tunteet ja omakohtaisesti koettua innostusta, kiihtymistä tai harmonian saavuttamista. Se erottuu jatkuvasti tapahtuvista kulttuurituotteiden kohtaamisista. Elämys on voimakas, vahva, intensiivinen, erikoinen ja pysäyttävä siinä missä kokemus on huomaamattomampi ja vähäisempi. (Malmisalo-Lensu ym. 2007, 315.) Väärä (2013, 79) kuitenkin huomauttaa, ettei museoiden pitä muuttua viihdettä tuottavaksi laitokseksi vaan museon tulee tarjota sellaisia elämyksiä, joita ei voi saada muualta.

Käytännössä kaikki museot ovat hyvin erilaisia. Yhdellä museolla ei ole lainkaan kokoelmia, toinen museo ei ole ollenkaan avoinna yleisölle tai sillä ei ole ollenkaan näyttelyitä, kolmas museo keskittyy vain tutkimukseen ja neljäs museo puolestaan ei ole ikinä julkaissut mitään. Huolimatta yhteisistä määrittelyistä ja vaatimuksista, jokainen museo painottaa toimintaansa eri tavalla. (Kallio 2007, 105.)

Kallion (2007, 105) mukaan avain tähän museoiden monimuotoisuuteen löytyy oikeastaan suoraan ICOMin museomääritelmästä. Siinä sanotaan, että museo toimii yhteiskunnan ja sen kehityksen hyväksi. Museoilla on väistämättä erilaisia näkemyksiä tehtävistään ja yhteiskunnan tarpeista, sillä ne toimivat aina vain osana tiettyä yhteiskunnan osaa tai yhteisöä. Kysymys kuitenkin kuuluu mikä on hyvää kehitystä? Mitkä ovat kunkin museon tavoitteet? Heinosen ym. (2001, 264) mukaan oleellisinta on, etteivät museot vastaa kysymykseen miten asiat ennen olivat. Sen sijaan museoiden tehtävänä on vastata siihen, miten nykyiseen tilanteeseen on tultu ja miten yhteistyö tulevaisuudessa kehittyy.

Yhdysvaltalainen museologi Stephen Weil on vuonna 2002 kirjoittanut, kuinka museot sekoittavat helposti toiminnan keinot ja tavoitteet keskenään. Jos museo määrittelee tavoitteekseen ainoastaan keräämisen, säilyttämisen ja esittämisen, sen ainoa todellinen tavoite on selviytyminen. Weilin mukaan tällaisella museolla ei olisi tarvetta jatkaa toimintaansa, sillä se ei tavoittele mitään. Konkreettiset ja aikaan sidotut tavoitteet tulisikin muodostaa museon missiosta, jolloin tavoitteissa yhdistyy museon olemassaolon idea ja resursseihin suhteutettu käytännönläheisyys. (Kallio 2007, 106.)

Nykyisin museo on yhä enemmän palvelulaitos. Siinä missä vanhakantainen museoinstituutio sai olla ilman oikeutusta, tämän päivän museoista jokainen joutuu pohtimaan omaa olemassaoloaan. Museot hyödyntävät yhä enemmän liike-elämän johtamisoppeja, vaikka ne eivät olekaan yrityksiä. Yrityksissä tärkeintä on taloudellinen tulos, kun taas hyvinvointipalveluis-

sa tärkeintä on yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Kun huomio kiinnittyy toiminnan tuloksiin, museo pystyy perustelemaan taloudellisia tarpeitaan, eikä ole pelkkä menoerä. Museot voivat ottaa paljon oppia kaupallisten vapaa-ajan kohteiden tavasta esitellä sanomaansa kävijöilleen, mutta samalla kannattaa muistaa, että museon lähtökohtana on se, että mitä säilytetään, ei säilytetä vain sen olemassaolon vuoksi, vaan jotakin varten. (Heinonen ym. 2001, 266.) Museoilla on oikeastaan hyvin liikkumavaraa, sillä niiden ei tarvitse yksityisten yritysten tapaan tuottaa voittoa, eikä niillä ole kovinkaan paljon viranomaisten velvollisuuksia julkisesta roolistaan huolimatta. (Kallio 2007, 105–106.)

Toisaalta Levä (2012) kritisoi Robert Janesin sanoin sitä, kuinka museot kiinnittyvät yhä enemmän yritysmaailman viitekehykseen. Kun museoita halutaan johtaa kuten yrityksiä, tuloksena on museotoiminnalle vieras lyhytjänteinen toiminta, jossa yhteiskunnallisen tehtävän tilalla on raha. Pelkkä merkittävään yhteiskunnalliseen rooliin tuudittautuminen ei kuitenkaan riitä, vaan museoiden on opittava itsekriittisyyteen. Miten asiat pitää tehdä -ajattelusta olisi luovuttava ja kysyttävä, miksi joku asia on tehtävä.

Heinosen ym. (2001, 262–267) mukaan palvelulaitoksen peruseriaatteisiin kuuluu käsitys siitä, miksi laitos on olemassa ja ketä se palvelee. Ihmisen perustarpeisiin kuuluu useimmiten kuolemattomuuden, jatkuvuuden, tiedonsaannin, älykkyyden ja tärkeyden tarpeet. Museot ovat näitä tarpeita varten. Ihmisen perusturvallisuuteen kuuluu ymmärrys omasta paikasta sukupolvien ketjussa sekä varmuus siitä, että tietotaito todellisuudesta kulkee sukupolvelta seuraavalle. Tähän tarpeeseen museo vastaa jo pelkästään sillä, että on olemassa. Oman identiteetin löytäminen ja säilyttäminen on myös osa perusturvallisuutta. Niinpä museo pyrkii kertoman jokaiselle, kuka hän on, mistä hän tulee ja minne hän menee. Lisäksi museo vastaa ihmisen tietämisen ja tutkimisen perustarpeisiin. Museoiden ei kuitenkaan tule edistää nostalgiaa, vaan todellisen tiedon, realismin, sanomaa.

Museologi Kenneth Hudsonilla on vuodelta 1993 mielenkiintoinen käsite, joka kuvastaa museoiden entistä laajempaa tarkoitusta ja merkitystä. Hudson kertoo käsitteestä ”suuri museo” seuraavalla tavalla: ”Eurooppa on yksi suuri museo, jossa jokainen rakennus, jokainen pelto ja joki ja rautatie sisältää vihjeitä kyseisen maan menneisyydestä, kunhan katsojalla on tarvittava tieto siitä, mitä hän katsoo. Siellä täällä suuressa museossa on laitoksia, joita kutsumme museoiksi. Niiden päätehtävä on auttaa ihmistä ymmärtämään suurta museota. Ne saavat oikeutuksensa siitä, että ne katsovat ulospäin, eivätkä sisäänpäin.” (Vilkuna 2007, 38.)

Muuttuvassa yhteiskunnassa ja maailmassa museoiden olemassaolo ja toiminnan tärkeys joutuvat alati perustelujen ja pohdinnan alaisiksi, kuten monien muidenkin organisaatioiden toiminta. Tätä kehitystä suhteessa muuttuvaan maailmanmenoon pohdin seuraavassa luvussa.

3.4 Museoiden tulevaisuuden haasteet

Teräs ja Teräsvirta (2013, 6–9, 33) korostavat, että toiminnan kehittäminen ei ole erillinen hanke tai projekti, vaan pysyvä osa kaikkea työtä. Puhdasta perustyötä ei käytännössä ole enää olemassakaan. Jatkuva kehittäminen ja vähittäinen uudistuminen ovat osa joustavaa museoorganisaatiota. Museokenttä on tällä hetkellä suurten haasteiden edessä muiden yhteiskunnan toimialojen tapaan. Niukkenevat resurssit, monimuotoistuva ja eriarvoistuva yhteiskunta, teknologinen kehitys, koveneva kilpailu ihmisten ajasta ja kiinnostuksesta sekä julkisen talouden kiristyminen kertovat, että muutokseen on vastattava.

Toisaalta Museoliiton pääsihteeri Kimmo Levä (2013) kirjoittaa, että museoilla on samat haasteet ajasta riippumatta. Hänen mukaansa vuonna 1992 laadittu muistio Suomen museoliiton strategian pohjaksi on herättävä, sillä vastaavanlaiset huomioidut ovat nykyisenkin Museoliiton strategian taustalla.

Muistiossa on yhdeksän kohtaa. Ensinnäkin tiukan paikan tullen veronmaksajat luopuvat ensimmäisenä kulttuurin rahoituksesta. Museoiden omistajat edellyttävät, että museoiden toimintalinjat määräytyvät heidän tarpeensa mukaan. Merkittävä osa toimintaa tapahtuu vain siinä mittakaavassa, johon museoilla on itse mahdollisuus hankkia rahoitus eli sponsoroiminen, myynnin ja pääsylipputulosten merkitys moninkertaistuu. Myös museoiden perustehtävien eli tallentamisen, konservoinnin ja tutkimuksen rahoitus tulee epävarmaksi. Se ei kuitenkaan tarkoita näiden tehtävien häviämistä. (Levä 2013.)

Matkailun merkitys kasvaa edelleen, mikä tarkoittaa museoille lisää kilpailijoita. Museoiden yleisöpalvelun tason pitää lähestyä kohti yksityistä palvelusektoria. Markkinointi on aloitettava, eikä siihen lasketa kuuluvaksi näyttelyt-palstan pieniä ilmoituksia. Museoiden itsenäisyyden säilyminen on välttämätöntä, mutta samalla museoiden ja muiden muistiorganisaatioiden yhteistyön lisääminen on välttämättömyys. Viimeiseksi työn tuottavuutta tulee parantaa oleellisesti. (Levä 2013.)

Huolimatta tästä edelleen paikkansa pitävästä listasta on tärkeää huomioida juuri tälle ajalle tyypilliset ja tulevaisuudelle ennakoitavat muutokset ja niiden vaikutukset museotoimintaan. Karvonen, Kukko, Mattila ja Teräs (2007, 7–8) mainitsevat museoalaa koskettaviksi yhteiskunnan muutossuunniksi globalisaation, tieto- ja viestintäteknologian murroksen, alueellisen murroksen, väestönmuutoksen, kulttuurisen monimuotoistumisen sekä toimintatapojen muutoksen. Näistä muutostekijöistä on koostettu museoiden toimintaympäristöön vaikuttavat positiiviset skenaariot.

Globalisaation sekä tieto- ja viestintäteknologisen murroksen positiivisena skenaariona on lueteltu kolme asiaa. Ensinnäkin verkkopalvelut lisäävät kulttuuriperinnön saavutettavuutta ja museoiden välistä yhteistyötä. Toiseksi asiantuntijaorganisaatiot toimivat verkossa luotettavina ja laadukkaina tiedontuottajina. Kolmanneksi uusia ryhmiä tulee museoihin verkkoasiakkuuksien houkuttelemisena. (Karvonen ym. 2007, 10.)

Alueellisen murroksen positiivisena skenaariona nähdään se, ettei alueilla fyysisinä tiloina ole enää suurta merkitystä. Erityisesti kasvukeskuksiin ja metropolialueille keskittyy kriittistä asiakaskuntaa. Lisäksi verkkopalvelut lisäävät tasapuolisuutta ja demokratiaa. Väestönmuutos voi puolestaan vaikuttaa positiivisesti siihen, että maan sisäinen muuttoliike haastaa kehittämään innovatiivisia palvelumuotoja, jotka perustuvat kumppanuuksille ja työnjaolle. Väestönmuutos huomioimalla on myös mahdollista rikastuttaa museon palveluja. (Karvonen ym. 2007, 11–13.)

Kulttuurin monimuotoistumisella voi olla vaikutusta museoiden toimintakenttään, sillä uudenlaiset alakulttuurit muokkaavat sitä. Myös maahanmuuton lisääntyminen haastaa museot kehittämään kokoelmatyötä ja palveluja. Mahdollisuudet yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen kasvavat. Toimintatapojen muutoksien positiiviset skenaarit taas liittyvät pitkälti vuorovaikutukseen. Eri toimijoiden yhteistoiminta, verkostoituminen ja työnjaosta sopiminen lisääntyvät. Palvelujen tuottamisessa korostuvat tiedot ja osaaminen. Museoiden ja muiden sektoreiden välille, vuoropuhelun voimistamiseksi, syntyy uusia mahdollisuuksia. (Karvonen ym. 2007, 14–15.)

Teräs ym. (2013, 9–11) toteavat, että museoiden on nyt lunastettava uudelleen paikkansa yhteiskunnassa. Palveluille pitää saada aitoa vaikuttavuutta ja museoiden yhteiskunnallisen hyödyn on oltava selkeästi näkyvää – ja kaikille ymmärrettävää. Vaikuttavuustavoitteet ovat perusta sille, miksi museo on olemassa. Erilaisten tuotosten aikaansaaminen ei ole toiminnan tavoite, vaan vaikuttavuuden, muun muassa kulttuurisen, sosiaalisen tai taloudellisen, synnyttäminen. Museot, jotka haluavat lunastaa paikkansa, muodostavat toimintansa entistä vahvemmin tietoisten valintojen varaan. Sattuma ei synnytä vaikuttavia museoita.

Muuttuvassa toimintaympäristössä keskeisessä roolissa ovat Teräksen ym. (2013, 6–7) mukaan hyvän strategian ja johtamisen lisäksi ensisijaisesti asiakkaat. Kun museon toimintaa tarkastelee asiakkaan näkökulmasta, näkee uudenlaisia tapoja toimia ja organisoida. Asiakasymmärrys ja oikeanlaisten palvelujen tuottaminen ovat edellytyksiä museoiden ajankohtaiselle vaikuttavuudelle.

Todennäköisesti asiakas etsii museosta virkistystä, innostusta, ideoita, pohdittavaa, elämystä tai rauhoittumishetkeä. Asiakaslähtöinen museo ei kuitenkaan arvaile. Perinteisesti museot tuottavat palveluja perustuen museoammattilaisten olettamuksiin asiakkaista, jolloin museoinstituution ja asiantuntijan näkökulma korostuu. Asiakkaiden todelliset tarpeet jäävät havainnoimatta. Kun asiakas ymmärretään potentiaalisesti toiminnan kehittäjäksi, asiakkaasta tulee muutakin kuin pelkkä toiminnan kohde. Usein toiveet ja uudet ideat piilevät kuitenkin pinnan alla, eivätkä ne selviä suoraan kysymällä. Yhden näkemyksen mukaan tulevaisuuden museoasiakas odottaa vuonna 2020 museolta selitystä, elämystä ja kontekstia puhtaan tiedon sijaan sekä paikkaa heijastella omia kokemuksiaan. Ihmisten ajasta kilpaillaan, joten museoilta vaaditaan kekseliäisyyttä tiedon paketoimiseksi. Voiko tulevaisuus olla esimerkiksi after work -hetki museossa, digitaal-

listen pelien avulla tapahtuva tutustuminen johonkin aiheeseen tai vain rauhoittava hetki? Mikä ylipäätään on asiakas? (Teräs ym. 2013, 15–18.) Tämä museon pedagogista toimintaa kehittävää opinnäytetyötä korostaa nimenomaan asiakaslähtöisyyttä, sillä kehittäminen ei perustu arvailujen tai olettamuksien varaan, vaan asiakkaita haastatellaan ja heidät otetaan mukaan kehittämiseen.

Asiakasnäkökulman lisäksi myös palvelunäkökulma on mielenkiintoinen. Jos kävijöitä ei ole, uskotaanko kyseenalaistamatta, että palvelu on kunnossa, mutta asiakkaat eivät vain löydä tai ymmärrä sitä? Voi olla, että palvelu ei kosketa asiakkaita. Palvelu 2020 -näkömyksen mukaan museot kilpailevat Hollywood-elokuvien maailmassa. Museoilla on kuitenkin yksi valtti: totuus. Totuudessa on voimaa ja se kiinnostaa. Se pitää vain kertoa taidolla ja elämyksellä. Ilman tarinaa museo on pelkkä esine. Digitalisointumisen tulee osaksi museoita viimeistään nyt ja fyysinen museotila muuttuu joustavaksi. Rohkea profilointi on ensiarvoisen tärkeää. (Teräs ym. 2013, 20–21.)

Hautamäki ja Oksanen (2011, 70) nostavat eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisussa esille yhteiskunnallisia asioita, jotka korostavat mielestäni myös museoiden toiminnan tärkeyttä tulevaisuudessa. He kirjoittavat, kuinka kulttuuri muokkaa sekä yksilöllistä että yhteisöllistä identiteettiä ja ymmärrystä tehden näkyväksi erilaisia arvoja ja asetelmia. Samalla kuitenkin unohtuu mainita ne keinot, joilla vahvistetaan yksilön uskoa omaan pystymiseensä koko ajan koventuvassa kilpailutilanteessa ja nopeasti muuttuvassa ympäristössä. Julkaisu tarjoaa keinoksi tulevaisuuden kulttuuriosaamisen.

Kulttuuriosaaminen on pääomaa, joka parantaa yksilön kykyä navigoida ja orientoitua nykymaailmassa sekä vahvistaa yhteiskunnan elinvoimaisuutta. Kulttuuriosaaminen ei ole vain tiedoista ja taidoista koostuvaa pääomaa, vaan myös käsitystä niistä arvoista, jotka ovat syntyneet ja vaikuttaneet historiassamme. Kulttuuriosaaminen tarkoittaa kykyä elää ja verkostoitua modernissa ja monikulttuurisessa maailmassa. Sen avulla vahvistetaan ja laajennetaan sekä yksilön että yhteiskunnan voimavaroja ja ehkäistään syrjäytymistä. (Hautamäki ym. 2011, 4–17.)

Kulttuuriosaaminen pitää sisällään oman kulttuuriperinnön tuntemista ja itseymmärrystä ja näiden lisäksi luovien ja uusien taitojen oppimista. Julkaisu painottaa, että kulttuuriosaaminen tulee ymmärtää laajasti osana modernin yksilön ja yhteiskunnan toimintaa. (Hautamäki ym. 2011, 71.) Mielestäni museot ovat oleellisessa osassa tässä kulttuuriosaamisen kasvattamisessa ja näin ollen yksilön kulttuurisen identiteetin kehittämisessä ja hyvinvoinnin parantamisessa. Jos museot ovat teollistumisen ja kaupungistumisen aikana tarjonneet juurilleen irrotetuille ihmisille turvaa ja tuttuutta, niin eikö nyt eletä tietyllä tavalla samankaltaisia aikoja yhä urbaanimmassa, yksilökeskeisemmässä, kilpailevassa ja identiteettiään hakevassa maailmassa ja yhteiskunnassa?

3.5 Turun museokeskuksen tulevaisuuden näkymät

Turun museokeskus, johon Luostarinmäen käsityöläismuseo kuuluu, näkee toiminta-ajatuksenaan huolehtia kulttuuri- ja taideperinnön säilymisestä ja välittämisestä nykyisille ja tuleville sukupolville Varsinais-Suomen alueella. Heidän vuoden 2016 visionsa on: ”Olemme keskustelevala ajassa ja arjessa elävä museo.” Tähän visioon sisältyy kannustava työilmapiiri, laadukas ja kehittyvä toiminta, hyvinvointia edistävät palvelut, aktiivinen vuorovaikutus, saavutettavuuden parantaminen, tietotekniikan uudenlainen hyödyntäminen sekä kulttuurimatkailun vetovoimaisuuden lisääminen. (Turun museokeskus, visio ja strategia 2016 n.d.)

Turun museokeskus näkee toimintansa keskeisinä muutostekijöinä hyvin samankaltaisia asioita kuin edellisessä luvussa mainitsemani yhteiskunnalliset tulevaisuuden haasteet. Turun museokeskus mainitsee resurssien vähentymisen, sosiaaliset muutokset, paineen yhä vuorovaikutuksellisempaan toimintaan asiakkaiden ja yhteistyökumppanien kanssa, palveluiden saavutettavuuden ja esteettömyyden lisääntyvän tarpeen, kestävän kehityksen merkittävyyden lisääntymisen, organisatoriset muutokset kaupunkitasolla, kulttuurimatkailun lisääntymisen, laaja-alaisen teknisen kehittymisen, asiantuntijuuteen ja asiantuntijatyöpanokseen liittyvät muutokset sekä asiakaspalvelun, joka on jatkossakin riippuvainen työllistämispalveluista. (Turun museokeskus, visio ja strategia 2016 n.d.)

4 MUSEO OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ

Kerroin edellisessä luvussa museoista yhteiskunnan toimijoina, joten tässä luvussa keskityn museoiden tehtävään pedagogisena toimijana. Kallio (2004, 6) korostaakin, että museo on juuri pedagoginen instituutio, sillä muussa tapauksessa museota pitäisi kutsua varastoksi. Museo-opetus liittyy kaikkiin museon perustehtäviin, sillä tutkimuksen, säilyttämisen ja tallennustoiminnan avulla on mahdollista jakaa yhteistä kokoelmiin kiteytyntä perintöä.

Museota oppimisympäristönä kuvataan usein formaalin ja informaalin määritelmän kautta. Formaali oppimisympäristöt sijoittuvat koululaitoksen pariin ja siellä opetussuunnitelmiin perustuvaan opetukseen. Informaaleja oppimisympäristöjä taas ovat ympäristöt, joiden ensisijainen tehtävä ei ole opettaa, mutta jonka toiminta on opetuksellista. Esimerkiksi museot, kirjastot ja tiedotusvälineet ovat informaaleja oppimisympäristöjä. Jos museo määritellään informaaliksi oppimisympäristöksi, niin sen lähtökohtana tulisi olla tietoisuus omasta toiminnallisesta ja siihen liittyvästä opetuksellisesta perusajatuksesta. Näiden pedagogiikan perusajatusten pohjalle rakennetaan oppimateriaali ja oppimistilanteet. (Malmisalo-Lensu ym. 2007, 300–301.)

4.1 Museopedagogiikka

Pedagogiikan voi määritellä väljästi opetus- ja kasvatuskäytännön perusteluksi ja lähtökohdaksi sekä käytännön opetustoimiksi, jotka rakentuvat esimerkiksi persoonallisuuden, kokemusten, yksilöllisten tottumusten ja mieltymysten avulla. Tietoisempi pedagogiikka taas käsittää perusteltuja näkemyksiä muun muassa ihmiskäsityksestä, oppimisteorioista, kehityspsykologiasta sekä laajempaa ymmärrystä yhteiskunnasta, arvoista ja moraalista. (Malmisalo-Lensu ym. 2007, 296.)

Museopedagogiikasta puhuttaessa tarkoitetaan lähes poikkeuksetta tätä pedagogiikka-termin väljää määrittelyä, joka takaa museo-opetuksen taustalla olevat näkemykset ja ennen kaikkea käytännön toimet (Malmisalo-Lensu ym. 2007, 297). Se, että museo pyrkii kaikissa toiminnoissaan ottamaan tietoisesti huomioon opetukselliset ja kasvatukselliset tavoitteet, on museopedagogiikan pääajatus. Samalla on kuitenkin muistettava, että museokäynnin on oltava muistettava ja miellyttävä kokemus. (Väärä 2013, 63.) Kaitavuori (2007, 286) näkee museopedagogiikan laajana käsitteenä, jonka tehtävänä on tarjota erilaisille yleisöryhmille oppimisen mahdollisuuksia. Tällöin kyse on yleisötyöstä, jossa otetaan huomioon kävijän kokonaiskokemus museossa.

Heinonen ym. (2001, 181) korostavat, että museopedagogiikka on nimenomaan museon valitsemien, ei museon ulkopuolelta tulevien, opetus- ja kasvatustavoitteiden mukaista toimintaa. Museo ei kuitenkaan voi olla itseriittoinen tavoitteenasettelussaan, vaan sen tulee toimia aina vuorovaikutuksessa esimerkiksi koulun tai muun kohderyhmän välillä.

Museopedagogiikan tavoitteena on saada kaikki väestöryhmät kiinnostumaan museoista oppimisen ja ymmärtämisen kautta. Parhaimmillaan museopedagogiikka rakentaa innostavan oppimisympäristön, jonka avulla oppijoita rohkaistaan itsenäiseen tiedonhankintaan, tutkimiseen ja tekemiseen. Tavoitteena on kehittää kulttuuriperinnön lukutaitoa sekä saada ihmiset ylipäättään arvostamaan kulttuuriperintöään ja kulttuuriympäristöään. Museo-opetuksessa oppijan henkinen kasvu, historian sisäistäminen ja kotiseutuidentiteetin muotoutuminen ovat tavoiteltavia näkökulmia. (Väärä 2013, 63.)

Vuoden 2009 alussa Turun museokeskuksessa tapahtui muutoksia, joiden seurauksena museokeskukseen tuli Pedagogiikka ja tapahtumat -yksikkö eli toisin sanoen kokonainen osasto pedagogista toimintaa varten. Museopedagogiikka on toki näkynyt Luostarinmäen käsityöläismuseon historiasa jo aiemminkin, mutta tämän muutoksen jälkeen ehkä eri tasolla. Esimerkiksi Käsityötaidon päiviä on järjestetty jo vuodesta 1944 lähtien. Niiden tarkoituksena on ollut paitsi kiittää käsityömestareita ja lahjoittajia museon perustamiseen liittyneestä työstä, myös esitellä jo katoamassa olevaa käsityöperinnettä sekä opettaa käsityötaitoja. Koululaisetkin saavat osansa Käsityötaidon päivistä, sillä ne järjestetään elokuussa jo koulujen alettua. Luostarinmäen käsityöläismuseossa on ollut pedagogista toimintaa vuosien aikana muun muassa Käsityötaidon päiviin liittyen sekä koulu- luokkien vierailuja, opetusmateriaalien tekemistä, iltapäiväkerhotoimintaa

sekä erilaisia tapahtumia ja opastuksia. (Sjöberg-Pietarinen 2008, 11; Väärä 2013, 62–67.)

Käytän tässä opinnäytetyössä käsitteen museopedagogiikka lisäksi termejä museo-opetus ja museovierailu. Mielestäni molemmat termit viittaavat samaan asiaan, mutta ”opetus” on suunnitelmallisempaa ja tavoitteellisempaa kuin vierailu. Kuka tahansa voi tulla museoon vierailulle ja sen tarkoitus ei välttämättä ole pedagoginen, toisin kuin museo-opetus, jolla on selkeä pedagoginen tavoite. Koululuokkakkin voi tulla museoon pelkäämään museovierailulle, mutta tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää nimenomaan pedagogista ja tavoitteellista museo-opetusta.

4.2 Oppiminen museossa

Miksi museota sitten pitäisi hyödyntää oppimisessa? Jokainen tietysti puolustaa ja etsii perusteluja omalle toiminnalleen, mutta helpompaa olisi mielestäni kysyä, miksi museota ei hyödynnettäisi. Kumpulaisen (2008, 22) mukaan oppimisen edistäminen sekä yhteiskuntamme jäsenten aktiivisen toimijuuden tukeminen korostuvat tänä päivänä yhä enemmän ja enemmän. Elinikäisen oppimisen ja osaamisen mahdollistaminen on merkittävä koulutuksellinen haaste, mutta myös yhteiskunnallinen tehtävä. Oppimisympäristöjen tulee tukea vuorovaikutusta ja oppimista, jakaa kulttuuriperintöä ja luoda uutta tietoa. Ei korosteta pelkkiä tiedollisia valmiuksia, vaan myös monipuolista yleissivistystä sekä käytännön ja kädentaitojen ylläpitoa ja edistämistä. Ytimessä ovat yhteiskuntamme arvoperustan ja identiteetin vahvistaminen. Mielestäni tämä kaikki on täysin yhteydessä museotoimintaan ja etenkin Luostarinmäen käsityöläismuseoon.

Oppiminen ymmärretään siis elämänlaajuisena ja elämänpituisena prosessina. Oppimista tapahtuu kaikkialla, eikä se rajoitu pelkästään muodolliseen koulutukseen. Koulun lisäksi muun muassa museot tarjoavat yhä monipuolisempia mahdollisuuksia opiskeluun ja oppimiseen sekä tietojen, taitojen ja asenteiden kehittämiseen niin harrastusten ja kerhojen kuin kaveripiirien ja perheen kanssa tapahtuvan oppimisen lisäksi. On myös kritisoitu, että perinteinen koulu ja sitä ohjaava opetussuunnitelma eivät kohtaa oppilaan maailman ja sen moninaisuuden kanssa. Koulu ei ota tarpeeksi hyvin huomioon oppilaiden mukanaan tuomaa kulttuuriperimää. Tämä kulttuurinen pääoma, johon kuuluu tietoa, taitoja, arvoja ja asenteita, on harvoin oppimisen perustana koulussa. (Kumpulainen 2008, 22.) Olisiko yksi ratkaisu tulla ulos koulusta oikeaan maailmaan tai museomaailmaan sekä tehdä yhteistyötä museoiden kanssa?

Koululuokan tekemän museokäynnin yksi tärkeimmistä lähtökohdista on menneisyyden, luonnon tai taiteen tekeminen eläväksi. Lisäksi koulussa opittu, paperiltakin maistuva tieto, mielletään helposti todeksi, mutta museoympäristössä saatetaan terveellä tavalla kyseenalaistaa esimerkiksi oppaan puhe tai esineiden aitous. Tällöin on erinomainen mahdollisuus kertoa siitä, miten tieto on tutkimuksen kautta muotoutunut. Museo on myös oppimisympäristönä uusi ja yllätyksellinen. Museon tarjoama ja opettama tieto ei ole irrallista ja keinotekoisista, vaan aitoa ja todellista. Museoilla on

kokoelmat, joiden avulla on mahdollisuus tutustua yhteiseen perintöön, joka ei ole koulujen saatavilla. Museo antaa kokoelmille merkityksen, joiden avulla ne ymmärretään. (Elo, Järnefelt, Kallio, Laine & Pohjavirta 2004, 18; Forssell, Haapalainen, Hautio, Heikkinen, Kallio, Lamminen & Viherluoto 2004, 83.)

Tällä hetkellä museopedagogiikassa on vallalla konstruktivistinen oppimiskäsitys. Siinä oppimisympäristö, aikaisempi kokemus ja oppimistilanne luovat puitteet tiedon aktiiviseen muokkaamiseen ja oivaltamiseen, sillä konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan oppiminen tapahtuu oppijan oman toiminnan ja sisäisten prosessien kautta. (Väärä 2013, 63.) Oppiminen nähdään siis aktiivisena tiedon rakentamisen prosessina, jossa tieto ei siirry oppijaan, vaan oppija rakentaa eli konstruoi sen uudelleen. Näin olleen oppijan aikaisemmat tiedot, käsitykset ja kokemukset opittavista asioista vaikuttavat siihen, mitä hän asiasta havaitsee ja miten hän sen tulkitsee. Uusi tieto omaksutaan hyödyntämällä aiemmin opittua. Tärkeää on, että oppijassa heräävät omiksi koetut, opittavaan asiaan liittyvät kysymykset, oma kokeilu, ongelmanratkaisu ja ymmärtäminen. Henkilökohtaisista kokemuksista muodostuu yleispätevää tietoa sosiaalisen vuorovaikutuksen ja oppijoiden yhteisen toiminnan avulla. (Pylkkä n.d.)

Malmisalo-Lensu ym. (2007, 303) tuovat esiin ajatuksen, jonka mukaan konstruktivismia ei voi pitää yhtenäisenä oppimista kuvaavana teoriana. Jos korostaa vain yhtä oppisuuntaa, unohtuu helposti jotakin tärkeää, jota yritetään taas korjata jollakin uudella oppisuunnalla. He näkevät konstruktivistisen oppimiskäsityksen niin sanottuna sateenvarjona, joka kokoaa alleen useita samansuuntaisia käsityksiä oppimisesta. He näkevät, että konstruktivismi kuvaa yleisesti sitä, että oppija itse rakentaa tietoa ja merkityksiä, joissa on niin yksilöllisesti että sosiaalisesti muotoutuneita aineksia. Opetustilanteessa päähuomio tulisi kiinnittää oppijaan, eikä niinkään opittavaan asiaan.

Yhden näkemyksen mukaan oppiminen museoympäristössä voisi perustua museon johdatteluihin tulkintaprosesseihin. Museossa oppiminen ei ole ainoastaan sitä, että museo opettaa kävijää, vaan myös sitä, että kävijä käyttää museota hyväksi itselleen mielekkäällä tavalla. Oppimisprosessi on keskustelua museon kulttuurin ja kävijöiden kulttuurin välillä – molempien näkökulmien kunnioittavaa neuvottelua. Esimerkiksi konstruktivistisessa ja muissa kognitiivisissa oppimiskäsityksissä opettajan tai museon roolin muuttuessa auktoriteettisesta tiedon siirtäjän roolista avoimeksi, useita näkökulmia sallivaksi ja tasavertaiseksi kumppanuudeksi oppimisen prosessissa, kumpikin osapuoli sitoutuu omaan tehtäväänsä ja kummatkin saavat innostusta uusiin tulkintoihin. Opettajan tai museon tulee olla avoin ja tunnustaa, ettei tieto ole täydellistä ja muuttumatonta, vaan se on loppumattoman löytämisen, uudelleenarvioinnin ja keskustelun alaista. (Malmisalo-Lensu ym. 2007, 303–304.)

Museota oppimisympäristönä voisi kuvata sanalla oivaltamisosio. Se on paikka, jossa on mahdollisuus keksiä pyörä uudestaan tai antaa sille uusi merkitys ja selitys. Museo tarjoaa dialogeja, erilaisia välineitä ja areenoja,

jotka mahdollistavat keskustelun. Yksi hyvin perinteinen ja paljon käytetty vuorovaikutteisuuden muoto on opastus. Parhaimmillaan opastus antaa aineksia ajattelulle ja on siksi vuorovaikutteinen ja aktiivinen oppimistilanne. Opastuksen aikana on mahdollisuus pohtia asioita mielessään, mutta myös kysyä ja kommentoida. Oppiminen on tilannesidonnaista, joten oppijan ajattelulle herkistyminen on tärkeämpää kuin oppaan esityksen hioaminen. (Malmisalo-Lensu ym. 2007, 305–306.)

Opastuksissa voi hyödyntää myös draamaa pedagogisena keinona. Draaman oppimiskäsitys pohjautuu kokemukselliseen oppimiseen. Draama pedagogisena toimintana mahdollistaa abstraktien käsitteiden tarkastelun konkreettisista lähtökohdista. Luotu kuvitteellinen tilanne ja kokonaisvaltainen kehollinen toiminta auttavat osallistujia luomaan oman merkityksensä olettamuksilleen. Draamakasvatuksen kaksi pedagogista tehtävää ovat kulttuuriperinteeseen tutustuminen, sen tutkiminen ja kriittinen tarkastelu sekä pyrkimys uuden kulttuurin luomiseen. (Malmisalo-Lensu ym. 2007, 307.)

Oppimisympäristönä museolla on yksi erityispiirre: kolmiulotteisuus. Museo antaa mahdollisuuden oppia todisteiden ja todellisten esineiden kautta. Esineet kannustavat keskittymään, tunnustelemaan ja havainnoimaan sekä lisäävät mielikuvitusta. Esineiden avulla opimme ymmärtämään sitä, miten osat ovat suhteessa kokonaisuuteen. Oppimisen kannalta museoesineet eivät kuitenkaan ole aivan ongelmattomia, sillä autenttiset museoesineet ovat harvoin asiakkaiden kosketeltavissa, jolloin ne menettävät aistittavia ulottuvuuksiaan. Ongelmaan voi kuitenkin etsiä ratkaisua opetuksen tarkoitetuista, kosketeltavista esineistä tai edes assosiaatioista. Jos yksi kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa, kuinka paljon esine sitten kertoo? (Malmisalo-Lensu ym. 2007, 308–311.)

Erilaiset työpajat ovat myös hyvin suosittuja oppimistilanteita museossa. Tekemällä oppiminen onkin ihmiselle luonnollisin tapa oppia, koska tekeminen on ihmisen olemassaolon kolmesta tarpeesta oleellisin. Ihminen ei voi olla tekemättä yhtään mitään. Toisaalta intensiivisellä tekemiseen keskittymisellä, siihen antautumisella sekä onnistumisen ja nautinnon tunteella voi saada kokemuksen siitä, että on itsensä kanssa juuri tässä ja nyt. Koska museota voi kuvata aikakoneeksi, se voi tavoitteellisella toiminnalla saada ihmisen tarttumaan juuri tähän hetkeen ja kenties oppimaan itseltään jotakin uutta. Yksilöllisyyttä korostavassa kulttuurissa on myös tullut tärkeäksi piirteeksi tekemisen terapeutin puoli. Yksilöillä on tarve kokea jotakin todellista ja olevansa olemassa. Onnistumisen elämykset ja muilta saatu positiivinen huomio jäävät mieleen käännekohtina, jotka auttavat rakentamaan omaa itseään. (Malmisalo-Lensu ym. 2007, 311–312.)

Työpajojen tai muun tekemisen ei tarvitse olla ainoastaan käsillä tekemistä. Pajoissa voidaan työskennellä käsien sijaan myös käsitteillä. Paja voi olla vuorovaikutuksellinen, se voi auttaa ymmärtämään oman paikan osana historiallista jatkumoa, se voi olla elämys, terapeutin kokemus tai pohdiskelua. Tekemällä oppiminen voi olla tutkivaa oppimista. (Malmisalo-Lensu ym. 2007, 313.)

Kokemuksellinen oppimisen ja sen rinnalle noussut elämyksellisyys ja seikkailu- ja elämyspedagogiikka ovat vallanneet alaa entistä vahvemmin museoissa. Elämys- ja palveluyhteiskunnassa museot ovat lähteneet tarjoamaan sivistystehtävän lisäksi palvelutoimintaa. Toiminnallisuus ja elämyksellisyys ovat tulleet osaksi museovierailua. On kuitenkin aiheellista kysyä, johtaako elämysten määrän ja laadun maksimointi elämykselliseen köyhtymiseen ja elämyksien inflaatioon? Ovatko autenttiset tunteet ja kokemukset – aidot elämykset – enää mahdollisia nykykulttuurin ihmiselle? (Malmisalo-Lensu ym. 2007, 313–316.)

4.3 Lapsi museokävijänä

Heinosen ym. (2001, 190–191) mukaan lasten opettaminen museossa tähtää olemassa olevan tiedon kasvattamiseen tulevaa aikaa ja tulevia tarpeita varten. Lasten erityispiirteisiin kuuluu se, että he ovat aktiivisia, eivätkä istu kauaa paikallaan. Lapset ovat itsekeskeisiä, mikä tarkoittaa sitä, että kaikki asiat nähdään henkilökohtaisista tarpeista ja näkökulmasta käsin. Mielikuvitus on rikasta, mutta todellisuuden erottaminen fantasiasta voi olla vaikeaa. Lapset ovat uteliaita ja innokkaita sekä avoimia uusille oppimiskokemuksille.

Näiden piirteiden pohjalta lasten kanssa tehtävän museopedagogiikan tulisi painottaa aktiivista omaan tekemiseen perustuvaa toimintaa. Lapset hankkivat tiedon ja tiedostamisen pääasiassa erilaisten aistikokemusten kautta eli näkemällä, kuulemalla, koskettamalla, maistamalla ja haistamalla. Erilaiset ja eriaistiset aistikokemukset opettavat vähitellen abstraktiin ajatteluun. Lapsille suunnattu museopedagogiikka on parasta silloin, kun se perustuu oppimiseen keksimisen ja löytämisen kautta. Pienet lapset kokevat asiat ennen kaikkea tekemällä ja nimenomaan konkreettisen ja keuhollisen tekemisen kautta (Malmisalo-Lensu ym. 2007, 311). Luennointi ei siis ole lapsille soveltuva tapa opettaa. (Heinonen ym. 2001, 191.)

Kankare (2000, 148) jatkaa historian opetuksesta, että siinä huomio tulisi kiinnittää syy-yhteyksien ja ajantajun ymmärtämisen helpottamiseen, sillä lasten on vaikea hahmottaa niitä. Historian opettamisen yksi heikkous on liiallisen kronologisuuden korostaminen, jolloin pelkkiin vuosilukuihin perustuva opetus hankaloittaa kokonaisuuden hahmottamista. Kronologinen opetus jakaa historian väkinäisesti mekaaniseksi jonoksi, jossa eri aikakaudet seuraavat toisiaan ja niitä erottamaan nimetään jokin suuri tapahtuma. Historian opetuksen tavoitteena olisi kuitenkin auttaa oppilaita tavoittamaan historiallisen tapahtuman ydin, tarkastella aihetta sen lähtökohdista käsin sekä seurata kehitystä vaihe vaiheelta. Oleellista ei ole käsitellä jotain tiettyä ajanjaksoa, vaan osata suhteuttaa se ihmisyhteisöön ja käsitellä sitä kehitystapahtumana.

4.4 Kokemuksia museosta oppimisympäristönä

Lappalainen (2005, 2, 42) on tutkinut kasvatustieteen pro gradu-tutkielmassaan museossa oppimisen hyödyllisyyttä sekä koulun ja museon yhteistyötä luokanopettajien, oppilaiden ja museotyöntekijöiden kokemana. Tutkimus toteutettiin laadullisin menetelmin kyselyiden, haastatteluiden ja havainnoinnin perusteella Tampereella ja sen kolmessa lähikunnassa. Tutkimuksessa haettiin vastauksia kysymyksiin, mitä erityispiirteitä museo tarjoaa oppimisympäristönä, miten opettajat, oppilaat ja museotyöntekijät kokevat perusasteen oppilaiden museovierailujen merkityksen oppimisen näkökulmasta sekä kuinka tavoitteellista museossa oppiminen on. Tämä tutkimus on toiminut hyvänä pohjana omalle tutkimukselleni, joka keskittyy yksityiskohtaisesti yhteen museoon ja sen alakouluille suunnatun museo-opetuksen kehittämiseen.

Lappalaisen (2005, 72–73) tutkimuksen mukaan opettajat tietävät hyvin seutunsa museoista ja museotyöntekijät kertoivat, että he tekevät kaikkensa saadakseen tiedon perille. Museot jakavat tietoa internetsivujen kautta, kuuluvat erilaisiin postituslistoihin, lähettävät kirjeitä, esitteitä ja sähköpostia ja järjestävät jopa informaatiotilaisuuksia. Myös sanomalehdissä ja radiossa on tietotusta. Tästä huolimatta monet opettajat moittivat tiedotuksen puutetta. Lappalaisen analyysin mukaan tietoa ei haluta löytää, vaikka sitä on saatavilla. Opettajat tietävät, että oppilaita olisi hyödyllistä viedä museoon, mutta he siirtävät syyntä museoiden tiedotuksen piikkiin, vaikka todellinen syy olisikin oma laiskuus tai kiinnostuksen puute. Lappalainen kysyykin, ovatko tämän päivän opettajat niitä, jotka ovat itse saaneet huonoja kokemuksia omien luokkaretkien museovierailuista ja pölyisten vitriinien katselusta.

Museoita ei kuitenkaan nähty täysin tylsinä paikkoina, sillä lähes kaikki tutkimukseen osallistuneista opettajista olivat käyneet luokan kanssa museossa. Museot myös nähtiin mahdollisuutena tavoitteelliselle opetukselle, eikä pelkästään huviretkenä. Oppilaat viihtyivät museossa ja opettajat pitivät museoiden tarjontaa pääosin hyvänä. Miksi kaikki opettajat eivät siis hyödynnä museoita enemmän? Osa opettajista koki syyksi liian suuret luokkakoot, kiireen, kuljetuskustannukset, vierailujen hankaluuden tai yleisen saamattomuuden. On tosiasia, että kouluille tulee valtavasti mainontaa ja erilaista opetustarjontaa. Kaikkien oppimistavoitteiden ja tarjonnan välinen tasapainoilu on vaativaa. Tästä huolimatta Lappalainen korostaa mahdollisimman monipuolisia oppimiskokemuksia, joista museot ovat yksiä. Hän peräänkuuluttaa myös asennetta näitä monipuolisia kokemuksia kohtaan. Asennehan välittyy koulussa pitkälti opettajilta oppilaille. (Lappalainen 2005, 74–75.)

Tutkimuksen mukaan museoiden ja koulujen välisen yhteistyön kysyntä ja tarjonta eivät vielä kohtaa toisiaan. Museotyöntekijät kertoivat panostavansa kaikkensa tiedotukseen ja kierrosten järjestämiseen. Joillekin kierroksille oli jopa liikaa kysyntää, kun taas toisilla olisi paljon tilaa. Osa opettajista ei käytä ollenkaan museoiden tarjoamia mahdollisuuksia. Siihen, miten kaikkien museoiden toiminta saataisiin kiinnostavaksi ja toimivaksi sekä kaikki opettajat kiinnostumaan museoista, Lappalainen tarjoaa

joitakin ehdotuksia. Hänen mukaansa vastauksia saataisiin tutkimalla tarkemmin sitä, mitkä museokierrokset vetävät väkeä ja miten saataisiin lisää resursseja järjestää toimintaa. Opettajien kiinnostusta olisi kuitenkin tutkittava tarkemmin, jotta löydettäisiin keinoja vähentää opettajien esteitä. Lisäksi museossa oppimisen positiivisia tuloksia pitäisi tuoda julkiseen keskusteluun museoihin kohdistuneiden asenteiden muuttamiseksi. (Lappalainen 2005, 77–78.)

4.5 Museo-opetuksen yhteys opetussuunnitelmiin

Tämän luvun tarkoituksena on yhdistää perusopetuksen opetussuunnitelmia museo-opetukseen tuomalla opetussuunnitelmien tärkeimpiä kohtia esille. Tuon esille niitä kohtia, joita voi hyödyntää museo-opetuksessa Luostarinmäen käsityöläismuseossa, ja joiden perusteella toimintaa voi suunnitella. Luku on jaoteltu suoraan oppiaineiden mukaan. Olen valikoinut tähän ne oppiaineet, joita voi soveltaa Luostarinmäen käsityöläismuseossa tapahtuvaan museo-opetukseen mielestäni parhaiten. Yleisesti ottaen perusopetuksen opetussuunnitelmassa mainittiin useaan otteeseen kulttuuriperintö, oma lähiympäristö, kestävä kehitys sekä yhteistyö museoiden kanssa.

4.5.1 Historia

Oppiaineen tehtävä:

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisen motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuun aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historiaopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 286.)

Vuosiluokilla 4–6 historian opetuksen tavoitteisiin kuuluu ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena. Tavoitteena on ohjata oppilasta tunnistamaan erilaisia historian läh-

teitä ja havaitsemaan tiedon tulkinnallisuutta sekä hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin ja käyttämään historiallisia käsitteitä. Tavoitteiden mukaan oppilasta ohjataan ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja sekä erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille. Historiaan kuuluu myös tunnistaa muutoksia oman perheen tai yhteisön historiasa, ja ymmärtää, mitä samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri ihmisille. Oppilasta ohjataan selittämään ihmisen toimintaa, muutoksien syitä ja tulkintojen muuttumista. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 287.)

Vuosiluokat 4–6 käsittelevät historiassa ajanjaksoa esihistoriallisesta ajasta 1700-luvulle asti. Historian opiskelu on hyvä aloittaa perehtymällä historian tiedon luonteeseen oppilaan suvun tai lähiyhteisön menneisyyden kautta. Oppiaineen tavoitteiden kannalta valitaan elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten lähteiden tutkimista, kerrontaa, draamaa, leikkejä ja pelejä. Historia sopii hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden kanssa. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 287.) Ajanjaksoltaan Luostarinmäen käsityöläismuseo ei siis sovellu alakoulun opetussuunnitelman mukaiseen sisältöön, mutta tavoitteissa ja oppimisympäristöissä on hyvin Luostarinmäen käsityöläismuseoon soveltuvia kohtia. Historia voi mielestäni hyvin olla osa museon museo-opetusta yhdessä muiden oppiaineiden kanssa.

4.5.2 Käsityö

Oppiaineen tehtävä:

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuuksiin, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologioita sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisen teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat ylittäen. Ympäristön materiaalisuuden tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy oppilai-

den oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuuksiin sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 155.)

Vuosiluokkien 1–2 tavoitteissa mainitaan innostaminen käsin tekemiseen sekä uteliaisuuden herättäminen keksivään ja kokeilevaan käsityöhön. Tavoitteiden mukaan oppilasta ohjataan kokonaiseen käsityöprosessiin sekä siihen liittyvien omien ideoiden esittämiseen ja prosessista kertomiseen. Oppilasta tutustutetaan erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen. Käsityössä onnistumisen, oivaltamisen, keksimisen ja kokemusten kautta tuetaan oppilaan itsetunnon kehittymistä. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 155–156.)

Vuosiluokkien 1–2 tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet ovat ideointi, kokeilu, suunnittelu, tekeminen, dokumentointi ja arviointi. Suunnittelussa hyödynnetään omia tunteita, tarinoita, mielikuvitusympäristöä, rakennettua ympäristöä ja luonnonympäristöä. Käsityölle harjoitellaan antamaan muotoa, väriä, pintaa ja liikettä, ja niiden tasapainoa tutkitaan. Myös säilyttämistä pohditaan käsityön avulla. Käsityössä kokeillaan erilaisia materiaaleja ja kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin. Suunnittelua tehdään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Omiin tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta valmistetaan käsityötuotteita tai teoksia ja erilaisia välineitä käytetään tarkoituksenmukaisesti. Dokumentointi on osa prosessia. Arviointia tehdään itselle, mutta palautetta opetellaan antamaan myös toisille. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 156.)

Vuosiluokkien 3–6 tavoitteisiin on kirjattu oppilaan kiinnostuksen vahvistaminen käsin tekemiseen sekä innostaminen kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön. Oppilasta ohjataan hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja dokumentoimaan se. Tavoitteiden mukaan oppilasta opastetaan suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuote yksin tai yhdessä luottaen omiin ratkaisuihin. Käsityössä oppilaita kannustetaan pitkäjänteiseen, vastuulliseen ja turvalliseen toimintaan sekä käsitteistön ja materiaalien tuntemiseen. Tavoitteisiin kuuluu myös opastaminen tieto- ja viestintäteknologian käyttämiseen sekä omien ja muiden käsityöprosessien arviointiin ja arvostamiseen ohjaaminen. Lisäksi kulutus- ja tuotantotapojen kriittistä arvioimista herätetään. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 303.)

Vuosiluokkien 3–6 tavoitteiden mukaiset sisällöt jakaantuvat ideointiin, suunnitteluun, kokeiluun, tekemiseen ja soveltamiseen sekä dokumentointiin ja arviointiin. Ideoiden kehittämiseksi hyödynnetään moniaistisia kokemuksia, havainnoidaan ja analysoidaan esineitä ja ympäristöä. Värejä, kuvioita, pintoja, tyylejä ja muotoja yhdistellään. Omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle laaditaan suunnitelma ja erilaisia materiaaleja ja tekniikoita kokeillaan ideoiden kehittämiseksi. Myös materiaalien ominai-

suuksia ja koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita tutkitaan. Suunnitelman dokumentointia harjoitellaan sanallisesti, visuaalisesti ja numeerisesti. Käsityössä valmistetaan yksilöllisiä tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia ja työskennellään oman suunnitelman pohjalta. Työskennellessä opitaan alan käsitteistöä, perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelemiseen. Tieto- ja viestintäteknologia on osa prosessia. Oppiaineessa käytetään itse- ja vertaisarviointia ja samalla opetellaan antamaan palautetta. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 303–304.)

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvissä tavoitteissa vuosiluokilla 3–6 on mainittu museoon kuuluvia tavoitteita. Toiminnallista oppimista tuetaan yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa. Kansalliseen ja kansainväliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön tutustutaan esimerkiksi museo-, näyttely- ja kirjastokäynneillä. Käynneillä tuetaan ja vahvistetaan koulussa opittua ja käyntejä hyödynnetään oppimistehtävissä. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 304.)

4.5.3 Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppiaineen tehtävä:

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuurialue. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. - - Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä. - - Oppilaita rohkaistetaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. - - Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisäilöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilai-

den tekstimaailma ja kokemukset ja laajentamalla niitä. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 106–107.)

Vuosiluokkien 1–2 mukaiset suomen kielen ja kirjallisuuden oppiaineen tavoitteet ovat todella laajat. Esimerkiksi oppilaan vuorovaikutustilanteissa toimimista vahvistetaan tukemalla ilmaisurohkeutta, kehittämällä kieltä ja mielikuvitusta ja tarjoamalla erilaisia viestintätilanteita. Oppilasta ohjataan ja innostetaan lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen harjoittelussa. Oppiaineen mukaisesti oppilasta rohkaistaan kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla. Yksinkertaisia tekstejä tuotetaan ja kannustetaan kirjallisuuteen. Oppilasta myös ohjataan arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 109–110.)

Vuosiluokkien 1–2 mukaisten tavoitteiden sisällöissä kuvataan vuorovaikutustilanteissa toimimista: kuuntelemisen, kysymisen, vastaamisen ja kertomisen harjoittelemista. Erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla havainnoidaan lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä. Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä. Harjoitellaan tekstinymmärtämistä, pohditaan sanojen ja sanontojen merkitystä, opitaan käyttämään kerronnan pääkäsitteitä ja harjoitellaan tiedon kertomista toisille. Tekstien tuottamista harjoitellaan ja käytetään mielikuvitusta, kerrotaan tarinoita ja mielipiteitä, kuvataan omia kokemuksia ja havaintoja eri tavoin. Tehdään myös havaintoja eri puhetavoista ja pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja ja leikitellään lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla. Tutustutaan lasten- ja tapakulttuuriin, juhlaperinteisiin, kansanperinteen muotoihin ja osallistutaan esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 110.)

Vuosiluokkien 3–6 suomen kielen ja kirjallisuuden tavoitteet ovat alempien luokkien tapaan todella laajat. Tavoitteiden mukaan vahvistetaan esimerkiksi oppilaan taitoja toimia erilaisissa viestintätilanteissa ja opastetaan oman mielipiteen ilmaisuun. Oppilasta ohjataan käyttämään luovuutta, draamaa ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa tilanteissa. Oppiaineeseen kuuluu tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitojen kehittäminen ja sana- ja käsitevaraston laajentaminen sekä ajattelutaitojen edistäminen. Kokemusten ja ajatusten ilmaisuun rohkaistaan ja myönteistä kuvaa itsestä tekstien tuottajana vahvistetaan. Tavoitteiden mukaan kannustetaan myös kielentämään ajatuksia ja tuottamaan kertovia, kuvaavia ja yksinkertaisesti kantaa ottavia tekstejä. Omien tekstien arviointi, niiden tuottaminen, palautteen antaminen ja saaminen sekä tekstin vastaanottajan huomioiminen ovat osa tavoitteita. Oppilasta tuetaan myös kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjataan arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 172–173.)

Vuosiluokkien 3–6 tavoitteisiin liittyvien keskeisten sisältöjen mukaan vuorovaikutustaitoja kuten tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti,

esittää oma mielipiteensä ja ottaa muut huomioon, harjoitellaan monenlaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa. Äidinkielessä ja kirjallisuudessa oppilasta ohjataan kokonaisilmaisuun ja draamaan. Erilaisten tekstien sujuvaa lukemista harjoitellaan ja niiden tulkitsemista syvennetään. Opitaan tunnistamaan tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä sekä sanaluokkia ja sijamuotoja. Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä, harjoitellaan tekstien rakenteita ja opitaan oikeinkirjoitusta. Myös muistiinpanojen tekemistä, tiivistämistä ja lähteiden käyttöä harjoitellaan. Oppiaineessa tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen mukaan ja tutustutaan omiin ja muihin kulttuureihin ja kieliin. Tutustutaan kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykyculttuurissa ja hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua kulttuuritarjontaa, museot yhtenä vaihtoehtona. Omien esitysten suunnittelu ja toteuttaminen ovat osa oppiaineen sisältöä. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 173–174.)

4.5.4 Ympäristötieto

Oppiaineen tehtävä:

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. - - Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta

keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisen toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 138.)

Lista vuosiluokkien 1–2 opetuksen tavoitteista on pitkä. Museoon liittyen tavoitteissa mainitaan, että esimerkiksi luontainen uteliaisuus ja sen toteuttaminen tehdään mahdolliseksi sekä autetaan kokemaan ympäristöopin asiat merkityksellisiksi. Oppilasta kannustetaan iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta ja tuetaan ympäristöherkkyyden kehittymistä. Ympäristöopissa ohjataan tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan lähiympäristössä. Oppilasta kannustetaan kyselemiseen ja ihmettelemiseen sekä havaintojen ja kokeilujen tekemiseen aisteja ja yksinkertaisia apuvälineitä käyttäen. Oppiaineessa pyritään kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä. Ympäristön jäsentäminen, ihmisten toiminta ja niihin liittyvien ilmiöiden jäsentäminen eri käsitteiden avulla ovat osa ympäristöoppia. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 139.)

Vuosiluokkien 1–2 tavoitteisiin liittyviin sisältöihin kuuluu museon kannalta ymmärrystä omasta kehityksestä ja kasvusta, tunnetaidoista ja turvallisesta toimimisesta koulun ja kodin lisäksi lähiympäristössä ja liikenteessä. Ympäristöä ja luontoa havainnoidaan luonnossa ja rakennetussa ympäristössä kaikkina vuodenaikoina ja opitaan ymmärtämään kartan idea. Ympäristöopissa tehdään ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtäviä, jotka liittyvät luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin, teknologiaan ja ihmisen toimintaan. Perehdytään elämän perusedellytyksiin sekä kestävään kehitykseen ja omaan kotiseutuun ja sen merkitykseen. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 140–141.)

Vuosiluokkien 3–6 tavoitteissa on mainittu muun muassa oppilaan kiinnostuksen synnyttäminen ja ylläpitäminen ympäristöön, sen merkityksiin ja ympäristöopin opiskeluun. Oppilasta tuetaan ympäristötietoisuuden kehittymisessä ja tuetaan kestäväen kehityksen mukaisessa toiminnassa. Tavoitteiden mukaan oppilasta ohjataan pienten tutkimusten, havaintojen ja mittauksen tekemiseen sekä tunnistamaan syy-seuraussuhteita ja tekemään johtopäätöksiä ja esittelemään niitä. Oppilasta kannustetaan edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta sekä toimimaan vastuullisesti. Liikkuminen ja retkeileminen luonnossa ja rakennetussa ympäristössä on osa oppiainetta. Oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa sekä innostetaan ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan toisia. Ympäristön, ihmisen toiminnan ja niihin liittyvien ilmiöiden hahmottaminen ennakkokäsityksistä kohti ympäristöopin käsitteitä on myös osa tavoitteita. Lisäksi niihin kuuluu ekologista ja maantieteellistä ajattelua sekä fysikaalisten ja kemiallisten ilmiöiden tarkastelua arjessa. Oppilasta ohjataan myös ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumuksia ja elämäntapaa. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 267–268.)

Vuosiluokkien 3–6 tavoitteisiin liittyvissä sisällöissä on museo-opetusta ajatellen mainittu esimerkiksi arki ja siihen liittyvät tilanteet, yhteisössä toimiminen, terveystottumukset ja hyvinvointi. Eri maanosien ja ihmisen toiminnan hahmottaminen ja omaan elinympäristöön liittyvät tutkimustehävät kuuluvat oppiaineen sisältöön. Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin soveluksiin. Ympäristöopissa opetellaan monipuolisesti luonnon rakenteita, periaatteita ja kiertokulkua. Luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastomuutos ja luonnonvarojen kestävä käyttö, terveyden edistäminen, oman kulttuuriperinnön vaaliminen ja monikulttuurisuus ja globaali hyvinvointi otetaan huomioon. Lisäksi harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa sekä toisista huolehtimista. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 268–269.)

Sekä vuosiluokkien 1–2 että 3–6 tavoitteissa on mainittu, että oppimisympäristöjen ja toimintaympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta otetaan huomioon oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa. Ilmiöitä pyritään tutkimaan niiden oikeassa ympäristössä. Yhteistyötä tehdään esimerkiksi museoiden kanssa. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 270.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Toteutin tutkimuksen aineistonhankinnan haastattelujen avulla. Haastattelu soveltuu Hirsjärven ja Hurmeen (2000, 35) mukaan hyvin tutkimuksiin, joissa halutaan korostaa ihmisen merkityksellistä ja aktiivista osallisuutta. Haastattelun avulla voidaan selventää vastauksia sekä syventää tietoa. Kun jo ennalta on tiedossa, että aihe tuottaa monitahoisia vastauksia, on haastattelu perusteltu menetelmä. Haastattelu on siitä ainutlaatuinen tiedonkeruumenetelmä, että siinä ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavien kanssa (Hirsjärvi ym. 2004, 193).

Haastattelun haasteena pidetään sitä, että se vie aikaa, sen katsotaan sisältävän monia virhelähteitä, eikä sen analysoinnille ja tulkinnalle ole olemassa suoraan valmiita malleja. Myös haastattelijan kokemattomuus ja taidon puute ovat haasteita. (Hirsjärvi ym. 2000, 35.) Sovitin haastattelujen määrän tämän tutkimuksen laajuuteen ja aikatauluun sopiviksi, jolloin haastattelujen tekemiselle ja aineiston purkamiselle oli varattu riittävästi aikaa. Mielestäni haastattelut olivat aihepiiriltään sellaisia, ettei niissä ollut vaaraa merkittäviin virheisiin tai luotettavuusongelmiin. Analysointi- ja tulkintavaiheessa rikas ja monipuolinen aineisto haastoivat pohtimaan asioita tarkkaan. Aineisto ei kuitenkaan ollut niin laaja, etteikö sen tulkitseminen olisi onnistunut ilman valmista mallia. Kokemattomuuteni haastattelijana oli tässä tutkimuksessa selkeä haaste. Valmistauduin haastatteluihin hyvin ja käytin hyväksi ammattitaitoani. Tämän tutkimuksen yhtenä tarkoituksena oli myös harjoitella tutkimuksen tekemistä, joten kokemat-

tomuuteni oli osa tutkimuksen tekemistä. Lasten haastattelu sisälsi haastatteluosuuden lisäksi toiminnallisen osuuden, minkä käyttö osaltaan perustelee haastattelun vahvuuksien ja heikkouksien omaksumista ja kohderyhmän huomioimista.

Valitsin haastateltaviksi kaksi alakoulun opettajaa kahdesta eri koulusta, yhden kuudennen luokan ryhmän sekä museolehtorin historian ja nykytieteen museosta Aboa Vetus & Ars Novasta. Kaikki haastattelut tapahtuivat Turussa sijaitsevilla paikoilla, jotta aineisto koskettaisi mahdollisimman läheltä Luostarinmäen käsityöläismuseota. Mielestäni oli ensiarvoisen tärkeää kuulla juuri Luostarinmäen käsityöläismuseota lähellä olevia kouluja sekä Turussa toimivaa museota, jolla on kokemusta muun muassa Kulttuuripolun järjestämisestä.

Tavoitteena oli saada aineistoa eri näkökulmista tarpeeksi kattavasti tämän tutkimuksen tarpeisiin laadullisen tutkimuksen tavoin, jotta saisin tarkan kuvan siitä, mitä museo-opetuksesta ajatellaan, miten eri tahot sen näkevät ja minkälaisia ideoita sen toteuttamiseksi on. Tämän vuoksi haastattelin henkilöä, jolla on kokemusta museo-opetuksen suunnittelusta ja toteutuksesta, opettajia, jotka vastaavat peruskoulun opetuksesta ja siten päättävät museovierailuista sekä lapsia, jotka ovat museon kävijöitä ja museo-opetuksen kohderyhmää.

5.1 Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä

Toteutin opettajien ja museolehtorin haastattelut teemahaastattelun avulla. Teemahaastattelussa ei edetä tarkkojen kysymysten mukaan kohta kohdalta, vaan enemminkin ennalta suunniteltujen teemojen mukaan. Teemat ovat kaikille haastateltaville samat, mutta etenemisjärjestys on vapaa. Haastattelussa annetaan tilaa ihmisten vapaalle puheelle ja tilanne on keskustelunomainen, joten haastateltavat voivat vastata omin sanoin. (Hirsjärvi ym. 2000, 47; Saaranen-Kauppinen ym. 2006.) Mielestäni teemahaastattelu oli tässä paikallaan, sillä halusin kuulla haastateltavia melko vapaasti tietyn teeman sisällä ja pitää haastattelutilanteen rentona ja vuorovaikutuksellisenä hetkenä, jonka kautta annetaan mahdollisuus vaikuttaa museon toimintaan ja antaa siitä näkemyksiä.

Alakoulun opettajia haastattelin täsmälleen saman haastattelurungon mukaan teemahaastattelun avulla (liite 1). Museolehtoria haastattelin samojen teemojen mukaisesti, mutta haastattelurunko oli hieman erilainen johtuen eri näkökulmasta (liite 2). Museolehtorin haastattelussa pääpaino oli museolehtorin työssä ja Aboa Vetus & Ars Novan museo-opetuksessa, kun taas opettajien haastattelut painottuivat opettajien työhön ja heidän näkemyksiinsä museo-opetuksesta Luostarinmäen käsityöläismuseossa. Äänitettiin haastattelut, jotta sain kaiken tiedon talteen juuri sellaisena kuin se siinä tilanteessa tuli esille.

Lasten toimintatuokio koostui teemahaastattelusta ja sen lisäksi toiminnallisemmasta, lapsille soveltuvammasta osiosta, jossa ideoitiin ja kehiteltiin ehdotuksia museo-opetukseen. Tämä vapaa ja toiminnallinen tapa antoi

mielestäni parempia tuloksia kuin jos olisin pelkästään haastatellut ja keskustellut lasten kanssa. Suunnittelin toimintatuokion nimenomaan kuudennen luokan oppilaita ajatellen. Toimintatuokion runko on liitteenä (liite 3). Koska kyseessä oli alaikäisten lasten haastattelu, pyysin lasten vanhemmilta etukäteen kirjallisesti luvan haastatteluun (liite 4). Äänitin lasten haastattelun sikäli kuin se oli suuressa ryhmässä mahdollista, ja sen lisäksi tein muistiinpanoja.

5.2 Aboa Vetus & Ars Novan museolehtorin haastattelu

Haastattelin Aboa Vetus & Ars Novan, historian ja nykytaiteen museon museolehtoria 20.1.2015. Museolehtori kertoi, että museolla on pitkät perinteet museopedagogisessa toiminnassa. Museossa on toiminut museolehtori vuodesta 1997 asti, joten pedagogisella toiminnalla on lähes yhtä pitkä historia kuin itse museolla. Museolla on oma Museokasvatus-nimeä kantava toimintasuunnitelma, josta pohjautuvat museon pedagogisen toiminnan tavoitteet.

Aboa Vetus & Ars Novan museo-opetus kattaa sekä museon historian että nykytaiteen puolen. Koululaiset ja lapsiperheet ovat museo-opetuksen tärkeitä kohderyhmiä, mutta niiden lisäksi kolmantena ryhmänä ovat myös työikäiset aikuiset. Lapsiperheille tarjotaan vapaa-ajan toimintaa kuten lasten synttäreitä, kesäkursseja ja erilaisia tapahtumia, esimerkiksi talvilomaviikolla järjestetty hiihtolomarieha. Aikuisille puolestaan tarjotaan esimerkiksi työhyvinvointipaketteja sekä kurssi- ja luentotoimintaa. Pääasiassa keskustelimme kuitenkin koululaisille suunnatusta toiminnasta, joka on opinnäytetyöni aihe.

Tällä hetkellä museo tarjoaa erilaisia kierroksia eri-ikäisille kohderyhmille. Ihan pienimmille lapsille on seikkailukierros, jossa seikkaillaan museossa leikin ja tarinan kautta ja siinä sivussa opitaan historiaa. Vähän vanhemmille lapsille on erilaisia teemakierroksia. Opastukset ovat tärkeä osa tarjontaa, mutta niiden lisäksi myös työpajakokonaisuudet ovat toivottuja. Tällä hetkellä työpajoissa on neljä eri vaihtoehtoa valittavana. Kouluryhmillä kaikkein yleisin on paketti, joka sisältää tunnin opastuksen ja puolen tunnin työpajan.

Museolla on myös omilla internetsivuillaan tehtäväpaketteja, joita opettajat voivat tulostaa ja tutustua niiden avulla itsenäisesti ryhmän kanssa museon näyttelyihin ilman opasta. Samaan tapaan partiolaisille löytyy internetsivuilta historiantutkijan taitomerkki, tehtäväpaketti, jota voi hyödyntää. Partiolaiset ovat yksi museon tärkeistä kävijäryhmistä.

Aikaisemmin kertamani Turun kaupungin Kulttuuripolku on läsnä myös Aboa Vetus & Ars Novan toiminnassa. Turun kaikille kuudennen luokan oppilaille kuuluu vierailu museon historialliselle puolelle. Museossa tämä vierailukäynti on suunniteltu vastaamaan juuri tätä tarkoitusta. Museolehtori koki Kulttuuripolun erittäin hyväksi järjestelmäksi, sillä se takaa, että kaikki peruskoululaiset käyvät ainakin kerran elämänsä aikana kaikissa

Turun museoissa. Paikat tulevat tutuiksi ja heistä tulee kenties tulevaisuuden museokävijöitä.

Museo-opetuksen suunnittelu rakentuu museolehtorin mukaan heillä tällä hetkellä toimivan peruskehikon varaan, jota muokkaavat tiuhaan vaihtuvat museon näyttelyt ja työpajakokonaisuudet. Museo-opetusta uudistetaan kerran vuodessa tai harvemmin. Museo-opetuksen suunnittelu lähtee aina liikkeelle museon omista sisällöistä. Hyvään ja toimivaan museo-opetukseen kuuluu paljon asioita. Lähtökohtana museolehtori piti sitä, että museossa pitää voida oppia jotakin, mitä koulussa ei voisi oppia. Se on se syy, miksi koululuokka tulee museoon. Vierailussa pitää olla jokin erityisarvo, ainutlaatuisuus, jota ei voi saavuttaa muualla. Opastus on muutakin kuin esimerkiksi Ruotsin keskiajan kuninkaiden luettelemista. Sen täytyy liittyä kyseessä olevaan alueeseen, rakennuksiin, esineisiin, ihmisiin ja tarinoihin. Toisaalta myös se, että oppilaat pääsevät välillä pois koulusta, on vierailun arvo jo sinänsä.

Museolehtori korosti myös räätälöimistä. Vierailu ei voi olla samanlainen seitsemänvuotiaille ja 13-vuotiaille. Kohderyhmän huomioimisen lisäksi opettajien toiveita on hyvä kysyä. Museolehtori suositteli testiryhmiä uuden toiminnan suunnittelun apuna. Mitään ei voi tietää varmaksi, ennen kuin sitä kokeilee. Vaikka olisi kehitelty jonkin todella hienon kierroksen, joka pohjautuu opetussuunnitelmiin, ei se välttämättä käytännössä toimiakaan. Jos on esimerkiksi jokin tuttu opettaja, voi häntä pyytää koululuokan kanssa ilmaiskäynnille testaamaan uutta kierrosta ja antamaan palautetta. Museolehtori keskustelee yhdessä oppaiden kanssa yhteisesti aina vuoden alussa. Keskustelun tarkoituksena on puhua vapaasti niistä asioista, jotka toimivat ja tai eivät toimi ja millaista palautetta asiakkailta on saatu. Tämä keskustelu on tärkeä osa toiminnan suunnittelua ja sisäistä palautteen keruuta.

Tavoitteellisuus on siis yksi museo-opetuksen lähtökohdista. Kouluryhmän museokäynti ei voi olla vain jotakin ylimääräistä toimintaa koulupäivän aikana, koska silloin sen tarpeellisuutta on vaikea perustella koulun rehtorille tai löytää vierailuun aikaa. Museolehtorin näkemyksen mukaan koulujen arki on todella tiukka suunniteltu, jotta kaikki sisällöt pystytään käymään lukuvuoden aikana läpi. Tämän vuoksi olisi hyvä, jos museovierailulla saisi katettua helposti yhden osion. Aboa Vetus & Ars Novalla pyritään esimerkiksi siihen, että historiaa opiskelevat alakoululaiset saavat vierailukäynnillä katettua keskiajan ajanjakson. Tavoitteet polveutuvat suoraan koulujen opetussuunnitelmista, joita museolla luetaan itse, mutta välillä kysytään myös opettajien mielipidettä.

Hyvästä museo-opetuksesta puhuttaessa museolehtori mainitsi ensimmäisenä mielenkiinnon herättämisen. Osallistujien mielenkiinto täytyy saada ensin jollakin keinolla herätettyä ja sen jälkeen pidettyä yllä. Jos mielenkiinto herpaantuu, on peli ikään kuin menetetty. Jos kukaan ei kuuntele tai jos ketään ei kiinnosta, ei oppaan puheella ole mitään merkitystä. Museolehtori kertoi, kuinka he yhdessä oppaiden kanssa kierroksia suunnitellessaan pohtivat, mitkä ovat kierroksen kohokohtia, sellaisia, joissa tiedetään

kiinnostuksen heräävän. Näissä kohdissa on nimittäin hyvä kertoa jotakin tärkeää, joka vaatii keskittymistä, ja niiden jälkeen voidaan taas siirtyä kohti seuraavaa kohokohtaa.

Museolehtori korosti myös vuorovaikutusta, joka on tärkeä osa kaikkea opetusta. Yksipuolinen oppaan monotoninen tiedotus ei hänen mukaansa ole oikea tapa, vaan pyrkimys on yhdessä kyselemiseen, kokeilemiseen ja ihmettelemiseen. Kun siirrytään jonkin uuden esineen tai taideteoksen äärelle, ei opas ensimmäisenä kerro, mikä se on, vaan sitä mietitään ja siitä keskustellaan yhdessä. Sitä kautta mielenkiintokin pysyy yllä. Museolehtori nosti esille myös tekemällä oppimisen. Heillä on työpajoja sitä varten, että tehdään itse konkreettisesti jotakin, jonka saa vielä mukaansakin. Työpajojen lisäksi käsin kokeileminen ja koskettaminen tulevat esille myös opastetun kierroksen aikana.

Aboa Vetus & Ars Nova pitää yhteyttä kouluihin pääasiassa sähköpostin avulla. Opettajat voivat liittyä museon tiedotuslistalle ja saada sitä kautta tietoa erilaisista tapahtumista, uusista näyttelyistä tai uudesta toiminnasta. Turun museoilla on myös yhteinen sähköpostilista, museotiedote, jolle opettajat voivat liittyä. Museolehtorista kuitenkin tuntui, etteivät opettajat ole löytäneet tätä kanavaa vielä kovin hyvin, jotta se toimisi täydellisesti. Sähköpostilistojen lisäksi museo järjestää kaksi kertaa vuodessa, helmikuussa ja syyskuussa, opettajaillan museolla, jonka tarkoituksena on kutsua näiden sähköpostilistojen ja nettisivujen kautta opettajia museolle kuulemaan kouluille suunnatuista tapahtumista ja kiertämään näyttelyissä. Museo tiedottaa myös jonkin verran kaupungin kulttuuripolkutiedottajan kautta, jolloin tiedotteet lähtevät kaikille kouluille. Luokkaretkiesite taas lähtee postissa suoraan kouluille Varsinais-Suomen lisäksi kauemmaksikin maakuntiin. Museolehtori kuvasi, kuinka vuosien aikana heille on muodostunut vakio-opettajia ja -rehtoreita, jotka he tuntevat hyvin, ja joihin voi olla yhteydessä erilaisten yhteistyöprojektien merkeissä. Osa opettajista on todella aktiivisia tuomaan ryhmiä säännöllisesti museoon, ja he seuraavat museota Facebookissa, joten he eivät tarvitse tiedottamista erikseen.

Tiedottamisen ongelmakohdista puhuttaessa museolehtori pohti sitä, kuinka hyvin tiedotus ja markkinointi tavoittavat opettajat. Usein moni tiedote tai sähköposti lähtee rehtoreille tai jopa pelkästään koulun nimellä, jolloin herää epäily siitä, tavoittavatko tiedotteet opettajia. Täsmennetyt tiedotteiden tekeminen on haasteellista, sillä oikeiden opettajien tavoittaminen ja selvittäminen esimerkiksi koulujen opettajalistaista on lähes mahdotonta. Museolehtori kokee tiedottamisen olevan heidän osaltaan todella hyvää, muttei ole varma, ovatko opettajat samaa mieltä.

Käytännössä museovierailut ajoittuvat Aboa Vetus & Ars Novalla pääasiassa kevätkauteen. Tammi-maaliskuun aikana kaikki kuudesluokkalaiset vierailevat museossa Kulttuuripolun puitteissa ja loppukevällä on luokkaretkeläisten vuoro. Syksyllä museossa käy yksittäisiä ryhmiä. Ryhmäkoko vaihtelee koululuokkien mukaan, mutta yli 30 henkilön ryhmät jaetaan osiin, jotta kaikki kuulevat ja pystyvät seuraamaan opastusta. Aikataulutamalla museossa pystyy kiertämään useampi ryhmä samaan aikaan.

Kaiken kaikkiaan minulle jäi haastattelusta sellainen kuva, että Aboa Vetus & Ars Novalla on todella monipuolista, tavoitteellista ja asiakaslähtöistä museo-opetusta. Pedagogisuus on varsinaisen museo-opetuksen lisäksi läsnä koko museon toiminnassa, mikä näkyy muun muassa näyttelyissä. Kaikki historiallisen puolen näyttelyt oli siellä vieraillessani toteutettu ajatellen museokävijää, jolle jää elämysten lisäksi käteen myös tietoa museovierailun jälkeen. Etenkin lapset on mielestäni otettu huomioon erityisen hyvin, sillä näyttelyiden yksi lähtökohta tuntui olevan itse tekeminen ja koskeminen. Lapsille suunnattuja pisteitä, kuten ”rakenna pienoismallia, kokeile vanhaa lelua, kirjoita vahatauluille” oli museossa hyvin paljon. Perusnäyttelyn tekstit olivat myös pitkälti tarinan muodossa. Matin, pienen pojan, draamallisen tarinan kautta keskiajan elämä välittyy mielestäni oikein hyvin lasten lisäksi kaikille museokävijöille. Mielekästä oppimista halutaan selkeästi korostaa, eivätkä näyttelyt ole ainoastaan aikuisille suunnattuja.

5.3 Alakoulun opettajien haastattelut

Haastattelin kahta opettajaa kahdesta eri alakoulusta Turussa. Opettajaa 1 haastattelin 21.1.2015 ja opettajaa 2 kaksi viikkoa myöhemmin 5.2.2015. Opettaja 1 opettaa tällä hetkellä ainakin 6.-luokkalaisia lapsia, jotka olivat ryhmänäni toimintatuokiassa. Kerron toimintatuokiosta seuraavassa luvussa. Opettaja 2 opetti 1.–3.-luokkalaisia lapsia. Opettajan 1 haastattelu tapahtui koulun käytävässä samalla, kun oppilaat tekivät itsenäisesti koulutehtäviä luokassa. Haastattelutilanne oli hieman rauhaton ja siihen heijastui kiireen tuntua. Toisaalta opettaja vaikutti joka tapauksessa lyhytsanaiselta, joten haastattelu oli nopea ja tehokas keskustelu. Jatkoimme keskustelua myös lasten toimintatuokion lomassa, mikä valotti käsitystäni koulun arjesta ja museovierailujen järjestämisestä entistä paremmin. Opettajan 2 haastattelu tapahtui luokassa, jossa saimme olla täysin rauhassa. Keskustelu oli kiireetöntä ja opettaja kertoi monipuolisesti koulun toiminnasta jopa haastateltavien teemojen ulkopuolelta.

Luostarinmäen käsityöläismuseo oli molemmille opettajille tuttu paikka. Opettaja 1 kuvaili suhdetta Luostarinmäen käsityöläismuseoon ”ei ehkä kauheen semmonen läheinen”. Hän kertoi käyneensä siellä itse koululaisena ja nyt opettajana oppilaiden kanssa. Viime vierailusta oli pari vuotta aikaa. Opettaja 2 kertoi museon olevan paikka, joka on lähellä koulua ja josta hän kävelee joka päivä ohi. Hän kertoi olleensa jo pitkään opettajana ja käyneensä aikoinaan ehkä useammin siellä kuin mitä nyt. Tällä hetkellä hän käy museossa säännöllisesti joka kolmas vuosi Käsityötaidon päivien aikaan toisen luokan oppilaiden kanssa.

Molempien opettajien näkemyksen mukaan koulun yhteistyö museoiden kanssa rakentuu Kulttuuripolun varaan. Opettaja 1 näki Kulttuuripolun järjestelmäksi, joka helpottaa hyvin opettajan työtä. Koulut ovat halukkaita ja kiinnostuneita tekemään yhteistyötä museoiden kanssa. Hän näki museot hyvin tarpeellisena osana opetusta ja kuvaili, kuinka museokäynti on mukavaa ja kuinka se elävöittää opetusta. Hänen mukaansa on aivan eri asia

mennä oppimaan vaikka käsityöläismuseoon asiantuntijan johdolla ja näkemään konkreettisesti, miten ennen elettiin, kuin että hän näyttäisi koululla kuvia tai valokuvia kirjasta. Hän ehdottomasti suosittelee ja suosii näitä museokäyntejä. Opettaja 2 korosti halukkuutta ylipäätään kulttuuria kohtaan. Hän piti erittäin tärkeänä, että koululla arvostetaan ja panostetaan monipuolisesti kulttuuriin.

Opettaja 2 näki museovierailun tarkoituksen niin, että oppilaat saavat kokea ja ymmärtää historiaa. Heidän tulisi ymmärtää, miksi me olemme täällä, mitä on tapahtunut ennen meitä ja mistä kaikki taidot ovat tulleet ja kehittyneet. Opettaja kuvasi asiaa niin, että on tärkeää tietää, ”miten mummon mummo eli ja teki”. Hän toi vielä esiin sen, kuinka tämä kaikki on tärkeää tässä tietokonemaailmassa ja kuinka esimerkiksi 8-vuotiaat ovat hyvin kiinnostuneita edellä kuvatuista teemoista.

Opettaja 2 piti kulttuuriin panostamisen hankaluutena sitä, ettei rahaa enää ole nimenomaan kulttuuriin varattuna. Hän oli tilanteesta kovin surullinen, sillä hän koki, että nyt rahatilanteen myötä kulttuuriin panostaminen vähenee. Opettaja 1 ei maininnut haastattelussa rahapolitiikan vaikutuksia museovierailuihin tai ylipäätään kulttuuriin panostamiseen. Hän kuitenkin kertoi, kuinka koululla on paljon tekemistä koko ajan ja ”puuhapäiviä” monen yhteistyökumppanin kanssa. Kun tähän yhtälöön lisätään vielä Kulttuuripolkujen vierailut ja normaalit opetussuunnitelman mukaiset oppiaineet ja sisällöt, on arki kiireistä, eikä jaksaminen aina tahdo riittää. Kiireestä huolimatta hän oli sitä mieltä, että museovierailut antavat paljon ja jopa enemmän kuin luokassa tapahtuva opetus.

Tavoitteellisuus museo-opetuksessa koettiin tärkeäksi, mutta etenkin opettajan 1 haastattelussa tuli esille opetussuunnitelmista lähtöisin oleva tavoitteellisuus. Kun museo-opetus kattaa jonkin tietyn osa-alueen opetussuunnitelmasta, niin se alue tulee vierailulla kuitatuksi, eikä sitä tarvitse enää koulussa käsitellä, jolloin se alue voidaan hypätä yli. Opettaja 2 tähdensi tavoitteellisuudessa lähinnä heidän koulun omaa opetussuunnitelmaa, jossa on mainittu toisen luokan oppilaiden Luostarinmäkeen sopiva vierailu. Molemmat opettajat kuitenkin muistuttivat siitä, että opetussuunnitelmat muuttuvat vuonna 2016, joten muutoksia on luvassa. Opettajan 1 mielestä lähes minkä tahansa oppiaineen pystyy integroimaan museo-opetukseen ja hän näkikin museo-opetuksen nimenomaan useamman oppiaineen yhdistelmänä. Esimerkiksi kielet, kuvaamataito, käsityö, matemaatiikka, liikunta ja tietenkin historia ovat hänen mukaansa täysin mahdollisia sisällyttää museovierailuun. Hän ehdotti, että museossa voi olla vaikka päivän reportterina.

Yhteistyöstä puhuttaessa opettaja 1 näki sähköpostin kätevimmäksi ja helpoimmaksi yhteistyön kanavaksi. Heidän koulussaan museoilta tulevat sähköpostit tavoittavat hyvin opettajat. Hän myös ehdotti jonkinlaista infopakettia museolta, jonka saisi heti lukuvuoden alettua, ja jossa kerrottaisiin tulevasta tarjonnasta museolla. Opettaja 2 näki tämän hetkisen tilanteen, jossa he varaavat museolta ajan toisen luokan oppilaille Käsityötaidon päiville elokuussa, melko toimivaksi tavaksi. Tällä hetkellä he ottavat

museolle yhteyttä, kun kokevat sen tarpeelliseksi ja museolta tulee silloin tällöin tiedotteita. Hän ei kuitenkaan osannut sanoa, mikä *olisi* se hyvä tapa olla yhteydessä. Molemmat opettajat mainitsivat kuitenkin mahdollisuuden olla mukana museo-opetuksen suunnittelussa ja sitä kautta tehdä yhteistyötä museon kanssa. Opettaja 2 tosin totesi, että yhteistä aikaa saatetaan olla hankala löytää. Opettaja 1 yksi mainitsi testiryhmät esimerkiksi opetusmateriaalien kehittämisen yhteydessä.

Molemmat opettajat kokivat vierailun järjestämisen siinä mielessä helpoksi, että museo sijaitsee lähellä koulua, jolloin kulkeminen on helppoa ja nopeaa, eikä matkakuluja synny. Opettajan 1 mielestä museovierailu sopii hyvin alkusyksyyn ja kevääseen, kun taas joulukuu ja toukokuu ovat huonoja ajankohtia. Silloin on paljon muuta tekemistä, kuten kokeita ja arviointeja. Opettaja 2 koki myös joulun hankalaksi ajankohdaksi kiireen vuoksi, mutta samalla hän haluaisi mieluusti opettaa oppilaille joulun ajan perinteitä. Elokuuta ja silloin järjestettäviä Käsityötaidon päiviä hän piti ajankohtana, joka sopii heille oikein hyvin. Heidän koulussaan toisen luokan oppilaille kuuluu projekti, jossa käsitellään entisajan ihmisten elämää. He aloittavat projektin tutustumalla Luostarimäen käsityöläismuseoon.

Opettaja 1 koki, että museovierailun kesto on täysin sen sisällöstä kiinni. Jos kyseessä on ainoastaan opastus, vierailu ei voi kestää yhtä oppituntia kauempaa, sillä lapset eivät jaksakaan enempää. Jos vierailu sisältäisi esimerkiksi pajoja, se voisi kestää jopa kokonaisen päivän. Opettaja 2 taas näki, ettei vierailu voi kestää pienillä lapsilla kuin yhden oppitunnin tai hyvillä järjestelyillä kaksi oppituntia. Hyvät järjestelyt tarkoittivat museon mielekkään sisällön lisäksi myös joustavuutta koululta esimerkiksi ruokailun suhteen.

Muista vierailun käytännöistä puhuttaessa opettaja 2 korosti ryhmäkokoja. Hän koki, että 25 oppilaan ryhmä on aivan liian suuri kulkemaan museossa yhdessä. Tuloksena on lapsia, jotka yrittävät kyynärpäätaktiikalla nähdä jotakin. Heistä tulee levottomia, eivätkä he keskity enää kuuntelemiseen. Hänen mukaansa 12 lasta yhdelle oppiaalle on maksimimäärä pieniin taloihin. Hän myös painotti ruotsinkielistä opastusta ruotsinkielisille lapsille.

Opettajien oli hieman hankala sanoa tai keksiä, millaisia toiveita heillä on museo-opetuksen sisällön suhteen. Opettaja 1 toivoi monipuolisia tehtäviä ja niin toiminnallista kuin perinteistä opastettua sisältöä. Hän ehdotti, että esimerkiksi opastuksen lisäksi voisi olla jonkinlainen työpaja, jossa tehtäisiin itse jokin pieni työ. Hän koki, että vierailun olisi mielekästä olla muutakin kuin pelkkää kiertelemistä ja katsomista. Oppilaat nauttivat toiminnallisuudesta, jotta saa tehdä ja kokea itse. Hän piti myös erilaisia kirjallisia materiaaleja ja enakkotehtäviä oikein hyvinä, sillä niitä voi tehdä koululla joko ennen vierailua tai sen jälkeen. Kaikki lisämateriaali on tervetullutta ja ne tulevat käyttöön. Verkkotehtävät ja virtuaaliset materiaalit ovat hänen mukaansa oppilaiden mieleen, vaikka hän olikin itse sitä mieltä, että niitä on välillä hieman liikaa. Myös opettaja 2 piti erilaisia opetusmateriaaleja koulun käyttöön hyvinä. Hän perusteli tarvetta sillä, että he opettajat

tekevät itse kaikki projektit, joten on hienoa saada jotakin käyttökelpoista ja valmista materiaalia.

Opettaja 2 mainitsi opettajan 1 tapaan hyvänä vaihtoehtona museovierailulle yhdistelmän, jossa olisi sekä kertova, ymmärrystä kasvattava osuus että tekemällä oppimisen osuus, sillä nimenomaan itse tekemällä oppii. Hän kuitenkin painotti, ettei kerronta saa olla pitkää ja kuivaa esitelmää, jossa on vaikeita sanoja, sillä lapset eivät halua kuunnella sellaista, vaan mieluummin kokea ja nähdä. Hän myös mainitsi sen vaihtoehdon, että museosta joku tulisi kouluun kertomaan ja opettamaan esimerkiksi vanhat vaatteet yllään ja joitakin vanhoja esineitä mukanaan. Hän piti aitoa ympäristöä aina parhaana vaihtoehtona oppimiselle, mutta näki mahdollisena myös museon tulemistä osaksi koulua, jos jostakin syystä koululuokan on hankala päästä museoon.

Opettaja 2 toivoi museolta elävyyttä. Hän kuvasi, että mitä elävämpi museo on heidän vierailuhetkellään, niin sitä parempi ja hauskempi se on lapsille, sillä tyhjät talot eivät ole itsessään kovin eläviä. Hän korosti myös kertomisen ja tarinoimisen taitoa. Opettajan mukaan lapset kuuntelevat mielellään tarinoita, kun niitä kertoo henkilö, jolla on tarinoimiseen tarvittava taito. Opettaja oli huolissaan siitä, etteivät lapset enää tunne vanhoja satuja tai vanhoja kansanlauluja. Hän myös ehdotti vanhojen leikkien oppimista Luostarinmäellä. Molemmat opettajat kuvasivat Luostarinmäen käsityöläismuseon mahdollisuuksia suunnitella ja järjestää museo-opetusta lähes rajattomina.

Opettajan 1 mukaan Luostarinmäen käsityöläismuseo soveltuu kohteena oikeastaan kaikenikäisille oppilaille. Jos halutaan korostaa historiaa, niin silloin 5.–6.-luokkalaisten ovat parempia iältään kuin nuoremmat, sillä he käsittelevät jo historiaa oppiaineena. Hän piti sopivaa kohderyhmää ainoastaan valintakysymyksenä. Opettaja 2 taas ei osannut sanoa tarkalleen kaikkien alakoulun ikäryhmien puolesta, mutta piti Luostarinmäen käsityöläismuseota sopivana kohteena toiselle ja kolmannelle luokalle, joita hän opettaa, mutta myös kuudennelle luokalle, jolla on jo erilainen tapa nähdä asioita ja ymmärtää.

Molemmat opettajat pitivät Luostarinmäen käsityöläismuseon vahvuutena museo-opetuksen järjestäjänä sen erityisyyttä ja aitoutta. Museossa näkee oikeasti entisajan elämää ja käsityötä. Opettaja 1 nosti esiin, kuinka lähellä museo on kaikille turkulaisille. Opettaja 2 taas näki vahvuutena myös sen, kuinka lapsia kiinnostaa tulipalo ja siihen liittyvät jännittävät tarinat, jotka ovat läsnä Luostarinmäellä. Heikkoutena opettaja 1 näki sen, ettei museo ole tällä hetkellä kovin toiminnallinen, kun taas lapset kaipaavat ainaista toimintaa.

5.4 Toimintatuokio 6.-luokkalaisten lasten kanssa

Pidin toiminnallisen haastattelu- ja ideointituokion kuudennen luokan oppilaille 21.1.2015. Haastattelin ensin luokan opettajaa, aineistoni opettajaa 1, ja sen jälkeen pidin noin 50 minuutin mittaisen tuokion 18 oppilaan

kanssa. Istuimme lasten kanssa piirissä lattialla ja kerroin tarvitsevani heidän apuaan työni kanssa, sillä se koskee sitä, mitä koululuokan kanssa voisi tehdä museossa. Kyselin heiltä muutamia kysymyksiä museoihin ja Luostarinmäen käsityöläismuseoon liittyen. Lapset saivat viitata kysymyksiin ilmaistakseen mielipiteensä tai kokemuksensa ja kertoa halutesaan suullisesti näkemyksiään. Tuokion ryhmähaastattelukuusi ei ollut kovin pitkä, sillä ryhmä oli haastattelua ajatellen varsin suuri ja tuokion pääpaino oli ideoiden tuottamisessa kirjoittaen ja piirtäen, joten siirryimme varsin nopeasti kysymyksistä toiminnalliseen osuuteen.

Haastattelemalla selvisi, että lapset pitivät museoita paikkoina, joissa on taideteoksia ja patsaita, ne ovat vanhoja sekä historiallisesti tärkeitä. Taideteokset mainittiin keskustelussa kahteen kertaan. Muut ihmiset voivat käydä museossa kiertelemässä ja katsomassa, mutta se on myös paikka, jossa pitää olla ”kamalan varovainen, ettei riko mitään”. Myös tieteen mu-seota, kuten Heurekaa, ehdotettiin museoksi.

Kaikki lapset kertoivat käyneensä jossakin museossa. Kaikki olivat käyneet myös Luostarinmäen käsityöläismuseossa luokan kanssa toisella luokalla. Yli puolet lapsista viittasi käyneensä Luostarinmäen käsityöläismuseossa myös muutoin kuin koululuokan kanssa. Seitsemän lasta, jotka kertoivat museokäynnistään, muistivat todella tarkasti, kenen kanssa olivat museossa käyneet. Luostarinmäen käsityöläismuseossa käydyistä vierailuista olivat jääneet mieleen etenkin rakennukset, sillä neljä oppilasta mainitsi talot. Taloja pidettiin todella tummina, vanhoina ja pieninä. Ylipää-tään se, että paikka on vanha, oli jäänyt mieleen. Myös hyvät karkit, ”ihmiset, jotka näyttelivät vanhoja ihmisiä, jotka oli siellä ennen vanhaan” ja vanhanaikaiset vaatteet olivat tehneet lapsiin vaikutuksen. Yksi oppilaista muisteli myös ruohokattoja ja yksi kertoi saaneensa kokeilla tehdä jotakin. Jatkokysymyksistä päätellen hän oli saanut kutoa museossa jotakin, mahdollisesti nauhaa.

Luostarinmäen käsityöläismuseossa käynti oli koettu kivaksi ja mielenkiintoiseksi ja ”hianoja vanhoja taloja ja juttuja” muisteltiin uudestaan. Yksi oppilas kertoi, että ajoittain oli tylsää ja ajoittain taas kivaa. Tylsyy-sy johtui siitä, että ”kerrottiin jostain vanhoista taloista tai jostain semmosis-ta”. Yksi oppilas oli kokenut käynnin aika uuvuttavaksi, koska museossa ei saanut koskea mihinkään, eikä siellä voinut istua. Kun kuitenkin kysyin, olisiko Luostarinmäellä kiva käydä uudestaan, kaikki oppilaat viittasivat.

Piirissä käydyn haastattelun ja keskustelun jälkeen ohjeistin ja innostin lapsia ideointitehtävän pariin. Virittelin tehtävänannossa ajatusta siitä, että he lähtisivät yhdessä koululuokan kanssa Luostarinmäelle, sillä koulun ulkopuolellakin voi oppia. Näytin oppilaille kuvia Luostarinmäestä muistin virkistämiseksi ja inspiraation lähteeksi sekä kerroin erilaisista käsi-työammateista työskentelyn aikana. Kerroin lisää Luostarinmäen käsityö-läismuseosta ja avasin tehtävän tarkoitusta useilla kysymyksillä. Levitim-me lattialle pitkän paperin, jonka ympärille lapset asettautuivat ja alkoivat ideoida, keskustella, kirjoittaa ja piirtää. Korostin tehtävänannossa pitä-ytymistä, mutta ennen kaikkea luovuutta: kaikki ideat olivat sallittuja.

Työskentelyn aikana kiersin oppilaiden luona katsomassa, miten työskentely sujui, mutta pääasiassa annoin oppilaiden tehdä työtään rauhassa. Kaksi poikaa ei suostutteluista huolimatta osallistunut museo-opetuksen ideoimiseen ollenkaan. Lisäksi opettaja kertoi, että paperin toiseen päähän muodostunut ryhmä oli sellainen hyvin äänekäs ja rauhaton ryhmä. Lopuksi kaikki lapset saivat kertoa ääneen yhden keksimänsä idean.

Yli neljä metriä pitkä paperi täyttyi lasten ideoista: teksteistä ja piirroksista (kuvat 2, 3 ja 4). Jaottelin lasten kehittelemät ideat seitsemän eri teeman alle seuraavan listan mukaan:

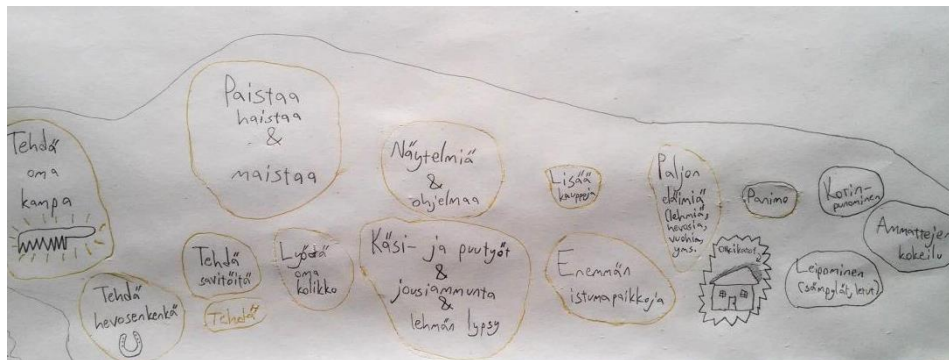
- Liikunnalliset ideat	26
- Käsityö, käsitöiden tekeminen	22
- Ruokaan liittyvät ideat	22
- Eläimiin liittyvät ideat	21
- Käytännön kehittämisasiat	13
- Ammatteihin ja arjen töihin liittyvät ideat	10
- Muut	27
	yhhteensä 141 ideaa

Kuva 2. Lasten ideoita.

Kuva 3. Lasten ideoita.

Kuva 4. Lasten ideoita.

Liikunnalliset ja jollakin tavalla liikkumiseen, keholliseen tekemiseen ja pelaamiseen liittyvät ideat nousivat yhdeksi suurimmaksi teemaksi. Viisi lasta oli maininnut jousiammunnan ja neljä muuta jonkin muun ammunnan. Kaksi lasta ehdotti kirveen heittoa, kaksi tikanheittoa, kaksi painia ja kaksi jopa metsästystä. Lasten ehdotusten joukossa oli myös miekkailua ja köydenvetoa. Kolme lasta oli myös ehdottanut pelejä, kuten airsoft ja megazone. Yksi lapsi oli nimenomaan kirjoittanut ”vanhanaikane mesatstone”. Kolme lasta ehdotti myös uimista, sillä ideoiden joukossa esiintyivät ehdotukset vesipuisto, uima-altaat ja uimahalli.

Käsitöihin ja käsitöiden tekemiseen liittyen ehdotettiin yleisesti vanhanaikaisten käsitöiden tekoa ja käsi- ja puutöitä, mutta suurimmaksi osaksi ehdotukset olivat varsin yksityiskohtaisia. Ideoita oli laidasta laitaan lampanvillan karstauksesta hevosenkengän tekemiseen, pitsin nypläykseen, kirjojen sitomiseen ja kaivertamiseen. Neljä oli ehdottanut savitöiden tekemistä ja yksi oli lisäksi maininnut kukkopillien tekemisen. Kaksi oli maininnut takomisen, kaksi korinpunomisen ja kaksi kolikon lyömisen. Kangaspuilla kutominen mainittiin ja yksi ehdotus oli kokonaisen oman

maton kutomisesta. Myös oman kamman ja jopa omien kenkien tekeminen oli mainittu.

Ruoka oli selkeästi yksi suurimmista teemoista. Peräti kuusi lasta ehdotti, että saisi leipoa. Yksi lapsista esimerkiksi kirjoitti, että ”saisi tehdä oman reikäleivän ja laittaa sen kattoon” ja toinen ehdotti, että ”voisi leipoa vanhanaikaisia leivoksia”. Jostain syystä neljä lapsista ehdotti panimoa ja kolme halusi tehdä itse vanhanaikaisia karkkeja. Ideoita oli myös letun paistosta nuotiolla aina lämpimien sämpylöiden tarjoamiseen, ilmaiseen karkkiin ja ravintolaan. Kaksi lasta oli innostunut suklaatehtaasta ja yksi oli ideoinut, että saisi ”tehdä vanhanaikaista ruokaa, juomaa”, kun taas toinen oli kirjoittanut paperiin ”paistaa haistaa & maistaa”.

Eläimiin liittyvät ideat nousivat yhdeksi suureksi osa-alueeksi käsitöiden ja ruuan ohella. Lehmän lypsäminen oli mainittu peräti viisi kertaa. Yhden ehdotuksen mukaan oppilas halusi ”Kokeilla lypsää lehmää! Original”. Neljää oppilasta innosti hevosajelu ja kolme oli maininnut eläinten hoitamisen ja erilaiset työt niiden kanssa. Kolme toivoi, että museossa olisi ylipäätään eläimiä. Lampaan keritsemisen kokeileminen, laama ja kahdesti mainittu ankkalampi olivat olleet lasten mielessä. Joku oli myös kirjoittanut ”yksisarvisia”.

Ideoiden joukossa oli mielestäni myös sellaisia ehdotuksia, jotka olivat teemaltaan käytännön kehittämisideoita museolle. Viisi lasta ehdotti taukopaikkoja tai lisää istumapaikkoja, joista yksi ehdotus oli kirjattu muotoon ”penkkejä vanhuksille”. Museoon toivottiin myös juomispistettä, lisää kauppoja ja ilmaista sisäänpääsyä. Yksi lapsista oli kirjoittanut, että ”sinne ei pitäis tehdä uusii rakennuksii koska ne ois feikkei”. Kaksi lasta oli maininnut vessat ja kaksi oli sitä mieltä, että pitäisi saada koskea ja kokeilla asioita enemmän.

Ammatteihin ja arjen töihin teemoiteltuja ideoita nousi esille yhteensä 10 kappaletta. ”Pienet lapset saisivat pukeutua ja leikkiä vanhanaikaisia ammatteja esim. suutari tai leipuri”, oli yksi lapsista kirjoittanut. Myös muurarin ammatin kokeilemisestä ehdotettiin sekä ”vanhan aikaisten ritarien taistelua”. Teemaan liittyen oli mainittu myös ”ammattien koulu” sekä puun hakkaaminen, tulien sammuttaminen ja lämmitys. Kolme lasta halusi maalata taloa.

Otsikon ”Muut” alle jäi yhteensä 27 ideaa. Pohdin pitkään, karsinko ideoista täysin aiheeseen kuulumattomat pois, mutta lopulta tulin siihen lopputulokseen, että se on mahdoton tehtävä. Jos hylkään ehdotuksen ”ei nuuttipukkeja” tai ”free wi-fi”, niin minun pitäisi hylätä paljon muutakin kuten omien kenkien tekeminen, uiminen tai kaikki leipomiseen ja ruuanlaittoon liittyvät ideat, sillä niistä mikään ei ole mahdollista toteuttaa tai ne eivät edes liity museoon, saati sitten Luostarinmäen käsityöläismuseoon. Kaikista näistä ideoista voi kuitenkin päätellä esimerkiksi lasten kiinnostuksen kohteita tai saada muita ideoita. Niinpä säästin aivan kaikki ideat ja teemoittelin ne parhaan kykyni mukaan. Loput yksittäiset ideat jäivät tähän viimeiseen osioon.

Tässä viimeisessä osiossa oli mielestäni hyviä ideoita niiden loppujen jäljelle jääneiden huonompien ideoiden lisäksi. Ideoita oli vanhanaikaisten vaatteiden sovittamisesta, näytelmistä ja ohjelmista ja ”haju maisto kuuntelu pisteistä”. Ideoiden joukossa oli mainittu olkikatot, sauna kolmeen kertaan, koulu, puusee ja tontut. Yksi idea kuulosti tältä: ”Seinään saa lyödä oman laudan ja siihen saisi kirjoittaa oman nimensä muistoksi”. Paperille oli kirjoitettu myös paljon erilaisia kohteita, kuten lomakeskus, kylpylä, Yrityskylä, Tax Free, Burger King, Flowpark, kauhutalo ja Prisma. Lapset olivat kirjoittaneet myös ”iloa elämään” ja ”hymyä huuleen!”

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä luvussa kerron tutkimuksen tuloksien pohjalta tehdyistä tulkinnoista. Analysoin tuloksia ja pohdin niitä tutkimuskysymysten kannalta.

Pohdin seuraavaa pääkysymystä:

- Minkälaista museo-opetusta Luostarinmäen käsityöläismuseon tulisi tarjota alakouluille?

Luvussa 6.1 pohdin ja tulkitsen vastauksia kysymykseen:

- Mitä hyvä museo-opetus Luostarinmäen käsityöläismuseossa edellyttää sekä alakoulun että museon näkökulmasta?

Luvussa 6.2 keskityn vastaamaan kysymykseen:

- Mitä keinoja toimiva museo-opetus vaatii museon ja alakoulujen väliseltä yhteistyöltä?

Luvun lopuksi pohdin tutkimuksen hyödynnettävyyttä ja sovellettavuutta sekä sen laajempia mahdollisuuksia.

6.1 Museo-opetuksen sisältö

Tutkimusaineiston perusteella hyvän museo-opetuksen taustalla pitää olla selkeät tavoitteet. Tavoitteellisuus on pedagogisessa toiminnassa itsestäänselvyys, mutta mitä ne tavoitteet ovat? Kouluilla ei vaikuta olevan aikaa tai resursseja lähteä museoon oppimaan ja kokemaan ”jotakin historiasta” tai pitää teemapäiviä, jolloin mennään tutustumaan museoon muuten vain. Ne eivät ole riittäviä tavoitteita. Tavoitteiden tulee olla lähtöisin suoraan perusopetuksen opetussuunnitelmasta. Mitä selkeämmin museo-opetus vastaa yhtä yksittäistä kokonaisuutta suunnitelmasta, sitä parempi. Koulujen arki on tiukkaan ohjelmoitua, jolloin museokäynnillä tulee saada korvatuksi suoraan yksi opetussuunnitelman mukainen aihealue. Samalla museossa tapahtuvan opetuksen tulisi kuitenkin olla jotakin ainutlaatuista ja erityistä, jonka vuoksi koululuokka tulee museoon. Museossa pitää voida

oppia sellaista, mikä ei ole koulussa mahdollista. Museon pitää pohtia omia vahvuuksiaan ja lähtökohtiaan ja rakentaa niiden ympärille opetus-suunnitelmiin pohjautuva museo-opetus. Luostarinmäen käsityöläismuseon vahvuuksina pidettiin sen erityisyyttä ja aitoutta. Vanhat rakennukset, aito ympäristö, entisaikojen elämä ja kädentaidot tulivat haastatteluissa esille.

Opettajien oli vaikea sanoa tai ajatella, mitä museo-opetus voisi käytännössä olla tai mitä se voisi sisältää. He eivät myöskään vaihtoehtoisesti osanneet sanoa, mitä se ei voisi olla. Luostarinmäen käsityöläismuseon mahdollisuudet nähtiin rajattomina, ja toisen opettajan mukaan museo-opetukseen voi integroida lähes minkä tahansa oppiaineen. Sitä kuitenkin painotettiin, ettei museossa kuultava puhe saa olla pitkää ja kuivaa esitelmää, eikä se saa sisältää vaikeita sanoja. Tarinoimisen ja kerronnan taitoja sekä mahdollisimman elävää museota toivottiin tyhjien talojen sijaan. Kaikenlaiset lisämateriaalit koettiin oikein hyvinä ja tervetulleina. Museo-opetus voi hyvin alkaa jo koulussa tai sitä voidaan työstää vielä eteenpäin koulussa museovierailun jälkeen.

Museo-opetuksen sisältöön liittyen yksi asia oli kuitenkin ylitse muiden: toiminnallisuus. Se korostui museolehtorin haastattelussa, sitä toivoivat opettajat ja ennen kaikkea lapset. Opettajien toiveissa korostui itse tekeminen, kokeminen, toiminnallisuus ja museon elävyys – kertovaa ja ymmärrystä kasvattavaa puolta unohtamatta. Opastuksen lisäksi esimerkiksi työpajoja ehdotettiin osana museo-opetusta. Museolehtorin mukaan opastuksen ja työpajan yhdistelmä on suosituin paketti kouluryhmille. Mielestäni on kuitenkin hyvä muistaa, että toiminnallisuus ja kerronnallisuus eivät useinkaan ole toisistaan irrallaan olevia asioita, vaan ne tukevat toisiaan parhaiten sulautettuina yhteen. Museolehtorin mukaan heidän opastuksensa ovat hyvin vuorovaikutuksellisia ja niissä pyritään kyselemään, kokeilemaan ja ihmettelemään yhdessä oppilaiden kanssa. Opas yksinään ei puhu. Museolehtorin mukaan museo-opetuksessa on tärkeää myös mielenkiinnon herättäminen ja sen ylläpitäminen.

Lasten ehdottamista 141 ideasta 91 oli selkeästi jotakin tekemistä tai toiminnallista ideaa. Ehdotusten perusteella lapset ovat kiinnostuneita liikunnallisesta tekemisestä, käsitöiden tekemisestä, ruokaan liittyvistä ideoista ja eläimiin liittyvistä ideoista – kaikista näistä neljästä temasta lähes yhtä paljon. Mielestäni tämä kaikki kertoo siitä, että lapset haluavat selkeästi tehdä museossa jotakin. Heitä kiinnostaa liikkua, tehdä ja olla liikkeessä. He haluavat leipoa ja tehdä itse, he ovat kiinnostuneista eläimistä ja niiden hoidosta ja ovat innokkaita oppimaan ja tekemään käsitöitä. Lapset haluavat tehdä ja kokea asioita itse ja ovat kiinnostuneita tavallisista entisaajan arkeen liittyvistä asioista, kuten lehmän lypsämisestä, lämmityksestä ja ruuasta. Useat käsitöihin liittyvät ideat alkoivat sanoilla ”saisi kokeilla”, ”jokainen saisi tehdä” ja ”tehdä oma”. Eläimet nousivat yhdeksi suurimmaksi teemaksi, vaikka Luostarinmäellä ei ole ollenkaan eläimiä.

Ideoiden joukossa oli paljon ehdotuksia, jotka eivät millään tavalla liity museoon. Esimerkiksi liikunnallisten ideoiden joukossa oli paljon ehdo-

tuksia, jotka eivät liity ollenkaan museoon, eikä Luostarinmäestä tuskin olla perustamassa eläintarhaakaan, saati paikkaa, jossa voisi toimia elintarvikkeiden kanssa. Ehdotukset kertovat kuitenkin mistä lapset ovat kiinnostuneita. Ideat eivät missään nimessä tarkoita sitä, että niitä pitäisi tai edes voisi toteuttaa suoraan museo-opetuksessa, mutta niistä saadaan käsitys lasten mielenkiinnon kohteista. Esimerkiksi 22 ruokaan liittyvää ideaa voivat tarkoittaa sitä, että museo-opetuksessa kannattaa kiinnittää huomiota ruokaan liittyviin asioihin. Ruoka liittyy lasten elämään ja heidän on helppo ymmärtää siihen liittyviä asioita. Saman oletuksen perusteella lapsille kannattaa kertoa esimerkiksi eläinten pidosta ja näyttää, missä eläimiä pidettiin.

Kaikkien ideoiden kohdalla ei varmastikaan ole ajateltu tehtävänantoa. Lasten haastattelussa tuli esille se, kuinka tuloksiin pitää suhtautua kriittisesti ja pohtia, mistä mikäkin johtui. Ideoissa näkyy varmasti se, että kyseessä on ollut ryhmätilanne. Yhden oppilaan mielipide ja ajatus vaikuttaa muihinkin oppilaisiin, eikä Luostarinmäen käsityöläismuseo ole varmasti ollut joka hetkellä mielessä. Ehdotuksiin vaikutti ainakin se, millaisena toimintaympäristönä he ajattelivat museon ja mitä minä siitä kerroin sekä se, kuinka hyvin osasin ohjeistaa ja innostaa ideoiden ja ehdotusten tuottamiseen.

Lasten tekemien ehdotusten joukossa oli myös mielestäni yllättäviä ehdotuksia, jotka liittyivät museon yleiseen kehittämiseen. Istumapaikat ja erilaiset taukopaikat oli mainittu jopa viisi kertaa. Onko lasten kenties vaikea keskittyä kuuntelemaan, kun pitää vain seistä hiljaa paikallaan vai ovatko he ajatelleet isovanhempiaan? Ammatteihin ja arjen töihin liittyvissä ehdotuksissa oli myös muutama mielenkiintoinen ehdotus. Kolme lasta oli ehdottanut talon maalausta ja yksi puun hakkaamista. Ehdotukset ovat mielestäni suoranaisia töitä ja aivan tavallisia sellaisia, joten on mielenkiintoista, että lapset haluaisivat tulla tekemään töitä museoon. Tässä voi mielestäni näkyä myös kaupunkilaisuuden vaikutus, jolloin kaupungissa asuvista lapsista tuntuu eksoottiselta tehdä tavallisia maalla tai entisajan kaupungissa asuvien ihmisten arkeen liittyviä töitä.

Museo-opetuksen suunnitteluun liittyen tuli esille se, kuinka tärkeää asiakaslähtöisyys on. Asiakaslähtöisesti ajatteleamalla museon pitää huomioida niin opettajat kuin oppilaatkin. Ajankohtaista on, että asiakkaat saavat mahdollisimman räätälöityjä ja yksilöityjä palveluja, joten asiakkaat haluavat itse vaikuttaa museo-opetuksen sisältöön. Asiakaslähtöisesti ajateltuna on viisasta ottaa asiakas mukaan suunnitteluun, kysyä asiakkaan toiveita ja olla valmis joustamaan. Samaan aikaan kaikki museo-opetuksen osapuolet haluavat todennäköisesti päästä mahdollisimman helpolla ja kävellä valmiiseen pöytään. Museolehtori korosti erityisesti tätä räätälöimistä. Kohderyhmä ja koululaisten ikä tulee ottaa huomioon, joten vierailu ei voi olla samanlainen kaikenikäisille oppilaille, mikä on hyvä lähtökohta. Hän myös rohkaisi kysymään opettajien toiveita. Molemmat haastattelemani opettajat mainitsivat halukkuutensa osallistua museo-opetuksen suunnitteluun, joskin yhteisen ajan löytyminen saattaa olla haaste. Testiryhmät suunnittelun tukena koettiin myös hyväksi tavaksi, sillä suunnitel-

mien toimivuus ratkeaa aina vasta käytännössä. Testiryhmät voisivat olla hyvä vaihtoehto, sillä niiden avulla museo saa palautetta ja kokemusta asiakkailta toiminnasta, jonka museo on suunnitellut omista lähtökohdistaan käsin. Pääpaino suunnittelussa on nimenomaan museolla, sillä museo on palvelun tarjoaja.

Museo-opetuksen järjestämiseen liittyy paljon myös erilaisten käytäntöjen suunnittelemista. Opettajat kokivat museovierailun järjestämisen Luostarinnmäelle siinä mielessä helpoksi, että museo sijaitsee lähellä koulua. Haastattelussa tuli esille, että museoon lähteminen olisi haasteellista, jos kulkemiseen tarvittaisiin linja-autoa, sillä määrärahat ovat tiukoilla. Kulttuuripolun mukaiset vierailut ovat kuitenkin järjestettävissä. Alkusyksy ja elokuussa järjestettävät Käsityötaidon päivät koettiin hyvänä ajankohtana museovierailulle, kun taas joulun aika ja loppukevät vaikuttivat huonoilta ajankohdilta. Vanhempien oppilaiden kanssa toimiva opettaja näki museovierailun keston olevan täysin riippuvainen sen sisällöstä, se voi olla yhdestä oppitunnista jopa kokonaiseen päivään. Pienempien oppilaiden kanssa toimiva opettaja taas oli sitä mieltä, että hyvä museovierailu olisi yhden tai korkeintaan kahden oppitunnin mittainen.

Museolehtorin mukaan heidän museossaan koululuokat kiertävät jopa 30 oppilaan luokkina. Toinen opettajista oli taas sitä mieltä, ettei Luostarinnmäellä voi kiertää kuin suurimmillaan 12 oppilaan ryhmissä, jotta kaikki näkevät ympärilleen pienissä taloissa. Haastattelussa ei noussut esille sitä, että Luostarinnmäen käsityöläismuseo on ulkoilmamuseo, mikä vaikuttaa museossa kulkemiseen. Museon ollessa avoinna vain tilauksesta museon toiminta on suhteellisen hiljaista, mikä varmasti vaikuttaa museo-opetuksen järjestämiseen.

Haastattelemani museolehtori osasi hyvin kertoa, mitä hänen mielestään tarkoittaa hyvä museo-opetus ja mitä siihen voi kuulua. Vaikka aihe ei ole kaikessa laajuudessaan kovin yksinkertainen, hänen oli helppo kertoa siitä oman kokemuksensa kautta. Lapsilla tuntui olevan varsin luontaista kirjoittaa ja piirtää suurelle paperille ja sitä kautta ideoida ja ehdotella, mitä museossa voisi tehdä. Opettajien näkemyksiä oli kaikista haasteellisinta selvittää. Ammatillisesti koin olevani lähinnä museolehtoria ja kauimpana taas opettajien arkea, joten tämä saattoi osaltaan vaikuttaa haastattelun sujuvuuteen ja niiden antiin. Toinen opettajista kuvasi Luostarinnmäen mahdollisuuksia rajattomiksi ja näki museo-opetuksen olevan lähes mitä vain. Toinen opettajista taas tuntui melko tyytyväiseltä tämänhetkiseen tilanteeseen, jossa he kiertävät museossa Käsityötaidon päivien aikaan joko ilman opasta tai oppaan johdolla. Tästä näkökulmasta oli haasteellista lähteä selvittämään, voisiko jokin asia olla toisin tai paremmin. Seuraa ajatus, että opettajia olisi voinut olla tutkimuksessa mukana enemmän, jolloin otanta olisi ollut laajempi asian selvittämiseksi. Opettajien kyky nähdä Luostarinnmäen käsityöläismuseo museo-opetuksen järjestäjänä vaikutti osittain haasteelliselta ajatella, vaikka samaan aikaan he olivat siitä kovin kiinnostuneita. Opettajat selkeästi kaipaavat ensin jotakin konkreettista esimerkkiä, josta he voivat kertoa mielipiteensä. Viesti museolle siis on: näiden

tietojen ja ajatusten pohjalta rohkeasti suunnittelemaan museo-opetusta ja sitten vain kokeilemaan!

6.2 Museon ja alakoulujen välinen yhteistyö

Haastattelujen perusteella opettajat ovat halukkaita ja kiinnostuneita tekemään yhteistyötä museoiden kanssa. Museot koettiin tärkeiksi, sillä museokäynnit elävöittävät opetusta. Luostarinmäen käsityöläismuseossa näkee konkreettisesti asiantuntijan johdolla, miten ennen elettiin ja saadaan ymmärrystä ja kokemusta siitä, mistä kaikki taidot ovat tulleet ja kehittyneet. Tällä hetkellä yhteistyö museoiden kanssa on Kulttuuripolun varaan rakentuvaa yhteistyötä. Kulttuuripolkua pidettiin sekä opettajien että museolehtorin mielestä hyvänä järjestelmänä. Haasteena yhteistyössä ovat varmasti aika ja raha. Toinen opettajista kertoi, kuinka heillä on paljon tekemistä ja monenlaisia ”puuhapäiviä” eri yhteistyökumppanien kanssa ja toinen taas valitti heikkoa rahatilannetta, vaikka kulttuuriin halutaankin panostaa.

Lapset pitivät Luostarinmäen käsityöläismuseota yleisesti ottaen mielenkiintoisena ja mukavana paikkana, mutta myös osittain tylsänä. Tylsyysojohtui siitä, ettei kyseinen lapsi ollut kokenut opastusta tai kerrontaa kovin mielekkääksi. Vierailu oli yhdestä oppilaasta tuntunut myös uuvuttavalta, koska mihinkään ei saanut koskea, eikä museossa voinut istua. Kaikki lapset olivat kuitenkin halukkaita käymään museossa uudestaan, mikä on mielestäni oikein hyvä ennakoasetelma. Lapset haluavat tulla museoon, eikä se itsessään vaikuta ”pölyiseltä”.

Markkinoinnissa ja tiedottamisessa sähköposti vaikutti parhaimmalta kanavalta. Tosin se vaatii kattavat sähköpostilistat ja sen, että sähköpostit tavoittavat juuri oikeat opettajat. Museolehtori pitää kouluihin yhteyttä ensisijaisesti sähköpostin avulla. Museolla on omat sähköpostilistat sekä Turun museoiden yhteinen museotiedote. Tiedotusta kulkee myös kulttuuripolkutiedottajan kautta kaikille Turun kouluille. Sähköisen tiedottamisen ohella museo järjestää kahdesti vuodessa opettajaillan museossa. Myös toinen opettajista piti sähköpostia ehdottomasti parhaana tiedottamisen kanavana museon ja koulun välillä. Toisen opettajan mukaan omatoimisuus on toiminut tällä hetkellä hyvin eli museolta on itse varattu aika sitä halutessa. Haastatteluista välittyi myös sellainen kuva, että etenkin yhteistyön alkuvaiheessa ja yhteistyön luomisessa sähköpostia konkreettisemmat keinot voisivat olla hyviä. Toinen opettajista ehdotti lukuvuoden alussa ilmestyvää infopakettia museon tarjonnasta. Jos Luostarinmäen käsityöläismuseo ja sen toiminta eivät ole kovin tuttua opettajille, siihen olisi varmasti hyvä tutustua, jotta sitä osataan hyödyntää.

Museolehtori kertoi, kuinka vuosien saatossa heille on muodostunut vakio-opettajia ja -rehtoreita, joiden kanssa on helppo tehdä yhteistyötä ja he seuraavat museon toimintaa aktiivisesti. Mielestäni tämä on osoitus siitä, kuinka hyvän yhteistyöverkoston luominen on kannattavaa. Näitä hyviä yhteistyökumppaneita voi hyvin käyttää toiminnan suunnittelemisessa ja testaamisessa. Museolehtorin mukaan heille ei tarvitse erikseen tiedottaa,

vaan he osaavat hyödyntää museon palveluja oma-aloitteisesti. He seuraavat museota sosiaalisessa mediassa ja tarkkailevat museon internetsivuja.

Opettajat vaikuttivat olevan aidosti kiinnostuneita Luostarinmäen käsityöläismuseosta, sen mahtavasta ympäristöstä ja siellä tapahtuvasta museo-opetuksesta. Samaan aikaan koulujen ja opettajien arki vaikuttaa todella kiireiseltä ja tiukkaan aikataulutetulta, mistä museolehtori oli samaa mieltä. Sen vuoksi museo-opetuksen suunnittelu ja yhteistyön luominen ovat mielestäni ensisijaisesti museon tehtäviä. Jos museo haluaa tarjota kouluille museo-opetusta, sen on järjestettävä sitä itse. Opettajilla ei ole aikaa, eikä välttämättä osaamistakaan suunnitella tai pohtia koululuokan vierailuja museoon. Museo-opetus pitää tehdä kouluille mahdollisimman helpoksi ja perustelluksi. Helppous syntyy nähdäkseni siitä, että museo-opetus tehdään kouluille valmiiksi paketiksi, jolloin siihen on helppo tarttua ja museoon on helppo lähteä. Kulttuuripolun järjestelyt ovat tästä hyvä esimerkki. Museoon on perusteltua lähteä, kun museossa opitaan opetussuunnitelman mukaisia asioita. Museon lähialueen koulut ovat varmasti tärkeimpiä yhteistyökumppaneita ja heihin kannattaa panostaa, sillä heidän on helppo tulla museoon, eikä kynnyksellä museovierailun järjestämiselle ole niin suuri kuin kaukana sijaitsevilla kouluilla.

Haastattelun mukaan opettajat olivat halukkaita vaikuttamaan museo-opetuksen sisältöön, mikä osaltaan perustelee museo-opetuksen järjestämisen tarpeellisuutta Luostarinmäen käsityöläismuseossa. Aboa Vetus & Ars Novassa käy museolehtoriin mukaan keväisin niin paljon ryhmiä, ettei museo pysty välttämättä ottamaan kaikkia enää edes vastaan. Museossa selkeästi halutaan käydä. Toinen opettajista totesi myös, että kiireestä huolimatta museovierailut antavat paljon ja jopa enemmän kuin luokassa tapahtuva opetus. Olisiko museo-opetuksen yksi tarkoitus antaa opettajille oppia, mutta siinä samalla voimaa, iloa ja innostusta arjen keskelle?

6.3 Tutkimuksen sovellettavuus ja hyödynnettävyys

Tämä opinnäytetyö rajautui tutkimaan Luostarinmäen käsityöläismuseon museo-opetusta ainoastaan alakouluille suunnattuna palveluna. Tavoitteena oli kuitenkin pystyä soveltamaan ja hyödyntämään tutkimuksessa saatua tietoa museon toimintaan laajemmaltikin. Tutkimus on otannaltaan hyvin pienimuotoinen, mutta sen tuloksia voi hyvin soveltaa esimerkiksi alakoulujen lisäksi muiden oppilaitosten kanssa tehtävään yhteistyöhön. Tämä opinnäytetyö antaa varmasti suuntaviivoja suunniteltaessa yhteistyötä ja toimintaa päiväkotien, yläkoulujen ja toisen asteen oppilaitosten kanssa.

Tutkimuksen tuloksia, kuten lasten ideoita ja mieltymyksiä sekä opettajien ja museolehtoriin käsityksiä hyvästä museokäynnistä voi mielestäni myös hyödyntää museon tapahtumien ja muun pedagogisen toiminnan suunnittelussa. Tämä opinnäytetyö saattaa toimia ainakin ideoiden ja suunnan näyttäjänä.

Luostarinmäen käsityöläismuseon lisäksi tämä opinnäytetyö antaa muille museoille lisää tietoa museopedagogiikkaan liittyen, sillä se antaa uutta tietoa siitä, miten museo-opetusta voi suunnitella ja mitä hyvä museo-opetus voi olla museolehtorin, alakoulun opettajien ja oppilaiden mielestä. Tämä työ myös antaa perusteluja sille, miksi museon kannattaa käyttää mahdollisuuksiaan tarjota ainutlaatuisia kokemuksia ja elämyksiä sekä opettaa. Juuri museon tulee olla se aktiivinen osapuoli, joka järjestää museo-opetusta, ja tehdä yhteistyötä eri yhteistyökumppanien kanssa. Alakoulun opettajille ja muille museovierailuja suunnitteleville tämä opinnäytetyö antaa intoa sekä perusteluja siitä, miksi museoiden tarjoamia mahdollisuuksia kannattaa hyödyntää.

7 LUOSTARINMÄEN KÄSITYÖLÄISMUSEON MUSEO-OPETUS

Tämän koko opinnäytetyön tarkoituksena oli moninaisten vaiheiden kautta tehdä lopuksi esitys, joka auttaa Luostarinmäen käsityöläismuseota kehittämään sen pedagogista toimintaa sekä nimenomaan alakouluille suunnattua museo-opetusta. Esityksen taustalla vaikuttaa ensisijaisesti tutkimukseni aineisto, mutta sen suunnittelemiseen on vaikuttanut myös moni muu seikka, jotka on hyvä nostaa esille. Opetussuunnitelmat ovat avainasemassa tässä kehitystyössä, enkä voi väheksyä opinnäytetyön teoriaosuutta, jolla on ollut voimakas vaikutus näkemykseeni museo-opetuksesta. Näiden seikkojen lisäksi esitykseen vaikuttavat Luostarinmäen käsityöläismuseon henkilökunnan näkemykset, tarpeet ja mielipiteet, joita olen työn edetessä kysynyt. Esityksen tekemiseen on vaikuttanut vahvasti myös oma työkokemukseni Luostarinmäen käsityöläismuseosta sekä oma ammatillinen osaaminen. Tarkoituksena on, että tästä esityksestä välittyy juuri ohjaustoiminnan artenomien ammattitaito, sillä se on se työpanos, jonka haluan Luostarinmäen käsityöläismuseolle antaa opinnäytetyön muodossa.

Näen, että Luostarinmäen käsityöläismuseon alakouluille suunnattu museo-opetus pohjautuu kahteen asiaan: museon omiin vahvuuksiin, mahdollisuuksiin ja ominaispiirteisiin sekä perusopetusopetuksen opetussuunnitelmiin. Nämä ovat ne kaksi pääasiaa, joiden ympärille museo-opetus rakentuu sellaiseksi kokonaisuudeksi, joka on museon näköistä toimintaa, josta opettajat kiinnostuvat, ja josta oppilaat oppivat ja kokevat sen mielekkäänä.

Tämä esitys on tehty museo-opetuksen kehitystyön pohjaksi ja museohenkilökuntaa varten. Sen on tarkoitus olla mahdollisimman selkeä ja helposti lähestyttävä ideapaketti, josta on helppo jatkaa suunnittelua, ja jota voi muokata ja soveltaa. Esitys on pohja, jonka avulla suunnittelua jatketaan ja siihen lisätään museohenkilökunnan ammattitaito. Esitys museo-opetuksen sisällöksi on liitteenä (Liite 5).

Olen tehnyt esityksen niin, että se pohjautuu ajatukseen, jossa museo-opetus on suunniteltu eri oppiaineiden mukaisesti. Päädyin tähän rakenteseen sen vuoksi, että tarjoamalla kouluille selkeästi eri oppiaineisiin perustuvaa museo-opetusta, museossa käynti on koulun kannalta perustelluinta, helpointa ja selkeintä. Eri oppiaineiden mukaisten museo-opetusten ta-

voitteet on helppo löytää opetussuunnitelmista ja kokonaisuuksia pystyy yhdistelemään helposti. Tämänhetkisen perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan käsityö, äidinkieli ja kirjallisuus sekä ympäristötieto soveltuvat mielestäni parhaiten Luostarinmäellä tapahtuvan museo-opetuksen perustaksi. Historia on läsnä kaikessa museo-opetuksessa, mutta sitä en ehdottanut oppiaineena erikseen, sillä Luostarinmäellä eletty 1800-luku ei ajallisesti ole alakoulujen opetussuunnitelmassa. Esitys siis sisältää ideoita käsityön, äidinkielen ja kirjallisuuden sekä ympäristötiedon opetuksen järjestämiseksi Luostarinmäen käsityöläismuseossa. Esityksessä on jaoteltu eri sisällöt vuosiluokille 1–2 ja 3–6, sillä sama jaottelu on myös opetussuunnitelmassa.

Esitys sisältää vuosiluokille 1–2 kuusi ideaa museo-opetukseen: kaksi käsityöhön, kaksi äidinkieleen ja kirjallisuuteen sekä kaksi ympäristötietoon. Vuosiluokkien 3–6 museo-opetuksessa on yhteensä kahdeksan ideaa: kaksi käsityöhön, neljä äidinkieleen ja kirjallisuuteen ja kaksi ympäristötietoon. Monet ideat ovat samankaltaisia molemmissa ikäryhmissä, mutta tavoitteet ja toteutustavat ovat hieman erilaisia.

Ideoissa korostuvat perinteet, entisajan elämä, käsityöt, ilmaisullisuus, toiminnallisuus, itse tekeminen ja kokeileminen sekä yhdessä ihmetteleminen ja pohtiminen. Museossa oppiminen on mielekästä tekemistä, jolloin oppiminen tapahtuu ikään kuin huomaamatta. Kulttuuripolun mukaiset vierailut voivat mielestäni olla näiden ehdotelmien mukaan suunniteltuja, enkä ole sen vuoksi tehnyt erikseen Kulttuuripolkua varten suunnattua museo-opetusta. Perusopetuksen opetussuunnitelmat uudistuvat vuonna 2016, mikä tulee ottaa huomioon esitystä hyödynnettäessä. Esityksessä huomio on lähinnä museo-opetuksen sisällössä. Rajasin esityksen ulkopuolelle museo-opetuksen käytännön järjestelyt, sillä ne seikat ovat museon päätettävissä ja suunniteltavissa. Toiminnan laajuus ja sen muoto ovat vapaasti suunniteltavissa, eikä esitys rajaa niitä.

Esityksen mukaan museo tarjoaisi kouluille valmiita paketteja koulussa tapahtuvien oppituntien sijaan, mutta kuitenkin niin, että niiden sisältöä voi muokata tarpeen mukaan ja useammasta osasta voi koota laajemman kokonaisuuden. Ideoita voi käyttää myös tämänhetkisten opastettujen kierosten lisänä.

8 MILLAINEN RETKI OLI JA MITEN SE MENI?

Retkeäni Luostarinmäen käsityöläismuseon museo-opetuksen kehittämisen pariin voisi kuvailla sanoilla syventävä, avartava sekä ennen kaikkea innostava ja mukaansatempaava. Tämä opinnäytetyö on kuljettanut minut lopullisesti museoiden ja kulttuuriperinnön maailmaan, josta ei ole paluuta.

Opinnäytetyön aikana olen syventänyt tietämystäni museoalasta sekä erityisesti museoiden pedagogisesta toiminnasta ja museo-opetuksesta. Olen saanut kokemusta tutkimuksen tekemisestä ja sen myötä tehtävästä toiminnan kehittamisestä. Tämän opinnäytetyön tekeminen ohjaustoiminnan artonomina on ollut hyvin mielenkiintoista, ja uskon, että olen saanut sillä osaamisella museoalaa sekä museoiden ja koulujen välistä yhteistyötä käsittelevään työhön tuoreen näkökulman. Museopedagogiikka osuu ohjaustoiminnan artonomin osaamisalueeseen tavalla, joka on rikastuttanut museo-opetusta koskevaa työtä. Ohjaustoiminnan artonomin ammattitaito tulee näkyviin erityisesti museo-opetuksen sisällön ja ohjaustilanteiden suunnittelemisessa, kädentaidollisessa osaamisessa sekä tavassa katsoa asioita asiakaslähtöisesti ja luovasti.

Retki meni kokonaisuudessaan hyvin, ja voin olla perillä tyytyväinen matkaan ja matkan lopputulokseen. Opinnäytetyön tekeminen on ollut minulle oikeastaan koko opintojeni tärkein osa. Olen tämän työn avulla halunnut haastaa itseni työelämälähtöisen, itsenäisen projektin tekoon, ja osoittaa omaa ohjaustoiminnan artonomin osaamista. Jokaisessa työssä on kuitenkin aina parannettavaa, etenkin, kun kyseessä on ensimmäinen tekemäni tutkimus.

Ennen kaikkea haastatteluissa olisin toivonut pystyväni tekemään parempaa työtä. Uskon, että kokeneempana tutkimuksen tekijänä olisin saanut haastatteluista kattavampia tuloksia. Pohdin myös sitä, olisiko aikataulu antanut myöden kolmannen opettajan haastattelun, jolloin olisin saanut laajemman näkemyksen opettajilta, joiden mielipiteet koen hyvin tärkeiksi museo-opetuksen kehittämisen kannalta. Olisin myös voinut ehdottaa opettajille erilaisia ideoita museo-opetukseen liittyen ja pyytää niihin kommentteja. Lasten haastattelun kohdalla jäin pohtimaan sitä, olisinko toisenlaisella toteutuksella saanut lapset ideoimaan enemmän suoraan Luostarinmäkeen liittyviä ideoita sekä pidemmälle jalostettuja ehdotuksia kuin mitä ideat nyt olivat. Opettajilta olisi myös ollut hyvä kysyä kommentteja suunnittelemiini ehdotelmiini. Joka tapauksessa en olisi pystynyt tekemään näin läheisesti Luostarinmäkeä tarkastelevaa opinnäytetyötä saati näin konkreettista kehitysehdotusta ilman työkokemusta ja läheistä suhdetta Luostarinmäen käsityöläismuseoon. Samalla olisin kuitenkin halunnut pystyä näkemään museon tarpeet ja mahdollisuudet järjestää museo-opetusta vieläkin paremmin. Tärkein palaute on työelämältä saatu palaute tutkimuksen hyödynnettävyydestä ja käyttökelpoisuudesta, mikä mittaa tutkimuksen onnistuneisuutta mielestäni parhaiten.

Tämä opinnäytetyö on saanut minut jälleen kerran pohtimaan, mitä tulevaisuudessa tapahtuu ja mitä ihmiset tarvitsevat voidakseen hyvin ja kasvaakseen tasapainoisiksi sekä osaaviksi yhteiskunnan jäseniksi. Minkälaisia palvelun tarpeita meillä on ja miten ne vaikuttavat kulttuuriin, kulttuuriperinnön sekä museoiden arvostamiseen, käyttämiseen ja hyödyntämiseen? Olen yhä vakuuttuneempi siitä, että tulevaisuudessa museot yhtenä kulttuuriperinnön kertojana ovat merkittävässä asemassa tässä yhteiskunnassa, vaikka samalla olen myös huolissani siitä, että kiinnostus ja omista juurista ja historiasta välittäminen unohtuu ainaisen muutoksen kaipuun, runsauden ja ärsykkeiden määrän sekä kiireisen ja välinpitämättömän elämäntyylin alle.

Rönkkö (2007, 91) kirjoittaa osuvasti, kuinka museosta on tullut enemmän kuin esine. Museo on idea. Tämän opinnäytetyön viestinä haluan kannustaa kaikkia hyödyntämään museoita opetuksessa, sillä museot todellakin ovat paljon enemmän kuin pelkkiä esineitä. Ennen kaikkea haluan kannustaa museoita näkemään omat vahvuutensa ja tarttumaan rohkeasti työhön, joka johdattaa museo-opetuksen järjestämiseen sekä yhteistyöhön koulujen kanssa. Museoissa on ideoita, mutta se ei tule esille, jos museo ei sitä tee. ”Vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille” (PerL 2:20 §). Museoon oppimaan!

LÄHTEET

Elo, P., Järnefelt, H., Kallio, K., Laine, M. & Pohjavirta, M-L. 2004. Perintö, identiteetti ja museo. Teoksessa Elo, P., Järnefelt, H., Kallio, K., Laine, M. & Pohjavirta, M-L. (toim.) Museo oppimisympäristönä. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy, 8–21.

Eskola, J. 2001. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat, laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II – näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-Kustannus Oy, 133–157.

Järnefelt, H., Tokila, L. & Venäläinen, P. 2008. Johdanto. Teoksessa Venäläinen, P. (toim.) Kulttuuriperintö ja oppiminen. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy, 6–11.

Forssell, H., Haapalainen, R., Hautio, M., Heikkinen, R., Kallio, K., Lamminen, M. & Viherluoto, P. 2004. Museoympäristöt. Teoksessa Elo, P., Järnefelt, H., Kallio, K., Laine, M. & Pohjavirta, M-L. (toim.) Museo oppimisympäristönä. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy, 80-147.

Haanpää, R., Kivilaakso, A. & Tuomi-Nikula, O. 2013. Kulttuuriperintökysymysten jäljillä. Teoksessa Haanpää, R., Kivilaakso, A. & Tuomi-Nikula, O. (toim.) Mitä on kulttuuriperintö? Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 12–27.

Hautamäki, A. & Oksanen, K. 2011. Tulevaisuuden kulttuuriosajat. Näkökulmia moderniin elämään ja työhön. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 5/2011. Viitattu 26.1.2015.
http://www.pilkahdus.fi/sites/default/files/131_tulevaisuuden_kulttuuriosajat.pdf

Heikkinen, H. 2006. Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Teoksessa Heikkinen, H., Rovio, E. & Syrjälä, L. (toim.) Toiminnasta tietoon, toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura, 16–38.

Heinonen, J. & Lahti, M. 2001. Museologian perusteet. 3. uud. laitos. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Helsinki University Press.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. 10. osin uud. p. Helsinki: Tammi.

Huovinen, A.-T. & Kauppinen, J. 2008. Alkusanat. Teoksessa Venäläinen, P. (toim.) Kulttuuriperintö ja oppiminen. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy, 5.

Härö, M. 2010. Maan museotoimen kivijalka eli Museoviraston ja Suomen kansallismuseon historiaa. Teoksessa Kinanen, P. & Pettersson S. (toim.) Suomen museohistoria. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 129–152.

Kaitavuori, K. 2007. Museo ja yleisö. Teoksessa Kinanen, P. (toim.) Museologia tänään. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy, 279–294.

Kallio, K. 2004. Johdatus yhteiseen perintöön. Teoksessa Elo, P., Järnefelt, H., Kallio, K., Laine, M. & Pohjavirta, M-L. (toim.) Museo oppimisympäristönä. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy, 5–7.

Kallio, K. 2007. Museon yhteiskunnalliset tavoitteet. Teoksessa Kinanen, P. (toim.) Museologia tänään. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy, 105–131.

Kananen, J. 2008. Kvali, kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Kankare, T. 2000. Museovierailun vaikutus historian ymmärtämiseen. Teoksessa Elo, P., Järnefelt, H., Kylliäinen, A. & Sahlberg, M. (toim.) Kulttuuriympäristö – tutki ja opi. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy, 146–158.

Karvonen, M., Kukko, E., Mattila, M. & Teräs, U. 2007. Museot vaikuttajina. Tarve- ja tavoitekarttoitus. Helsinki: Museovirasto. Viitattu 16.12.2014. <http://www.nba.fi/fi/File/532/museot-vaikuttajina.pdf>

Knuuttila, S. 2008. Kulttuuriperintö, arvot ja identiteetti. Teoksessa Venäläinen, P. (toim.) Kulttuuriperintö ja oppiminen. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy, 12–19.

Kostet, J. 2007. Museoiden resurssit ja niiden hallinta. Teoksessa Kinanen, P. (toim.) Museologia tänään. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy, 93–104.

Kulttuuripolku. n.d. Turun kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelmaan perustuva Kulttuuripolku-ohjeistus. Viitattu 23.11.2014. <http://www.kulttuuripolku.fi/index.html>

Kulttuuripolku Turun museokeskuksessa. 2015. Turun museokeskus. Viitattu 11.2.2015. <http://www.turku.fi/public/default.aspx?nodeid=4601&culture=fi-FI&contentlan=1>

Kumpulainen, K. 2008. Oppimisen monitieteinen tutkimus oppimisympäristöjen kehittämisen välineenä. Teoksessa Venäläinen, P. (toim.) Kulttuuriperintö ja oppiminen. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy, 21–28.

Lappalainen, P. 2005. Museossa oppiminen. Koulun ja museon yhteistyö luokanopettajien, oppilaiden ja museotyöntekijöiden kokemana. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Kasvatustieteen pro gradu-tutkielma.

https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/10088/URN_NBN_fi_jyu-2005235.pdf?sequence=1

Levä, K. 2013. Samat haasteet ajasta ikuisuuteen. Suomen museoliiton P.S. blogi. Viitattu 7.2.2015

http://museoliitto.blogspot.fi/2013_05_01_archive.html

Levä, K. 2012. Tärkeää ei ole miten vaan miksi. Suomen museoliiton P.S. blogi. Viitattu 7.2.2015.

http://museoliitto.blogspot.fi/2012_07_01_archive.html

Leskinen, O.-P. 18.9.2014. Opinnäytetyö. Vastaanottaja Elisa Koskilahti. [Sähköpostiviesti]. Viitattu 16.12.2014.

Linnansaari, H. 2004. Toimintatutkimus – tutkimus muutoksen palvelussa. Teoksessa Kinanen, P. & Uusikylä, K. (toim.) Opetuksen tutkimuksen monet menetelmät. Jyväskylä: PS-Kustannus Oy, 113–131.

Luostarinmäen käsityöläismuseo. 2013. Turun museokeskus. Viitattu 5.2.2015. <http://www.turku.fi/luostarinmaenkasityolaismuseum>

Malmisalo-Lensu, A.-M. & Mäkinen, M. 2007. Museo oppimisen paikkana. Teoksessa Kinanen, P. (toim.) Museologia tänään. Helsinki: Gummeus Kirjapaino Oy, 295–318.

Museot.fi. n.d. Suomen museoliitto. Viitattu 6.1.2015.

<http://museot.fi/museohaku/index.php?paikkakunnittain=1>

Museopalvelujen toimintaohje. 2013. Turun kaupunki. Vapaa-aikatoimiala, museopalvelut. Päätöspöytäkirja. 22.10.2013

PerL 2:20 §. Suomen perustuslaki 731/1999. 11.6.1999. Finlex. Viitattu 27.3.2015. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Opetushallitus. Viitattu 7.3.2015.

http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Pylkkä, O. n.d. Oppimiskäsitykset. Konstruktivismi ja oppiminen. Jyväskylän opettajakorkeakoulun avoimia oppimateriaaleja. Viitattu 10.2.2015. <http://oppimateriaalit.jamk.fi/oppimiskasitykset/oppimiskasitykset/konstruktivistinen-oppiminen/>

Rönkkö, M.-L. 2007. Museon idea ja historia. Teoksessa Kinanen, P. (toim.) Museologia tänään. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy, 70–92.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 23.11.2014.

http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html

Sjöberg-Pietarinen, S. 2008. Luostarinmäen käsityöläismuseo. Opaskirja. Toinen korjattu painos. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.

Teräs, U. & Teräsvirta, E. 2013. Altistutaan asiakkaille! Museoiden johtamis- ja toimintamallit muutoksessa. Helsinki: Museovirasto. Viitattu 30.1.2015. <http://www.nba.fi/fi/File/1887/altistutaan-asiakkaille-web.pdf>

Toimintatutkimus 2007. Virtuaaliammattikorkeakoulu. Ylemmän AMK-tutkinnon metodifoorumi. Viitattu 13.2.2015.
<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/0709019/1193463890749/1193464158778/1194360111832/1194360447229.html>

Turun museokeskuksen Kulttuuripolku lukuvuonna 2014–2015. n.d. Viitattu 11.2.2015. http://www.kulttuuripolku.fi/Kulttuuripolku_14_15_fi.pdf

Turun museokeskus, visio ja strategia 2016 n.d. PowerPoint -esitys. Turun museokeskuksen oma tiedosto.

Vilkuna, J. 2007. Yhteinen kulttuuriperintömme. Teoksessa Kinanen, P. (toim.) Museologia tänään. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy, 12–41.

Väärä, S. 2013. Opastaako teillä museolehtori? Museopedagogiikka osana museotyötä. Teoksessa Kostet, J. & Söderström, M. (toim.) Museo matkalla huomiseen. Turku: Turun museokeskus, 62–81.

ALAKOULUN OPETTAJIEN TEEMAHAASTATTELUN RUNKO

Opettajien haastattelut

(n. 1 h)

Luostarinmäen käsityöläismuseo

- Suhde Luostarinmäkeen
- Kokemuksia koululuokkien kanssa tehdyistä vierailuista
- Luostarinmäen mahdollisuudet

Koulun ja museoiden välinen yhteistyö

- Tämänhetkinen yhteistyö ylipäättään museoiden kanssa
- Halukkuus yhteistyöhön museoiden / Luostarinmäen kanssa
- Hyvän yhteistyön välineet – tavat ja keinot yhteistyön luomiseen ja ylläpitämiseen
- Museo-opetuksen suunnittelu yhteistyössä
- Markkinointi ja tiedotus

Museo-opetuksen tavoitteellisuus

- Vierailun tarkoitus koulun näkökulmasta
- Opetussuunnitelmiin linkittyminen, käytäntö
- Kulttuuripolku

Museo-opetuksen sisältö

- Toiveet
- Opastus, työpajat, tehtävät - osallistuminen, toiminnallisuus, kokemuksellisuus, tarinallisuus jne.
- Erityislasten huomioiminen
- Museon opetusmateriaali koulun omaan käyttöön - mielipide

Museovierailun sovittaminen koulun arkeen

- Ajankohta
- Vierailun kesto
- Kulkeminen
- Sopiva kohderyhmä / koululuokka Luostarinmäelle

MUSEOLEHTORIN TEEMAHAASTATTELUN RUNKO

Museolehtorin haastattelu

(n. 1 h)

Aboa Vetus & Ars Novan museo-opetus

- Sisältö
- Opetuksen suunnittelu
- Opetussuunnitelmien tavoitteiden huomioiminen

Kulttuuripolku

- Polun vaikutus museo-opetukseen
- Hyvät ja huonot puolet

Vierailevat kouluryhmät

- Lasten ikä
- Ryhmien koko
- Vierailujen ajankohta

Yhteistyö koulujen kanssa

- Yhteydenpito
- Yhteistyön merkitys
- Mahdolliset ongelmakohdat
- Markkinointi ja tiedotus

Hyvä museo-opetus

- Vaatimukset ja lähtökohdat
- Sisältö
- Tavoitteellisuus

6.-LUOKKALAISTEN LASTEN TOIMINTATUOKIO

Lasten toiminnallinen ryhmähaastattelu / osallistuminen museo-opetuksen ideoimiseen

(45 min.)

Esittäytyminen:

- Kuka olen, missä opiskelen, millaista opinnäytetyötä teen.

Tehtävä:

- Tarvitsen teidän apua. Te saatte auttaa ja osallistua!
- Nyt saa vaikuttaa siihen, mitä museossa voisi koululuokan kanssa tehdä!

Haastattelun tallentaminen:

- Äänitys (jos onnistuu ryhmässä) sekä muistiinpanot keskustelusta.
- Ideoinnista tulee lasten tekemä tuotos.

Tilan järjestely: lattialle piiriin

Kysymyksiä (15 min):

- Mikä on museo?
- Kuinka moni on joskus käynyt museossa?
- Tunnistaako joku tämän paikan (kuva Luostarinmäen käsityöläsimuseosta)?
- Kuinka moni on käynyt Luostarinmäellä?
 - Kenen kanssa?
 - Millainen käynti oli? Kivaa, tylsää, jännää, mielenkiintoista, opetta-vaista...
 - Mitä museossa käymisestä jäi mieleen?
- Kerron, mikä on Luostarinmäki ja näytän lisää kuvia.
- Olisiko Luostarinmäellä kiva käydä? Ensimmäisen kerran / uudestaan? Miksi / miksi ei?

Museo-opetuksen ideointi (20 min):

- Lattialle levitetään suuri paperi, jonka ympärille asetutaan.
- Tehtävänanto: Mitä, jos lähtisitte yhdessä koululuokan kanssa Luostarinmäelle? Sitähän voi oppia myös muualla kuin koulun penkillä. Luostarinmäen käsityöläismuseossa voi oppia mm. historiasta, entisaikojen ihmisten elämästä ja asumi-
sesta, perinteisistä käsityöammateista...
 - Mitä museossa voisi tehdä koululuokan kanssa?

Museoon oppimaan!

- Miten museossa olisi kiva ja mielekästä oppia?
- Mahdollisia esimerkkejä: kuunnella, nähdä, tehdä, osallistua, kirjoittaa, puhua, kokea, tutkia...
- Lapset saavat kyniä, joilla voivat kirjoittaa / piirtää ideoitaan museossa tapahtuvasta toiminnasta. Ohjeistan tekemään ideat niin, että myös minä ymmärrän niitä: esim. piirroksen viereen myös tekstiä.
- Korostan tehtävänannossa pitäytymistä sekä ennen kaikkea luovuutta! Aivan uudenlaisia ideoita otetaan vastaan. Välillä keskustellaan esille nousevista asioista ja ideoitaan yhdessä tarpeen mukaan. Pyrin auttamaan, mutta olemaan vaikuttamatta liikaa, jotta ideat tulevat nimenomaan lapsilta.

Haastattelun lopetus (5 min):

- Kootaan yhdessä kynät ja tarvikkeet kasaan.
- Katsotaan yhdessä, mitä on saatu aikaan ja lapset saavat vuorollaan kertoa lyhyesti ajatuksistaan ja ideoistaan.
- Tuhannet kiitokset ja riemukasta talven jatkoa! Tervetuloa Luostarinmäelle!

LUPA LASTEN HAASTATTELUUN

Hei!

Opiskelen Hämeen ammattikorkeakoulussa ohjaustoiminnan artemiksi. Teen opinnäytetyötä, jonka työelämäyhteytenä toimii Luostarinmäen käsityöläismuseo Turussa.

Opinnäytetyön aihe on Luostarinmäen käsityöläismuseon pedagogisen toiminnan kehittäminen yhteistyössä alakoulujen kanssa. Tarkoituksena on tutkia, millaista museo-opetusta museo voi tarjota alakouluille ja selvittää näiden kahden tahon yhteistyömahdollisuuksia.

Tutkimuksen aineisto kootaan haastatteluilla. Haastattelen lapsia museossa käymiseen liittyen 21.1.2015. Tutkimusaineisto käsitellään luottamuksellisesti: opinnäytetyössä ei tule näkyville kenenkään nimi, eikä kenenkään henkilöllisyys paljastu.

Elisa Koskilahti
elisa.koskilahti@student.hamk.fi
Ohjaustoiminnan artemiopiskelija
HAMK, Hämeen ammattikorkeakoulu

Lapsi saa osallistua ryhmähaastatteluun ja haastattelun saa äänittää.
Myös lasten haastattelussa tehtyjä piirroksia saa käyttää opinnäytetyössä.

Lapsen nimi

Huoltajan allekirjoitus

Kiitos!

ESITYS MUSEO-OPETUKSEN SISÄLLÖKSI

Ideoita Luostarinmäen käsityöläismuseon museo-opetukseen

Jokaisen idean ensimmäinen kohta sisältää viittauksen kyseisen oppiaineen ja vuosiluokan mukaisen perusopetuksen opetussuunnitelmaan vuodelta 2014.

Vuosiluokkien 1–2 museo-opetus

Käsityö 1,5 h vierailu

Käsityötunti Luostarinmäen käsityöläismuseossa

- Tarkoituksena on innostaa käsillä tekemiseen ja herättää uteliaisuutta perinteisiä kädentaitoja kohtaan. Tutustutaan erilaisiin materiaaleihin ja kokeillaan niiden työstämistä. Tehdään oma pieni käsityötuote, jonka suunnittelussa hyödynnetään museossa nähtyä ja koettua käsityöperinnettä. Opitaan perinteistä käsillä tekemistä.
- Tutustutaan muutamaaan käsityöläisen tarinaan ja sitä kautta muutamaan taloon. Tarinoiden avulla saadaan käsityöstä siitä, mitä käsityön tekeminen on tarkoittanut ja mitä siihen on liittynyt. Nähdään erilaisia työvälineitä ja vanhoja käsin tehtyjä tuotteita.
- Jokaisesta talosta saadaan mukaan jotakin materiaalia tai työvälineitä, joita tarvitaan myöhemmin. Mukaan tarttuu myös innostusta ja inspiraatiota.
- Kierroksen jälkeen kokoonnutaan käsityöpiiriin, pohditaan ja keskustellaan materiaaleista ja työvälineistä, joita on saatu mukaan. Mitä näistä voisi tehdä? Mitä nämä ovat?
- Esimerkkejä materiaaleista ja työvälineistä:
 - × lankaa, nyör kiekkoja tai nyörihaarukoita
 - × puuta, nautoja ja vasaroita
 - × tuohta
 - × olkia, lankaa
 - × kangasta, lankaa, neuloja
 - × paperia, lankaa, kirjansidontaneuloja

- Valitusta työtavasta ja materiaalista riippuen jokainen valmistaa oman pienen kokeilunomaisen käsityön. Työ tehdään annetuista materiaaleista ohjaajan esittelemällä perinteisellä työtavalla. Ohjaaja kertoo ja näyttää tarkasti perinteistä työtapaa tai tekniikkaa. Työtavasta kerrotaan hieman taustaa ja näytetään, mitä siitä voi tehdä tai mitä kyseisellä materiaalilla on valmistettu. Jokainen oppilas saa tehdä omanlaisensa työn, jossa opettelee työtapaa. Suunnittelussa hyödynnetään kierroksella nähtyjä käsitöitä ja museoympäristöä. Käsityötuote voi olla hyvin pieni, kokeilunomainen juttu, joka on kaikille sama tuote, mutta johon saa kuitenkin itse vaikuttaa omalla suunnittelullaan.
- Jokainen saa mukaansa oman itse tekemänsä käsityön. Käsityö jää muistuttamaan oppilaita perinteisestä käsillä tekemisestä, jollaista ei samalla tavalla voi kokea koulussa. Innostus ja arvostus perinteistä käsillä tekemistä kohtaan jää toivottavasti elämään. ”Taito on paras lahja, minkä lapselle voi antaa.”

Käsityötunti Luostarinmäen tyyliin

- Jos koululuokan on jostakin syystä haasteellista tulla museoon, museo voi mennä kouluun mukanaan Luostarinmäen perinteiset käsityötaidot. Historiallisiin vaatteisiin pukeutunut henkilö nappaa mukaansa ”koululaukun” ja lähtee koululle. Laukkuja on erilaisia: esim. puusepän taidot, nahkuri, nauhat ja nyörit...
- Tarkoituksena on innostaa käsillä tekemiseen ja herättää uteliaisuutta perinteisiä kädentaitoja kohtaan. Tutustutaan erilaisiin materiaaleihin ja kokeillaan niiden työstämistä. Tehdään oma pieni käsityötuote, jonka suunnittelussa hyödynnetään museon käsityöperinnettä.
- Käsityötunti koululla pidetään Luostarinmäen käsityöläismuseon tyyliin vahvalta kädentaitojen osaamisella ja historiasta kertoen. Käsityötunti ei ole tavallinen tunti, vaan kunnioittavassa ja arvokkaassa roolissa alusta loppuun asti pidetty perinteisempi tunti. Nostalgisesta luonteesta huolimatta läsnä on konstruktivistinen oppimiskäsitys ja koulun käsityön opetussuunnitelma.
- Opetuksessa on mukana paljon kuvia ja muuta materiaalia, jonka avulla päästään mahdollisimman lähelle museota koulussa. Laukun sisältöä esitellään ja kerrotaan perinteisestä käsillä tekemisestä ja arvostuksesta käsityöperinteitä kohtaan.
- Oppitunnilla tehdään valitun laukun mukaista käsityötä. Ohjaaja esittelee, kertoo ja näyttää tarkasti perinteistä työtapaa tai tekniikkaa. Jokainen saa tehdä omanlaisensa työn annetuista materiaaleista ohjaajan esittelemällä perinteisellä työtavalla. Suunnittelussa hyödynnetään mielikuvia museosta ja perinteistä. Pääajatus on uuden tekniikan ja / tai materiaalin kokeilemisessä ja siihen innostamisessa. Käsityötuotteen valmistaminen on sivutuote. Käsityötuote voi olla hyvin pieni, kokeilunomainen juttu, joka on kaikille sama tuote, mutta johon saa kuitenkin itse vaikuttaa omalla suunnittelullaan.
- Oppilaille jää oppitunnista käteen mieleenpainuva kokemus erilaisesta käsityön oppitunnista sekä perinteinen käsillä tekeminen ja käsityöperinteiden kunnioittaminen ja vaaliminen ja toivon mukaan niistä innostuminen. Oppitunnista voi myös viritä kiinnostus lähteä museoon.

- Käsityöperinteen ylläpitäminen → yhteistyö Killan kanssa?

Äidinkieli ja kirjallisuus 45 min vierailu

Sanontoja ja loruja Luostarinmäellä

- Tarkoituksena on innostaa oppilaita lukemaan erilaisia tekstejä ja harjoitella ymmärtämään niitä. Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja loruja. Samalla tutustutaan museoon ja opitaan Luostarinmäen käsityöläismuseosta tekstien johdattelemana.
- Jokaiselle oppilaalle annetaan kirjekuori. Jokaisen kirjekuoren päällä on sana tai lause. Kirjeen saa avata vasta, kun siihen saa luvan. Museossa lähdetään seikkailemaan ja aina ennen pihapiiriin tai taloon astumista kerrotaan, mikä kirjekuori nyt avataan. Se oppilas, jolla oikea kirjekuori on, saa avata sen ja lukea tekstin, joka kuoressa on. Teksti on johdatusta ja kerrontaa talosta tai pihapiiristä, johon ollaan menossa. Teksti kuunnellaan tarkkaan ja sitä pohditaan hetki. Sen jälkeen mennään sisälle taloon tai astutaan pihapiiriin ja opas kertoo tarkemmin kyseisestä paikasta, jolloin luettu teksti konkretisoituu.
- Seikkailu jatkuu samaan tapaan vuorotellen tekstejä lukien, keskustellen ja pohkien sekä opasta kuunnellen. Kuoressa olevat tekstit voivat olla esimerkiksi loruja, tarinoita, sanontoja tai asiatekstiä. Ne ovat kuitenkin varsin lyhyitä tekstejä ja selkeästi kirjoitettuja.
- Jos lapsia on paljon, voi yhteen pihapiiriin tai taloon liittyä useampikin kirjekuori teksteineen.
- Seikkailu päättyy viimeiseen tekstinpätkään, joka on arvoitus. Arvoituskuori on yllättäen opettajalla, joka lukee arvoituksen. Arvoitus johdattaa Höökarin puotiin, jossa on palkinnoksi kaikille makeiset.

”Kyllä käytöstavat olla pitää”

- Tarkoituksena on tutustua entisajan tapakulttuuriin ja sitä kautta harjoitella vuorovaikutusta ja pohtia tämän päivän tapakulttuuria. Keskitytään erityisesti tapoihin, joita lapsilta vaadittiin. Museoympäristössä seikkaillaan tarinan mukaan ja opetellaan samalla uusia sanoja ja käsitteitä.
- Tarina johdattaa oppilaat menneeseen aikaan ja ”kunnon käytöstapoihin”, joita ennen tuli noudattaa. Lasten tehtävät ja rooli tulevat tutuiksi. Museossa seikkailaan siis tarinan johdattamana, jolloin tavat ja historia tulevat tarinan lomassa tutuiksi. Välillä pysähdytään harjoittelemaan taitoja ja tapoja yhdessä tai parin kanssa. Tarina on fiktiivinen, mutta toteen perustuva. Juonellisuus auttaa oppilaita kuuntelemaan, olemaan mukana ja sitä kautta oppimaan. Tarinan aikana keskitytään myös mielenkiintoisiin ja uusiin sanoihin sekä käsitteisiin.

- Käytännössä tarina kuljettaa talosta taloon. Taloissa sisällä käydään katsomassa, miten siellä asuttiin ja oltiin ja mitä siellä tehtiin. Samalla aistitaan vanhaa tunnelmaa ja tapoja, joita talossa vaadittiin. Talojen pihoidella voi olla työpisteitä toiminnallisuuden lisäämiseksi, jos on tarpeen. Koko kierroksen ajan pitäydytään mahdollisimman tarkasti tiukoissa käytöstavoissa, mutta kuitenkin pilke silmäkulmassa. Tarinassa kerrotaan koko ajan, miten missäkin tilanteessa käytäydytään ja oppilaat toimivat sen mukaan. Tarina kuljettaa paikasta toiseen, tavasta toiseen.
- Tarina voisi päättyä esimerkiksi sunnuntaihin, viikon lepopäivään.

Ympäristötieto 45 min vierailu

Missä on Luostarinmäen asukkien jääkaappi?

- Tarkoituksena on oppia kiinnittämään huomiota ympäristöön, sen kehitykseen ja ihmisen toimintaan. Kestävä kehitys ja ekologisuus ovat vahvasti läsnä 200 vuotta vanhassa ympäristössä, jossa säästäväisyys on kunniaanaan. Museo tarjoaa oppimiseen mielekkään ja kokonaisvaltaisen ympäristön ja auttaa hahmottamaan kehityskulkua. Museossa seikkaillaan vertaillen nykyajan esineitä niitä edeltäviin arjen ratkaisuihin.
- Oppilaat saavat museoon tullessaan lapun, jossa on sekä kuva että nimi nykyajan tavallisista kodinkoneista ja arkeen ja asumiseen liittyvistä laitteista ja esineistä.
 - × ruuanlaitto: jääkaappi, pakastin, uuni, hella, mikro, sähkövatkain
 - × mankeli, silitysrauta, pyykinpesukone
 - × kraana, sähkövalaisin, lämpöpatteri, suihku
 - × nukkuminen: patja, tyyny, peitto
 - × ilmastointi
- Lapussa on tyhjää tilaa jokaisen laitteen tai nykyajan mukavuuden ja itsestään selvän asian vieressä. Museossa tehdään seikkailu, jonka aikana oppilaille selvittää, millaista elämä on ollut ja miten esimerkiksi ruokaa on säilytetty aikana, jolloin jääkaappi oli vielä täysin tuntematon käsite. Seikkailun päätteeksi lapussa on jokaiselle nykyajan mukavuudelle entisajan vastine. Jokainen saa täytettyyn lappuunsa Luostarinmäen leiman.
- Seikkailun aikana muistetaan välillä pysähtyä ja istuutua kirjoittelemaan lappua sekä ihmettelemään Luostarinmäen ympäristöä.
- Seikkailussa kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja olemaan utelias. Seikkailu on vuorovaikutuksellinen tutustuminen 200 vuoden takaiseen elämään ja se antaa oppilaille eväitä tähän päivään ja kehityksen ymmärtämiseen.

Kartta käteen ja seikkailulle Luostarinmäen käsityöläismuseoon!

- Tarkoituksena on havainnoida luontoa ja rakennettua ympäristöä sekä oppia ymmärtämään eri vuodenaikojen merkitystä ja luonnon hyödyntämistä entisaikojen elämässä. Entisaikojen elämän vertaaminen nykyhetkeen antaa oivalluksia kehityksestä ja muistuttaa luonnon hyödyntämisestä sekä vuodenaikojen vaikutuksesta arkiseen elämään. Kartan avulla tutustutaan omaan kotiseutuun, museoympäristöön.
- Seikkailu museossa tapahtuu kartan avulla. Oppilaat saavat museoon tullessaan kartan, ja heidät jaetaan neljään ryhmään: kevät, kesä, syksy ja talvi. Jokaiselle vuodenaikaryhmälle annetaan oma tehtävä. He saavat vihjeen talosta tai pihapiiristä, joka heidän tulee löytää. Jokaisella vuodenajalla on sellainen pihapiiri, jossa on hyvä kertoa juuri siihen vuodenaikaan liittyvistä asioista ja luonnon hyödyntämisestä. Kun ryhmä on löytänyt oman pihapiirin tai talon, he tekevät siellä olevan ennakkotehtävän. Tehtävän tehtyään he palaavat ohjaajan luokse. Kun kaikki ryhmät ovat selvittäneet oikean paikan ja tehneet tehtävän, nämä pihapiirit kierretään yhdessä. Kiertäminen tapahtuu siten, että ryhmän jäsenet neuvovat reitin oikeaan paikkaan ja esittelevät paikan tekemänsä tehtävän avulla. Tämän jälkeen ohjaaja kertoo lisää, näyttää ja opettaa vuodenaikaan liittyvistä asioista ja elämästä ja arjesta. Miten ruokaa säilöttiin? Mitä ruokaa syötiin? Mitä eläimiä ihmisillä oli? Miten talvella pärjättiin? Mistä vesi tuli?
- Seikkailu voisi tapahtua vuodenaikojen sijasta myös eri asioiden perusteella: eläimet, viljely ja kasvattaminen, ruuan varastoiminen, ruuan laittaminen, valaistus, lämmitys... kuitenkin niin, että kierros painottuisi luonnon hyödyntämiseen ja sen näkymiseen elämässä eri vuodenaikoina.
 - × Esimerkkejä vuodenaajoista:
 - × kevät: puhdetöitä
 - × kesä: kasvimaat
 - × syksy: varastointi
 - × talvi: lämmitys ja valaistus
 - Esimerkkejä muusta jaottelusta:
 - × ruuan säilyttäminen ja varastoiminen
 - × ruuan valmistus
 - × kasvattaminen ja viljely
 - × eläimet
 - × valaistus ja lämmitys
 - × vesi
 - × työkalujen ja tarvikkeiden tekeminen

Vuosiluokkien 3–6 museo-opetus

Käsityö 1,5 h vierailu

Käsityöluunti Luostarinmäen käsityöläismuseossa

- Tarkoituksena on vahvistaa kiinnostusta käsillä tekemiseen ja nimenomaan perinteisiä kädentaitoja kohtaan. Tehdään oma pieni käsityötuote, jonka suunnittelussa hyödynnetään museossa nähtyä ja koettua käsityöperinnettä. Opitaan perinteistä käsillä tekemistä ja uusia työtapoja ja materiaalien hyödyntämistä.
- Tutustutaan muutamaa käsityöläisen tarinaan ja sitä kautta muutamaa taloon. Tarinoiden avulla saadaan käsityöstä siitä, mitä käsityön tekeminen on tarkoittanut ja mitä siihen on liittynyt. Nähdään erilaisia työvälineitä ja vanhoja käsin tehtyjä tuotteita.
- Jokaisesta talosta saadaan mukaan jotakin materiaalia tai työvälineitä, joita tarvitaan myöhemmin. Mukaan tarttuu myös innostusta ja inspiraatiota.
- Kierroksen jälkeen kokoonnutaan käsityöpiiriin, pohditaan ja keskustellaan materiaaleista ja työvälineistä, joita on saatu mukaan. Mitä näistä voisi tehdä? Mitä nämä ovat?
- Esimerkkejä materiaaleista ja työvälineistä:
 - × lankaa, nauhapirtoja tai nauhalautoja
 - × villaa, karstoja, värttinöitä
 - × puuta, puukkoja
 - × puuta, nauvoja ja vasaroita
 - × tuohta
 - × olkia, lankaa, saksia
 - × lankaa, neuloja, kangasta
 - × nahkaa, naskaleita, lankaa
 - × paperia, lankaa, kirjansidontaneuloja
 - × pläkipeltiä
 - × pajua
- Valitusta työtavasta ja materiaalista riippuen jokainen valmistaa oman pienen kokeilunomaisen käsityön. Työ tehdään annetuista materiaaleista ohjaajan esitelmällä perinteisellä työtavalla. Ohjaaja kertoo ja näyttää tarkasti perinteistä työtapaa tai tekniikkaa. Työtavasta kerrotaan hieman taustaa ja näytetään, mitä siitä voi tehdä tai mitä kyseisellä materiaalilla on valmistettu. Jokainen oppilas saa tehdä omanlaisensa työn, jossa opettelee työtapaa. Suunnittelussa hyödynnetään kierroksella nähtyjä käsitöitä ja museoympäristöä. Käsityötuote voi olla hyvin pieni, kokeilunomainen juttu, joka on kaikille sama tuote, mutta johon saa kuitenkin itse vaikuttaa omalla suunnittelullaan.
- Vaihtoehtona on myös tehdä oman pienen käsityön lisäksi esimerkiksi yhteistä nauhankudontaa.
- Jokainen saa mukaansa oman itse tekemänsä käsityön. Käsityö jää muistuttamaan oppilaita perinteisestä käsillä tekemisestä, jollaista ei samalla tavalla voi

kokea koulussa. Innostus ja arvostus perinteistä käsillä tekemistä kohtaan jää toivottavasti elämään. ”Taito on paras lahja, minkä lapselle voi antaa.”

Käsityötunti Luostarinmäen tyyliin

- Jos koululuokan on jostakin syystä haasteellista tulla museoon, museo voi mennä kouluun mukanaan Luostarinmäen perinteiset käsityötaidot. Historiallisiin vaatteisiin pukeutunut henkilö nappaa mukaansa ”koululaukun” ja lähtee koululle. Laukkuja on erilaisia: esim. puusepän taidot, nahkuri, nauhat ja nyörit...
- Tarkoituksena on vahvistaa kiinnostusta käsillä tekemiseen ja nimenomaan perinteisiä kädentaitoja kohtaan. Tehdään oma pieni käsityötuote, jonka suunnittelussa hyödynnetään museossa nähtyä ja koettua käsityöperinnettä. Opitaan perinteistä käsillä tekemistä ja uusia työtapoja ja materiaalien hyödyntämistä.
- Käsityötunti koululla pidetään Luostarinmäen käsityöläismuseon tyyliin vahvalta kädentaitojen osaamisella ja historiasta kertoen. Käsityötunti ei ole tavallinen tunti, vaan kunnioittavassa ja arvokkaassa roolissa alusta loppuun asti pidetty perinteisempi tunti. Nostalgisesta luonteesta huolimatta läsnä on konstruktivistinen oppimiskäsitys ja koulun käsityön opetussuunnitelma.
- Opetuksessa on mukana paljon kuvia ja muuta materiaalia, jonka avulla päästään mahdollisimman lähelle museota koulussa. Laukun sisältöä esitellään ja kerrotaan perinteisestä käsillä tekemisestä ja arvostuksesta käsityöperinteistä kohtaan.
- Oppitunnilla tehdään valitun laukun mukaista käsityötä. Ohjaaja esittelee, kertoo ja näyttää tarkasti perinteistä työtapaa tai tekniikkaa. Jokainen saa tehdä omanlaisensa työn annetuista materiaaleista ohjaajan esittelemällä perinteisellä työtavalla. Suunnittelussa hyödynnetään mielikuvia museosta ja perinteistä. Pääajatus on uuden tekniikan ja / tai materiaalin kokeilemisessa ja siihen innostamisessa. Käsityötuotteen valmistaminen on sivutuote. Käsityötuote voi olla hyvin pieni, kokeilunomainen juttu, joka on kaikille sama tuote, mutta johon saa kuitenkin itse vaikuttaa omalla suunnittelullaan.
- Oppilaille jää oppitunnista käteen mieleenpainuva kokemus erilaisesta käsityön oppitunnista sekä perinteinen käsillä tekeminen ja käsityöperinteiden kunnioittaminen ja vaaliminen ja toivon mukaan niistä innostuminen. Oppitunnista voi myös viritä kiinnostus lähteä museoon.
- Käsityöperinteen ylläpitäminen → yhteistyö Killan kanssa?

Äidinkieli ja kirjallisuus 45 min – 1,5 h vierailu

Kirjeitä Luostarinmäeltä

- Tarkoituksena on tutustuttaa oppilaita monipuolisesti erilaisiin teksteihin. Museoympäristössä tämä tarkoittaa vanhoja kirjeitä ja muita kirjoituksia. Tutkitaan niiden kieltä, kirjoitusasua ja kiinnitetään huomiota käsialaan. Verrataan vanhoja

- tekstejä ja kirjeitä tämän päivän kirjeisiin. Pohditaan kirjeen merkitystä ja tuotetaan oma kirje, jossa opetellaan kirjeen kirjoittamiseen liittyviä käytäntöjä.
- Tämä vanhojen kirjeiden maailmaan tutustuminen tapahtuu kirjapainossa ja postissa vierailemalla sekä esimerkiksi kirjansitomoon tutustumalla. Tutkitaan käsin vanhoja kirjeitä tai kopioita niistä, jos mahdollista. Kuunnellaan tarinaa aiheesta. Keskustellaan siitä, mikä on hyvä kirje ja mitä kirjeen lähettäminen tai saaminen merkitsee.
 - Lopuksi jokainen kirjoittaa oman kirjeen valitsemalleen henkilölle. Opetellaan yhdessä museon työntekijän ja opettajan kanssa, miten hyvä kirje kirjoitetaan. Mitä kirjeessä olisi hyvä olla, mikä on sen rakenne? Käytössä on mahdollisimman ajan hengen mukaiset kirjoitusvälineet ja -paperit.
 - Jos mahdollista, oppilailla on jo mukanaan nimi ja osoite sekä raha postimerkkiin, jotta he voivat lopuksi lähettää kirjeensä Luostarinmäen postista.
 - Hyvä yhteistyö opettajan kanssa on hyödyksi kirjeiden kirjoittamisen kanssa.

Reportterina Luostarinmäellä

- Tarkoituksena on opetella pienen lehtijutun kirjoittamista: haastattelua, muistiinpanojen tekemistä ja kirjoittamista. Museoympäristössä haastatellaan museon työntekijöitä ja samalla opitaan museosta ja tutustutaan museoon yhtenä kulttuurintarjoajana. Tutustutaan myös erityisesti kirjapainoon ja sitä kautta lehtien julkaisun historiaan.
- Käydään kirjapainossa, jossa tutustutaan lehtien painamiseen ja julkaisemiseen. Tarkastellaan vanhojen lehtijuttujen kirjoitusasua ja kieltä.
- Jokainen oppilas nostaa korista lapun, jossa on talon nimi ja numero. Jokaista lappua on kaksi kappaletta, jolloin parit syntyvät automaattisesti. Tehtävänanto: Jokainen pari lähtee lapun mukaiseen taloon tekemään haastattelua. Pohditaan yhdessä, mitä Luostarinmäen työntekijöiltä voisi kysyä, miten haastattelu kannattaa tehdä ja miten haastattelusta tehdään muistiinpanot. Annetaan aika tai puhalletaan torveen, jolloin pitää tulla takaisin. Keskustellaan lyhyesti haastattelusta ja sen jälkeen jokainen pari kirjoittaa pienen lehtijutun. Aiheena voi siis olla henkilö tai talo tai jokin museoon liittyvä aihe.
- Ajan säästämiseksi haastattelun tekemisestä voisi jutella jo etukäteen koulussa, jolloin pieni kertaus aiheesta riittäisi museossa.
- Lopuksi jokainen reportteripari lukee juttunsa ääneen ja kertoo haastattelusta. Kaikki kirjoitetut lehtijutut kootaan yhden kannen väliin ja näin koulu saa oman lehden mukaansa.
- Tämän toteuttamiseksi museossa pitää olla tarpeeksi väkeä töissä. Hyvä yhteistyö opettajan kanssa on hyödyksi lehtijutun kanssa.

Näytelmiä Luostarinmäellä

- Tarkoituksena on rohkaista oppilaita luovuuteen, draamallisuuteen ja ilmaisuun. Oppilaat pääsevät osaksi esitystä, jossa käsitellään elämää 1800-luvun Luostarinmäellä. Oppilaat saavat seurata esitystä ja oppia menneestä ajasta sekä ennen kaikkea olla itse toteuttamassa esitystä ja ilmaista itseään.
- Lasten elämään ja arkeen Luostarinmäellä liittyvän tarinan, esityksen, aloittaa museon työntekijä. Hän kertoo tarinaa, joka on valmiiksi kirjoitettu. Tarina voi kertoa esimerkiksi lasten lukemaan opettelusta tai arjen askareista. Esitys ei kuitenkaan toimi, ellei hän pyydä oppilaita osaksi näytelmää. Niinpä hän pyytää oppilaita yksitellen osaksi esitystä. Oppilaat voivat esimerkiksi tehdä jotakin työtä tai esittää jotakin esinettä tai olla jokin tarinan henkilö. Oppilaat toimivat kerronnan ja ohjeistuksen mukaan. Esitys siis tavallaan pysähtyy aina hetkeksi, kun kertoja huomaa, että tähän kohtaan tarvitaan joku näyttämään tai tekemään jotakin ja pyytää sitten oppilaita mukaan, jotta esitys ja tarina voi taas jatkua.
- Oppilaat voivat tulla mukaan yksitellen niin, että lopussa he ovat kaikki esiintymässä tai niin, että muutama oppilas on lavalla samaan aikaan ja he vaihtuvat yksitellen. Esityksen on tarkoitus olla matalan kynnyksen harjoitus, jossa oppilaita innostetaan ja rohkaistaan tulemaan yleisön joukosta mukaan osaksi esitystä. Rohkeimmat voivat olla vaikka pääosassa ja ujoimmat vaikka puita. Rekvishiittaa ja esineitäkin toki käytetään, jotta oppilaat saavat mahdollisimman todentuntuisen kokemuksen.
- Esityksen lopussa kaikki oppilaat saavat seurata istumapaikoiltaan, kuinka tarina saa ikimuistoisen lopun.
- Esityksen päätyttyä keskustellaan kokemuksesta ja kaikki saavat kunniakirjan ansiokkaasta esityksestä osallistumisesta.

Lukupiiri

- Tarkoituksena on kehittää oppilaiden tekstien tulkitsemisen taitoja ja kehittää sana- ja käsitevarastoa tutustuen samalla kansanperinteeseen ja museoon yhtenä kulttuurintarjoajana. Tekstien avulla opitaan Luostarinmäen käsityöläismuseosta.
- Jokaiselle oppilaille annetaan kirjekuori. Jokaisen kirjekuoren päällä on sana tai lause. Kirjeen saa avata vasta, kun siihen saa luvan. Museossa lähdetään seikkailemaan ja aina ennen pihapiiriin tai taloon astumista kerrotaan, mikä kirjekuori nyt avataan. Se oppilas, jolla oikea kirjekuori on, saa avata sen ja lukea tekstin, joka kuoressa on. Teksti on johdatusta ja kerrontaa talosta tai pihapiiristä, johon ollaan menossa. Teksti kuunnellaan tarkkaan ja sitä pohditaan hetki. Sen jälkeen mennään sisälle taloon tai astutaan pihapiiriin ja opas kertoo tarkemmin kyseisestä paikasta, jolloin luettu teksti konkretisoituu.

- Seikkailu jatkuu samaan tapaan vuorotellen tekstejä lukien, keskustellen ja pohtien sekä opasta kuunnellen. Kuoressa olevat tekstit voivat olla historiallisia tekstejä, juonellisia tekstejä, runoja, loruja tai sanontoja.
- Jos lapsia on paljon, voi yhteen pihapiiriin tai taloon liittyä useampikin kirje-kuori teksteineen.
- Seikkailu päättyy viimeiseen tekstinpätkään, joka on arvoitus. Arvoituskuori on yllättäen opettajalla, joka lukee arvoituksen. Arvoitus johdattaa Höökarin puotiin, jossa palkinnoksi kaikille on makeiset.

Ympäristötieto 45 min – 1,5 h vierailu

Säästäväisyys + nuukuus = nykyajan ekologisuutta

- Tarkoituksena on kehittää tietoisuutta ympäristöstä, sen kehityksestä ja ihmisen toiminnasta siinä. Kestävä kehitys ja ekologisuus tulevat esille herättävällä tavalla 200 vuotta vanhassa ympäristössä, jossa säästäväisyys on kunniaanaan. Kulttuuriperintö ja ympäristövastuullinen toiminta ovat läsnä museoympäristössä, jossa seikkaillaan pohtien ja tutkien säästäväisyyttä sekä vertaillen mennyttä ja nykyistä aikaa säästäväisyyden ja ekologisuuden valossa.
- Oppilaat saavat museoon tullessaan lapun, jossa on lista erilaisista asioista, joita heidän pitäisi säästää:
 - × vesi
 - × lämpö
 - × tila
 - × raha
 - × vaatteet ja tekstiilit
- Oppilaat saavat pienryhmissä pohtia ratkaisuja näiden asioiden säästämiseksi. Miten arjessa voi säästää vettä? Mitkä olisivat hyviä ratkaisuja, kun on tilanpuutetta? Entä millä keinoilla voisi säästää rahaa? Ryhmät esittelevät omat ratkaisunsa ja niiden vaikutuksia pohditaan yhdessä.
- Museossa seikkaillaan kierrellen jänniä ja mielenkiintoisia paikkoja, jotka kuvaavat säästäväisyyttä Luostarinmäellä erityisen hyvin ja niin, että niitä voidaan verrata nykyhetkeen.
- Miten säästäväisyys tuli esille Luostarinmäen aikaan, miten se tulee esille nyt? Miten voi itse vaikuttaa kestävään kehitykseen?

Kartta käteen ja seikkailulle Luostarinmäen käsityöläismuseoon!

- Tarkoituksena on havainnoida luontoa ja rakennettua ympäristöä sekä oppia ymmärtämään eri vuodenaikojen merkitystä ja luonnon hyödyntämistä entisaikojen elämässä. Entisaikojen elämän vertaaminen nykyhetkeen antaa oivalluksia kehityksestä ja muistuttaa luonnon hyödyntämisestä sekä vuodenaikojen

vaikutuksesta arkiseen elämään. Museoympäristöön tutustuminen auttaa ymmärtämään kulttuuriperinnön vaalimista.

- Seikkailu museossa tapahtuu kartan avulla. Oppilaat saavat museoon tullessaan kartan, ja heidät jaetaan neljään ryhmään: kevät, kesä, syksy ja talvi. Jokaiselle vuodenaikaryhmälle annetaan oma tehtävä. He saavat vihjeen talosta tai pihapiiristä, joka heidän tulee löytää. Jokaisella vuodenaajalla on sellainen pihapiiri, jossa on hyvä kertoa juuri siihen vuodenaikaan liittyvistä asioista ja luonnon hyödyntämisestä. Kun ryhmä on löytänyt oman pihapiirin tai talon, he tekevät siellä olevan ennakkotehtävän. Tehtävän tehtyään he palaavat ohjaajan luokse. Kun kaikki ryhmät ovat selvittäneet oikean paikan ja tehneet tehtävän, nämä pihapiirit kierretään yhdessä. Kiertäminen tapahtuu siten, että ryhmän jäsenet neuvovat reitin oikeaan paikkaan ja esittelevät paikan tekemänsä tehtävän avulla. Tämän jälkeen ohjaaja kertoo lisää, näyttää ja opettaa vuodenaikaan liittyvistä asioista ja elämästä ja arjesta. Miten ruokaa säilöttiin? Mitä ruokaa syötiin? Mitä eläimiä ihmisillä oli? Miten talvella pärjättiin? Mistä vesi tuli?
- Seikkailu voisi tapahtua vuodenaikojen sijasta myös eri asioiden perusteella: eläimet, viljely ja kasvattaminen, ruuan varastoiminen, ruuan laittaminen, valaistus, lämmitys... kuitenkin niin, että kierros painottuisi luonnon hyödyntämiseen ja sen näkymiseen elämässä eri vuodenaikoina.
 - × Esimerkkejä vuodenaajoista:
 - × kevät: puhdetöitä
 - × kesä: kasvimaa
 - × syksy: varastointi
 - × talvi: lämmitys ja valaistus
 - Esimerkkejä muusta jaottelusta:
 - × ruuan säilyttäminen ja varastoiminen
 - × ruuan valmistus
 - × kasvattaminen ja viljely
 - × eläimet
 - × valaistus ja lämmitys
 - × vesi
 - × työkalujen ja tarvikkeiden tekeminen